LIETUVIŲ

DIENOS

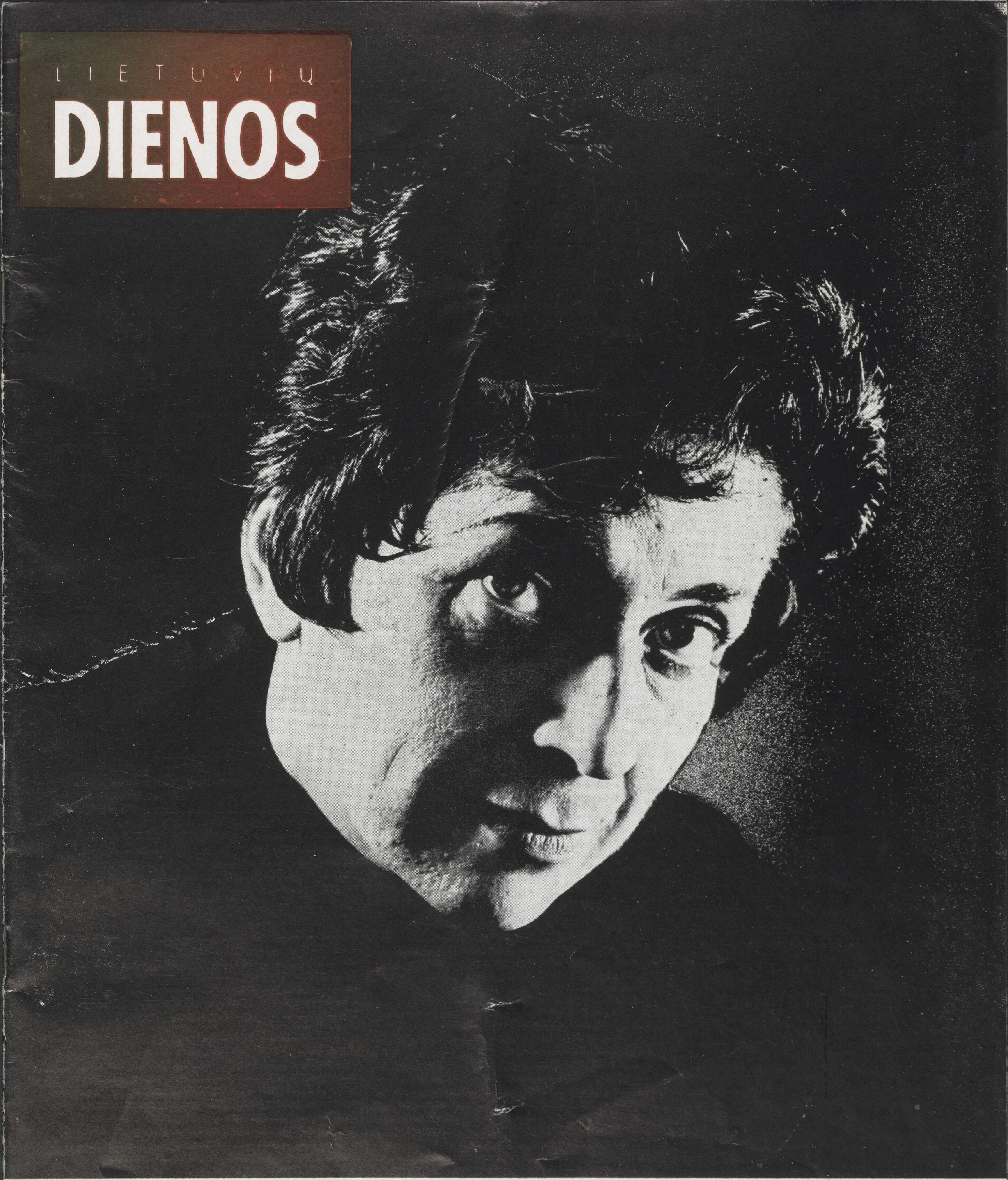

BIRUTĖ PŪKELEVIČIŪTĖ, "AUKSO ŽĄSIES" FILMO KŪRĖJA

LITHUANIAN DAYS

NOVEMBER, 1965

1965 M. LAPKRIČIO MĖN.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS MAGAZINE

4364 Sunset Boulevard • Hollywood, California 90029 • Telefonas: 664-2910

LAPKRITIS, 1965 METAI
Nr. 9 (158), XVI metai

NOVEMBER, 1965
Vol. XVI, No. 9 (158)

Vyriausias Redaktorius / Editor-i
Bernardas Brazdžionis
Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Juozas Tininis
Foto Redaktorius / Photo Editor
Daumantas Čibas
Anglų kalbos Redaktorius / Senior English Editor
Milton Stark
Anglų kalbos Redaktorius / English Editor
Mrs. Dalilė Polikaitis

Leidėjas / Publisher
Anthony F. Skirius
Administratorius / Circulation Manager
Juozas Andrius

Redakcijos atstovai atskiruose miestuose ir valstybėse / Contributing Editors:

Juozas Bertulis, Vladas Būtėnas — Chicago, Illinois; Vytautas Alf. Braziulis — Cleveland, Ohio —; Vladas Mingėla — Detroit, Mich.; Balys Raugas — Philadelphia, Pa.; Cezaris Surdokas — Baltimore, Md.; Petras W. Urban — Cleveland, Ohio; Vaclovas Verikaitis — Toronto, Canada; Vytautas Voiertas — Riverside, N. J.

Nuolatiniai foto bendradarbiai / Photographers:

JAV: Brockton, Mass. — B. Kerbelienė; Brooklyn-New York, N. Y. — V. Augustinas, V. Mazelis; Chicago, Ill. — A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika; Cleveland, Ohio — V. Bacevičius; Los Angeles, Calif. — L. Briedis, Pr. Gasparonis, L. Kančauskas; Manchester, N H. — K. Daugėla; New Haven, Conn. — P. Jasiukonis; Omaha, Nebraska — Rev. L. Musteikis; Philadelphia, Pa. — F. Jakaitis, V. Gruzdys; Washington, D.C. —Photo Alda, P. Labanauskas; Waterbury, Conn. — J. Gaidys.
CANADA: Hamilton, Ont. — A. Juraitis; Montreal, P. Q. — L. Stankevičius; Toronto, Ontario — J. Dvilaitis.
AUSTRALIA: E. Butkūnas, E. Karpavičius, P. Sakalauskas, Vyt. Vosylius.

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasiliaiko teisę panaudoti kitais atvejais be atskiro susitarimo.

Publishers reserve the right to reprint any or all matter published in Lithuanian Days magazine without seperate agreement with the authors.

Rankraščius ir kitą medžiagą, jei kitaip nesusitarta, redakcija tvarko pagal savo nuožiūrą.
Manuscripts or other matter submitted for publication in Lithuanian Days magazine will be edited at the discretion of the editors, unless otherwise agreed upon.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 METAIS.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku. / If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina 65 centai. **Single copy 65¢.**

Prenumerata metams $6.00 bet kuriame pasaulio krašte.
Subscription $6.00 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription $10.00.

"Second Class Postage Paid At Los Angeles, California".

TURINYS / CONTENTS

Nepameskime saiko. Vedamasis. 3
Kas akcentuotina Lietuvos laisvinimo darbe. Pasikalbėjimas su V. Sidzikausku, Vliko pirm. 3
Teatras yra brangus eksperimentas. A. Kairio kalba premijų įteikimo šventėj Chicagoj. 6
J. Bubelis, **Archeologui dr. J. Puzinui 60 metų.** Minėjimas ir sukaktuvininko kalba. 7
Anatolijus Kairys, **Šviesa, kuri užsidegė.** Ištrauka iš premijuoto veikalo. 8
Pranas Visvydas, **Ledynuose palaidotos pilys.** Eilėraščiai. 9
A. D. L. **Aukso žąsis.** reportažas apie pirmąjį lietuvišką spalvotą filmą. 10
J. J-tis, **Kanados lietuvių jaunimo kongresas.** Iliustruotas reportažas. 12
Pasaulio lietuvių jaunimo programa. 13
J. Žilevičius, **Solistė Valentina Kojelienė.** 13
Iš dailės parodų: **G. Grigaliavičiūtės-Johnson ir B. Vilkutytės-Gedvilienės** parodos. 14
Meno dienos Willow Springs (C. V. B.). 15
Kokia bus Lituanistikos Enciklopedija angliškai. Pokalbis su LE leidėju J. Kapočium. 16
VEIDAI IR VAIZDAI. Iliustruota kronika. 18-19
ŽMONĖS, DATOS IR DARBAI. Smulkioji kronika. 20

ENGLISH SECTION

Lithuanian Encyclopedia in English. Editorial. 21
Personality of the Month: **Monsignor John Balkūnas.** By L. Valiukas. 22
Lithuanian Wedding Customs. From Dr. J. Balys "Lithuanian Folklore Reading". 23
Lithuanian History in Stamps, by A. Bernotas. Part LXXXI. 24
LITHUANIANS MAKE NEWS. 25
"Lietuviškos vestuvės" New Yorko pasaulinėj parodoj. Iliustruotas reportažas. 26

VIRŠELIAI / COVERS

Front Cover — Pirmas viršelio psl.

B. Pūkelevičiūtė (g. 1923), poetė, rašytoja, aktorė ir režisierė. Gimė ir mokėsi Kaune. Baigusi dramos studiją, dirbo Jaunajam Teatre. Vėliau, Vokietijoje, veikė Augsburgo liet. teatre, o persikėlusi į Kanadą, Montrealyje dirbo su vietos dramos grupe — vaidino, režisavo, pastatė keletą veikalų, kurių "Baltaragio malūną" ir "Milžino paunksmę" išleido plokštelėse. Tai pionieriškas darbas lietuvių teatro istorijoje.

Šalia scenos meno, B. P. turi stiprų rašytojos talentą. 1952 išleido originalios poezijos rinkinį "Metugės", o 1956 laimėjo Draugo romano konkurso premiją už romaną "Aštuoni lapai." "Aukso žąsies" komedija buvo premijuota L. Bendruomenės dramos konkurse jaunimui. Šį veikalą patį autorė režisavo lietuviškai scenai, o vėliau pavertė jį spalvota filma.

Miss B. Pūkelevičiūtė, Chicago, Ill., poetess, authoress and actress.

She was born in Lithuania and received her education there where she was known as an actress in the Young Theater in Kaunas. As many other Lithuanians, she escaped from the Soviet slavery and lived for several years in West Germany. In late 1940's she came to the New Wolrd (first Canada, then USA) and won prizes for novel (Elght Pages) and stage play (Golden Goose) that she wrote.

Recently she produced a movie based on one of her works — Aukso žąsis (Golden Goose).

For more about her and the movie please see Pages 10, 11 and 25. Photo by A. Kezys

Back Cover — Paskutinis virš. psl.

Lietuviškos vestuvės New Yorko pasaulinėj parodoj, Better Living Center paviljone.

Šią lietuviškų lėlių grupę parengė dail. K. Petrikaitė-Tulienė 1939 metais Lietuvos paviljonui New Yorko pasaulinėj parodoj. Po parodos vestuvių lėlių grupę priglaudė Lietuvos Atstovybė Washingtone. Šiais metais lėlės vėl dalyvavo parodoje ir sudarė savotišką atrakciją ir propagavo Lietuvos vardą.

Daugiau — 3, 22 ir 26 puslapiuose.

The Lithuanian village wedding scene at the New Yorks Word's Fair, Better Living Center.

Exhibit material was loaned through the courtesy of the Lithuanian Legation in Washington, D.C., where it has been prominently displayed by the Hon. Joseph Kajeckas, Charge d'Affaires, and Mme Kajeckas.

In 1939 Lithuania had its own Pavilion at the New York World's Fair where the history, folk and contemporary arts, and achievement of a free people were impressively presented. The artist, Mrs. K. Petrikaitė-Tulienė, who was commissioned by the Lithuanian government to make the village wedding scene, used real people as models for the 21 ethnological dolls which are about 27 inches high. The bridesmaids wear authentic costumes representing the districts of Aukštaičiai, Žemaičiai, Suvalkiečiai and District of Klaipėda.

For more — see pages 3, 23 and 26.

Lietuviškų vestuvių "pabaigtuvės". Spalio 10 d. užsidarė paroda, ir lėlės išgabentos atgal į Washingtoną, į Lietuvos Atstovybę, iš kur jos buvo paskolintos. Tarp rengimo komiteto narių ir viešnių vidury matyti p. Ona Kajeckienė, lėlių grupę paskolinusi. "Vestuvės" pasaulinėj parodoj, Better Living pavilijone, turėjo didelį pasisekimą. (Daugiau žiūr. šio nr. 26 p. ir paskutinį viršelio puslapį). Foto C. Binkins

The Committee of the Lithuanian Village Wedding Exhibit and some of the guests at the closing of the successful project at the Better Living Center on Oct. 10, 1965. This example of folk art and customs served very well to tell the millions of people, who saw it at the New York World's Fair, about the tragic situation of all the Baltic States — Lithuania, Latvia, and Estonia — since they were forcibly incorporated into the USSR in 1940.

L to R: Marytė Shalins, Julia Kovrak, Helen V. Kulber (Co-Chairman), Anelė Paukstis, Veronica Bernard, Casimira Genevish (Co-Chairman and Treasurer), Dr. Marija Žukauskas, Aldona Zaunius, Bronė Oniūnas, Mme Ona Kajeckas (Honorary Chairman), Anna Petrash, Alexandra Merker, Helen Venis, Helen Jaeger, Frances MacLeod, Marija Virbickas; front row: Bronė Spudis, Helen Michalski, Lillian Paulik, Antoinette Binkins.

Committe members not in picture: Olga Brady, Izabel Misunas, Irena Sandanavičius, Loretta Stukas (Secretary), Stella Willworth.

Nepraraskime saiko

Daugelis dalykų, vieną kartą įvykdyti, paskui pakartoti, įeina trafaretan. Nuolat kartojami, jie taip užplūsta mūsų gyvenimą, kad nebegalime išsivaduoti. Tik pasiskaitykime mūsų spaudą – kiek ir kokių ten nėra sukakčių ir minėjimų! Švenčiamos veiklos, amžiaus, vedybų, mirties, išsilaisvinimo, okupacijos, karo pradžios, karo pabaigos, išvykimo iš vieno miesto, atvykimo į kitą; studijos, mokyklos, sambūrio, medžiotojų, meškeriotojų klubo įsisteigimo; namų įsigijimo, pamatų prakasimo, vartų nugriovimo, sienų perdažimo žiemos sezonui... O metinės sukaktys taip giliai įsisunkę į kraują, įėję į tradiciją, kad jų nešvęsti būtų ir nekultūringa ir bandymas atitrūkti nuo savo tautos papročių!

Kad būtų švenčiama 75, 50, 25, 10 metų ar šiaip jau "akskritos" sukaktys, dievai su jais. (Nors iš tikrųjų gal "tautiškiausia" būtų laikytis tokių skaičių, kaip *trys, devyni* ir pan., kurie būtų iš lietuviško folkloro paimti...). Bet mūsų sukakčių rengėjams ir šventėjams neprastai reikšmingais skaičiais pasirodo esą ir 51 ir 47 ir 34 ir 11. Pamėgintum prie visuomenės veikėjo 37 metų darbuotės, 62 metų amžiaus, 32 vedybinio gyvenimo, 46 kaip jis baigė pradžios mokyklą ir 20 metų kaip jis buvo stovyklos komendantu, sukakčių minėjimo neprisidėti! Būtum apšauktas destruktyviniu gaivalu, neremiančiu mūsų kultūrininkų ir nevertinančiu mūsų išsilaisvinimo pastangų...

Taip ir einame iš minėjimo į minėjimą, taip ir priskiedžiami laikraščių puslapiai ditirambų tiradomis. Aprašymai ištįsta, ypač, kad reikia išvardinti visi rengimo komiteto nariai, kalbėtojai, virėjos, kepėjos, kėdžių bei stalų sustatytojai ir butelių atkimšėjai.

Sukakčių minėjimus labai įspūdingai papildo "pagerbimų" vakarai ir vakarienės. Maloniausia, kad pagerbti gerbiamąjį pasišauna vienoje kolonijoje net kelios organizacijos. Jeigu asmuo neparodo griežtų įsitikinimų, jeigu pasisveikina su priešais iš kairės ir iš dešinės, tokiam rengiami būtinai du pagerbimai – kaip tolerantui ir "savo" žmogui.

Jeigu pilietis dalyvavo žvirblių šaudymo konteste ir iš penkių dalyvių laimėjo 5-tą prizą, sugrįžusiam laureatui pasipila pagerbimo vakarai su paskaitomis ir sveikinimais iki diplomatijos šefo.

Gražus dalykas yra pagarba, įvertinimas. Niekas mūsų kultūros, visuomenės, politikos veikėjų neapmoka. Jų pavyzdys yra paskatinantis jaunuosius. Bet viskam reikia turėti saiką. Ir matą. Nedaryti komedijų ir nenuvertinkim vertinamųjų. Dažnai užmirštame tuos, kurie verti atminti, bet kurie neturi aktyvių žmonų, narsių giminaičių, ar bendraminčių (Aš jį dabar, jis mane paskui).

Nedūrėme pirštu nė į vieną konkretų įvykį, asmenį ar faktą toje ar kitoje kolonijoje. Prašome nesistengti "iššifruoti", kas paliestas vienu ar kitu sakiniu. Kalbame bendrai. Apeliuojame visus: neužmirškim vertų atminti, gerbkim vertus pagarbos, bet nepraraskime saiko.

Vaclovas Sidzikauskas (antras iš kairės), **Vliko pirmininkas, su kardinolu Francis Spellman, Lietuvos gen. konsulu V. Stašinsku** (kairėje) ir **prel. dr. J. Končium** (dešinėje).

Skaityk pasikalbėjimą su V. Sidzikausku šiame ir 5 puslapiuose.

V. Sidzikauskas (second from left), President of the Supreme Committee for Liberation of Lithuania, with Francis Cardinal Spellman of New York City, Consul General of Lithuania (New York City) V. Stašinskas (left) and Rt. Rev. Msgr. Dr. J. Končius. Read an interview with V. Sidzikauskas that appears on this page and pages 5 and 6.

KAS AKCENTUOTINA LIETUVOS LAISVINIMO DARBE

Pasikalbėjimas su Vaclovu Sidzikausku, Vliko pirmininku

— Šie, 1965-ji metai, Lietuvos laisvinimo judrūs, veiksmingi ir atnešę ir atnešą gražių rezultatų. Kuo, Jūsų nuomone, ir kokiais atliktais darbais ir atsiektais laimėjimais galėtumėm pasidžiaugti tame šakotame Lietuvos laisvinimo darbe šiais metais?

— Tur būt nėra be pagrindo mūsuose balsai apie teisiųjų pavergimą. Tačiau Lietuvos okupacijos ir lietuvių tautos išsilaisvinimo pastangų 25 metų sukaktis, sakyčiau, siūbtelėjo teisiųjų energijos nauju antplūdžiu. Neturiu intencijos visų šiuometinių Lietuvos laisvės kovai naudingų ir įspūdingų žygių kataloguoti. Noriu tik pabrėžti, kad tokie neeiliniai įvykiai, kaip JAV-bių Atstovų Rūmų Užsienio Reikalų Pakomisijo apklausinėjimai apie Baltijos valstybių padėtį ar Atstovų Rūmų rezoliucija Baltijos valstybių klausimu; kaip Baltijos Valstybių Laisvės Tarybos manifesto atgarsiai Artimuosiuose Rytuose ir Afrikos kai kuriose valstybėse; kaip JAV-bių senatorių ir kongresmanų pareiškimai už Baltijos valstybių nepriklausomybę; kaip lietuvių jaunimo organizuotas žygis į Washingtoną ir masinės demonstracijos organizavimas lapkričio 13 dieną; kaip Chicagos lietuvių organizuotas "Requiem" kritusių partizanų garbei; kaip Pavergtųjų Tautų Seimo pareikštas Baltijos valstybių laisvės kovai solidarumas bei talka; kaip lietuvių (birželio 13) ir baltiečių (rugsėjo 5) dienos New Yorko pasaulinėje mugėje; kaip Baltijos valstybių bylai skirtoji Laisvės Diena Philadelphijoje; kaip Lietuvių studijų dienos Vokietijoje; kaip Kanados lietuvių jaunimo kongresas ir Jaunimo Metų paskelbimas; arba tokie leidiniai, kaip "Lithuania Under the Soviets", "Lithuania", "The Baltic Countries — Soviet Colonies in Heart of Europe", ar "Vienų vieni" — negali nedžiuginti ypač tų, kuriems Lietuvos laisvės sutemos yra uždėjusios specialias pareigas. Be abejojimo, ir laisvės kovos pagyvėjimas sovietų okupacinio režimo Lietuvoje nepanaikins. Bet tai bus spyglis tarptautinei sąžinei, bus priminimas tarptautinei opinijai ir tarptautinės taikos klausimais užsiimančioms institucijoms, kad Lietuvos ir Baltijos valstybių byla tebelaukia sprendimo, kad lietuvių, latvių, estų tautos telaukia laisvo apsisprendimo.

— Netrukus VLIK-as turės savo pilnaties sesiją. Kokie nauji darbai ir žygiai planuojami VLI-ko ateities veikloje?

— Čia man prisimena bene Šekspyro vieno herojaus posakis: "Roles ne mes pasirenkame. Mums belieka vaidinti". Vliko veiklą diktuoja ne pats Lietuvos okupacijos faktas, bet ir nuolatos sruvenanti tarptautinė padėtis, taip pat Kremliaus vidinės rungtynės dėl valdžios ir apskritai įvykiai savietinio ir, dar platesne prasme, komunistinio bloko vidaus bei užsienio politikoje. Vliko uždavinys — budėti ir, prireikus, reaguoti. Antrą vertus, Vliko veiklos sėkmingumas daug priklauso nuo pačios lietuvių visuomenės, tiek čia, išeivijoje, tiek ten, okupuotoje Lietuvoje Kad Vlikas tikrai galėtų būti paveiki organiškoji sovietų priespaudą veikiančios mūsų tautos atstovybė laisvajame pasaulyje ir už belaisvę tautą paveikiai laisvėje reikštis, tam jis privalo ne tik savo organizacinės konsolidacijos, kuri šiuo metu yra visai patenkinama, bet dar daugiau gyvo organiško ryšio su lietuviškąja visuomene. Vliko glaudus bendradarbiavimas su PLB-nės organais tam yra pirmoji sąlyga. Gera pradžia jau šiemet padaryta. Bet uždavinys pasilieka ir Vliko ateities veikloje. Daugiau Vliko dėmesio, nei lig šiol, privalo ir pati belaisvė tauta, jos nuotaikos, dvasia ir siekimai.

Pagaliau, kaip amerikiečiai sako, "last, but not least", Vlikui teks autoritetingai pasisakyti ir dėl pačios laisvinimo koncepcijos. Nepaslaptis, kad mūsuose pasigirsta balsų, esą Vliko laisvės kovos ligšiolinis tikslas yra jau atgyvenęs, kad reikia perkainoti vertybes ir labiau derintis su tikrove. Vietoj rezistencijos okupantui daromos prisitaikymo užuominos. Kiek jos yra apraiška teisiųjų pavergimo, Vliko uždavinys yra išsklaidyti iliuzijas ir paryškinti laisvės kovos tikslus ir metodus.

— Vadovaujate Pavergtųjų Tautų 12-jai sesijai, kuri neseniai pradėjo darbą. Kas jau ten atlikta ir ką planuojate dar šios sesijos metu atsiekti?

— Pavergtųjų Tautų visų sesijų pastangos kreipiamos laisvojo pasaulio opinijai nuteikti ir tarptautinėms institucijoms išjudinti už sovietų pavergtųjų Europos tautų laisvą apsisprendimą. Pavyzdžiui, praėjusioj sesijoj Pavergtosios Tautos ryšium su Jaltos Deklaracijos 20 metų sukaktim priminė to Deklaracijos garantuotus Centro ir Rytų Europos valstybėms laisvus rikimus; ryšium su Vokietijos kapituliacijos sukaktimi — atsišaukė į laisvojo pasaulio sąžinę dėl lig šiol nevykdomų karo metų ir pokarinių didžiųjų galybių įsipareigojimų Centro ir Rytų Europoje; ryšium su sovietų agresijos prieš Baltijos valstybes 25 metų sukaktimi, Pavergtosios Tautos kreipėsi į laisvųjų valstybių vyriausybes, kad Baltijos valstybių byla būtų iškelta Jungtinėse Tautose ir kitose tarptautinėse konferencijose. Pavergtosios Tautos 1965 metų Pavergtųjų Tautų Savaitės minėjimą skyrė specialiai Baltijos valstybių bylai.

Ir šioj 12-joj sesijoj Pavergtosios Tautos stengsis priminti, nukreipti, pastūmėti, garsiai ir aiškiai šaukti ir nuolat kartoti tai, kas turi būti išgirsta. Šios sesijos pirmasis posėdis priėmė atsišaukimą į JT laisvuosius na-

rius-valstybes, kad pradėtų atitinkamą akciją per JT komisiją kolonializmui likviduoti, kad sovietų pavergtosios tautos būtų įgalintos laisvai naudotis tautų apsisprendimo teise. Šios sesijos Pavergtųjų Tautų darbotvarkėje yra tokie klausimai kaip Žmogaus teisių paneigimas sovietų pavergtuose kraštuose; religijos ir bažnyčios padėtis Centro ir Rytų Europoje; sovietų ūkinis pavergtųjų kraštų apgrobimas ir kolchozninkų padėtis; ūkiniai ir kultūriniai Vakarų-Rytų mainai; politinė raida sovietų pavergtuose kraštuose. Kaip ir praėjusiose sesijose, Pavergtųjų Tautų veikla bus kreipiama į Jungtines Tautas, į Europos Tarybą, NATO, laisvojo pasaulio vyriausybes, pirmiausia, į JAV-bių ir kitas didžiąsias galybes, į tarptautinius kongresus ir įvairias tarptautines organizacijas. Kadangi šios Pavergtųjų Tautų sesijos priekyje tenka stovėti lietuviui, Baltijos valstybių laisvės byla gali žymiai daugiau talkos susilaukti

– "Lituanus" žurnalas Lietuvos laisvinimo kovai beveik neskiria vietos. Ar nebūtų tikslu sustiprinti "The Baltic Review" žurnalą ir jį dažniau išleisti?

– "The Baltic Review" sudažninimas ir jo turinio suaktualinimas visą laiką yra gyvas. Deja, tiek mūsų, tiek ir estų bei latvių intelektualai lig šiol per maža dėmesio šiam žurnalui skiria. Ypač pasigendame jaunųjų intelektualų indėlio. O juk baigiusių politinius ir socialinius mokslus turime gana gražų būrį. Gal Jaunimo Metai ir į šį reikalą jaunimo dėmesį pakreips.

– Yra dedama pastangų VLIK-ą pastatyti stipriau ant kojų finansiškai. Kaip visas tas darbas vyksta; ar visos įdėtos pastangos yra atnešusios rezultatų? kokie pageidavimai būtų visiems geros valios lietuviams?

– Vliko veiklai lėšų pateikti rūpinosi Tautos Fondas. Dar a. a. prof. J. Kaminskas, vadovaudamas Tautos Fondui, buvo pagamin-

Vaclovas Sdzikauskas, New York, N. Y., Vliko pirmininkas. Žiūr. pasikalbėjimą su juo šiame numeryje — 4, 5 ir 6 puslapiuose.

V. Sidzikauskas, New York, N. Y., President of the Supreme Committee for Liberation of Lithuania. He also heads the Committee for a Free Lithuania and is President of the 12th General Assembly of the Captive European Nations that is in session now in New York City. Read an interview with V. Sidzikauskas that appears in this issue. Photo V. Maželis

dinęs Tautos Fondo įnašams ženklelius, lipinamus į tam tikrą Lietuvio Pasą. Profesoriui iš Tautos Fondo vadovybės pasitraukus, tas jo projektas kurį laiką nebuvo praktikuojamas. Bet dabartinė Tautos Fondo vadovybė vėl pradėjo jį judinti. Tikslas būtų sumobilizuoti bent 3000 Lietuvio Paso savininkų, kurie kasmet į savo pasą įlipintų bent $10.00 vertės ženklelių. Darbas dirbamas, bet iki tikslo dar gana toli. Žinoma, Lietuvio Pasą galėtų turėti ir tie Tautos Fondo rėmėjai, kurie ir mažiau kaip $10.00 aukoja Lietuvio Pasas turi pasiekti kiekvieno laisvojo lietuvio šeimą. Būtų labai patrauklu, jei Lietuvio Pasais būtų aprūpinti patys mažieji lietuviukai, įlipindami bent po 25 centus kasmet Lietuvos laisvės kovos uždaviniams.

Nukelta į 6 psl.

VIRŠUJE — Lietuvių delegacija Pavergtų Tautų seime Strasbourge (Prancūzijoje). Iš kairės: J. Lanskoronskis, V. Sidzikauskas, dr. P. Karvelis, V. Banaitis ir J. Glemža.

ŽEMAI — New Yorko miesto burmistras Robert Wagner su V. Sidzikausku ir kitais Pavergtų Tautų organizacijos atstovais, minint to vieneto dešimties veiklos metų sukaktį.

ABOVE — Members of the Lithuanian delegation at a session of the Assembly of the European Captive Nations that was recently held in Strasbourg, France; .V. Sidzikauskas second from left.

BELOW — Robert F. Wagner, Mayor of New York City, with V. Sidzikauskas and other functionaries of the Assembly of the Captive European Nations.

Atkelta iš 5 psl.

— *Aktyviai dalyvaujate LB-nės veikloje. Kaip LB-nė galėtų pilniau įsijungti į Lietuvos vadavimo darbą?*

— Manau, kad rugsėjo 18 dieną New Yorke įvykęs VLIKO ir PLB viršūnių pasitarimas tuo reikalu yra radęs teisingą sprendimą: greta PLB valdybos ryšininko VLIKe, plečiant VLIKo bendradarbiavimą su PLB organais, prireikus kviečiami VLIKo ir PLG valdybų bendri pasitarimai; tą ar kitą Lietuvos laisvės kovos uždavinį pavesdamas vykdyti atskirų kraštų išeivijos organizacijoms, VLIKas apie tai informuoja PLB valdybą, ir, prireikus, su ja tariasi, o savo keliu valdyba, prieš imdamasi bet kurio laisvės kovos žygio, informuoja apie tai VLIKą ir, prireikus, su juo tariasi.

— *Rezoliucijoms Remti Komiteto darbą didelė dalis lietuvių ir kitų amerikiečių giria; atsiranda ir priešingų balsų. Kokia būtų tuo klausimu Jūsų nuomonė?*

— Iš principo esu demokratas, taigi, ir pluralizmo šalininkas. Lietuvos laisvės kovos frontas yra toks platus, kad vietos jame įvairiems sambūriams ir jų junginiams yra pakankamai. Svarbu tik, kad veikimas būtų koordinuotas. Kad nebūtų kryžiavimosi ir quid pro quo. Rezoliucijoms Remti Komitetas lik šiol yra atlikęs reikšmingą darbą ir tuo tegalime džiaugtis.

— *New Yorko ir apylinkės jaunimas ir senimas, padedamas viso krašto lietuvių ir kitų amerikiečių, suorganizavo gegužės mėnesį demonstracijas Washingtone, o dabar organizuoja didžiules demonstracijas New Yorke. Kaip žiūrite į tuos abu žygius ir kiek jie bus atneše naudos visame Lietuvos laisvinimo darbe?*

— Mūsuose, kaip būsite iš spaudos pastebėję, yra dvejopo nusistatymo dėl vienkartinių žygių reikšmės ir poveikio. Kai kas, pvz., mūsų išeivijos tautinėje veikloje nenori pripažinti žymesnio vaidmens dainų šventėms, tautinių šokių šventėms ir panašiems įvykiams. Esą tokie trumpalaikiai saskrydžiai kaštuoja daug darbo ir pastangų, o jų rezultatas panašus į margaspalvį fejerverką: blykstelėjo ir užgeso. Mano nuomone, tai klaidingas vienkartinių saskrydžių supratimas. Jų reikšmė anaiptol nesibaigia su pačiu įvykiu. Be to, tokie vienkartiniai sudrebinimai yra labai pravartūs masių sustingimo inercijai sukrėsti.

— *Kas ateityje turėtų būti akcentuotina Lietuvos laisvinimo darbe? Kuo ir kaip visos lietuvių organizacijos bei vienetai galėtų pilniau įsijungti į Lietuvos laisvinimo darbą?*

— Du pagrindiniai dalykai: kad *Lietuvos respublika tebeegzistuoja kaip nepriklausomų valstybių tarptautinės bendruomenės narys*, ir, kad Lietuvos, lygiai kaip ir kitų dviejų Baltijos valstybių — Latvijos ir Estijos — byla anaiptol nėra baigta, kaip kad sovietinė propaganda stengiasi pasaulio opiniją įtikinti. Savo ruožtu, esamomis tarptautinės padėties aplinkybėmis, tiek laisvųjų lietuvių sambūriai ar institucijos, tiek paskiri asmens turi tautinę pareigą kiekviena tinkama proga, ar bendraujant su kitataučiais, ar parašant į svetimąją spaudą, priminti nebaigtą Lietuvos bylą. Laisvųjų lietuvių pirmoji pareiga neprileisti, kad sovietinis kolonializmas prie Baltijos jūros laisvojo pasaulio būtų suprastas kaip normali ir pastovi padėtis, ar kad ji, nors ir nenormali, bet yra neišvengiama ir nepakeičiama.

TEATRAS YRA BRANGUS EKSPERIMENTAS

Lietuviško teatro uždavinys: neprarasti žmoniškumo idealų, kelti optimizmą ir laimėjimo viltį...

Anatolijaus Kairio kalba, pasakyta 1965 metų spalio mėn. 2 d. dramos konkurso premijų įteikimo šventėje, Čikagoje

Didžiai gerbiamas pone Generalini Konsule ir Ponia, didžiai gerbiami skautų vadai, konkurso komisija ir malonūs svečiai,

Ši diena man yra ypatingai atmintina. Pirma, per trumpą laiką jau antrą kartą tenka išgyventi premijos įteikimo jausmą. Prieš 4 su puse mėnesių man buvo įteikta Čikagos Scenos Darbuotojų Sąjungos skirtoji premija už komediją "Viščiukų ūkis". Kadangi toji premija buvo įteikta premjeros vakarą, tai man neteko prabilti nė padėkos žodžiu. Tegu dabar man būna leista ir anos premijos žodį prijungti prie šių dviejų.

Todėl, reikšdamas padėką skautininkų-skautininkių Ramovei ir konkurso komisijai bei jos pirmininkei rež. Zitai Kevalaitytei, kartu reiškiu dėkingumą ir Scenos Darbuotojų Sąjungai bei jos konkurso komisijai su kun. Vytautu Bagdanavičium pirmininko kėdėje.

Antra, nuo pirmos eilės iki šios vietos, kaip matote, yra labai mažas tarpas, bet ir šiam mažam tarpui nueiti man reikėjo 30 metų. Šįmet sueina 30 metų nuo pirmos mano dramos parašymo. Su šia drama aš dalyvavau "Kario" skelbtame scenos veikalų konkurse, kuris buvo surengtas tikslu iškelti Lietuvos Nepriklausomybės kovų herojiką. Nors ir nelaimėjau ano konkurso, bet ryšys tarp pirmosios ir šiandieninės dramų yra per daug ryškus, kad būtų galima nutylėti. Todėl šiandien man skirtas premijas aš priimu ramia sąžine: nelaimėjau jų nei greitai, nei lengvai.

Literatūra, taigi ir drama, yra daugiau ar mažiau laikmečio veidrodis. Idėjiniai potvyniai ir atoslūgiai, sakytum, jūroje, išgyvenami kiekvienos kartos. Tačiau, kaip jūros pagrindinis elementas yra vanduo, taip literatūros pagrindinis elementas yra tiesos ir grožio idealas, jo ieškojimas. Nežiūrint kaip idėjos keičia savo spalvas laiko bėgyje, esmėje jos visada lieka ir liks tos pačios, kol nepasikeis žmogus, visų idealų priežastis. Todėl visai suprantamas ir pateisinimas žmogaus troškimas įrėžti savo buvimo ženklus gyvenamame laike. Suprantamas, nes priaugančioji karta, perimdama toliau nešti kultūros estafetę, garantuoja tų idealų išsipildymo galimybę, ir pateisinamas todėl, kad žmogus tiki savo engzistencijos prasmingumu. Tačiau, kad literatūra, taigi ir drama, būtų verta tokių pastangų, ji privalo skambėti žmogaus norais laimėti tą idealą. Aiškiau kalbant, literatūra, taigi ir drama, privalo būti ne tuščia, ne tik pramoginė ir dvasiškai išsekusi, bet, priešingai, privalo skelbti idėjinį nemirtingumą. Maironio žodžiai: "Idėjos, jei didžios, nemiršta, kaip žmonės", reiškia, kad mažos idėjos miršta, kaip žmonės. O mažų idėjų, sakytume, eksperimento, mes šiandien turime pakankamai daug, ypač teatro srity. Nei šūkiai, nei mados žmogaus dvasios nepatenkina, nors trumpam laikui ir atrodytų gerai. Tik už pastoviuosius idealus žmogus ryžtasi nedviprasmiškai pasisakyti, paaukodamas ne tik savo gyvenimą, bet ir savo vaikų, išauklėdamas juos pagal savo įsitikinimus. Taigi, praeitis ir ateitis buvo ir bus pastovių tiesų kovos laukas, užpildytas gėrio ir laisvės nesikeičiančiais kariais. Tik nemirtingumo idėja verčia žmogų gyventi nemirtingai. Tačiau mūsų laikai yra gausūs eksperimentais ir garsiais žodžio alchemikais. Tokie alchemikai, suteikdami savo žodžiams visai skirtingas prasmes bei simbolius, yra pasiryžę amžinuosius principus pakeisti neamžinais arba paversti juos įvairiais izmais.

Esu jau ne kartą pabaksnotas viešai ir privačiai, kad, esą, mano veikaluose per mažai avangardizmo, taip vadinamo "Absurdo" teatro žymių, kas šiandien yra mada. Nesiimu čia analizuoti savo kūrybos, tik šia proga pasinaudodamas noriu atskleisti vieną kitą savąjį credo..

Kaip sunku įsivaizduoti istoriką, nežinantį istorijos arba kalbininką, nemokantį gramatikos, taip sunku yra įsivaizduoti sėkmingą rašytoją be literatūros ar jos evoliucijos pažinimo. Kas liečia mane, turiu mintyje teatrą; konkrečiai — Absurdo teatrą, apie kurį šiuo laiku daugiausia kalbama ir rašoma.

Kaip dažna teatro kryptis, taip ir Absurdo teatras, yra plačiai išsišakojęs, daug jo rūšių, daug spalvų, niuansų ir kaip toksai įvairiai suprantamas, vertinamas ir interpretuojamas. Esmėje jis nėra nei geras, nei blogas, kaip ir kiekvienas eksperimentas. Tiesa, labai komplikuotas eksperimentas ir reikia įžvalgaus literatūros kritiko jį teisingai įvertinti. Ten, kur Absurdo teatras iškelia realybės, kaip tokios, nesiderinimą su žmogaus veiksmais, ten jis nėra pavojingas, tačiau ten, kur jis sąmoningai ar nesąmoningai perša žmogaus buvimo ir jo idealų niekybę, ten, kur jis skelbia gyvenimo beprasmiškumą ir nihilizmą, ten jis yra mums, ypač šiose sąlygose, labai kenksmingas. Iliustracijai paimkime garsią prancūziškai rašančio airio Samuel Beckett komediją "Waiting for Godot", kuri labiausiai tokį teatrą reprezentuoja. Joje du pagrindiniai veikėjai laukia ateinant tūlo Godot, kuris gali būti Dievas, laisvė ar bet kas, ko žmogus gyvenime tikisi sulaukti. Belaukdami to Godot, jie krečia įvairias išdaigas ir juokiasi patys iš savęs ir iš laukimo. Godot, žinoma, neateina, nes jo iš viso nėra ir niekada nebuvo — viskas tėra jų, tai yra laukiančiųjų, iliuzija. Tokiu būdu žmogaus veiksmai, viltys ir tikėjimas į atėjimo išsipildymą yra apgaulė, niekis, absurdas. Tokios idėjinės tendencijos mūsų gyvenimo perspektyvose aiškiai nenaudingos ir būtų nesusipratimas jas plėsti, nors kai kas ir bando tai daryti.

Aš pasisakau prieš idėjinį pesimizmą ir prieš gyvenimo beprasmiškumą: jei kas nežino, ko laukia ar abejoja laukiamojo atėjimu, tai mano dramų veikėjai žino, ko laukia ir neabejoja atėjimu. Ateitis yra nežinoma ir kaip tokia tėra spekuliacijų kombinuotė — ji atvira ir uždara visiems l y g i a i. Jeigu kas mano turįs teisę ateitimi abejoti, tai aš turiu tokią pat teisę ateitimi n e a b e j o t i. Aš nesakau, kad esu dėl to geresnis, ne, aš tik sakau, kad aš esu, neabejodamas ateitimi, lygiai teisus.

Gyvenimo prasmės klausimas nėra naujas klausimas. Žmogaus likimo mįslė buvo sprendžiama jau pirmose graikų tragedijose, prieš tūkstančius metų. Visa literatūra yra perpildyta atsako į amžiną klausimą ieškojimu. Taigi Absurdo teatras čia nieko naujo neįneša, išskyrus techniką ir simboliką, kuri, tačiau, daug kam tebėra uždaryta dėl specialybės nepažinimo. Betgi kūrybai aukojama ne viena diena, o visas gyvenimas. Gyvenimas gi kiekvienu atveju yra daugiau negu absurdas. Skelbdamas žmogaus egzistencijos beprasmiškumą, toks teatras silpnina mūsų atsparumo valią, veda į beviltiškumą, kada gyvenamasis momentas stato mus tiesiog į nežmoniškos kovos pozicijas. Todėl mano veikėjai ir absurdiškoj realybėj ar beviltiškoj situacijoj nepraranda savo lietuviškumo, bet visuomet išlieka šviesūs, pilni optimizmo ir vilties laimėti.

Teatras yra per brangus eksperimentas, kad būtų leistina bandyti veikalus, kurie mus smugdo, vietoje to, kad keltų ir žadintų. Amerikiečiai gali taip daryti — jų yra daug, bet mums kiekviena siela yra brangi, net ir ta, kuri šiandien yra paklydusi.

Absurdo teatras dabar labiausiai populiarus Prancūzijoj su aiškia tendencija įsigalėti ir ki-

Nukelta į 8 psl.

ARCHEOLOGUI DR. JONUI PUZINUI 60 METŲ

PROF. JONAS PUZINAS yra proistorės ir archeologijos mokslininkas. Filosofijos daktaro laipsnis jam buvo suteiktas už disertaciją "Vorgeschichtsforschung und Nationalbewusstsein in Litauen" 1934 Heidelbergo universitete. V. D. Universitetas Kaune pakvietė humanitarinių mokslų fakulteto etnikos katedros vyr. asistentu; 1941 m. pakeltas profesorium ir išrinktas fakulteto dekanu. Hamburge Pabaltijo universitete buvo filosofijos fak-to prodekanu lietuvių sektoriaus prorektorium ir un-to rektorium. Atvykęs į JAV-bes apsigyveno Philadelphijoje. Iš čia pakviestas Lietuvių Enciklopedijos redaktorium, kuo ir dabar yra.

Iš jo mokslinių veikalų paminėtina šie: Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje XIX ir XX a. pradžioje, žalvario amžius Lietuvoje, Naujausių proistorinių tyrinėjimų duomenys, Stand der archeologischen Forschungen in Litauen, Lietuvių kilmės teorijos amžių būvyje, Die Fluegelfibeln in Litauen, und ihre Bedeutung fuer die Handelgeschichte (1950), Kalbotyra apie lietuvių protėvynę, Vilniaus proistorė, Gediminas Vilniuje, Trečiosios Vilniaus pilies beieškant. Be to, yra daug rašęs mūsų periodikoje ir specialiuose žurnaluose archeologijos ir proistorės klausimais. Nuo 1928 m. dirbo kaip muziejininkas (sekretorium, konservatorium, direktorium), dalyvavo kasinėjimuose, archeologų kongresuose ir acheologijos mokslų pasaulyje plačiai žinomas kaip tos srities specialistas.

Šalia to dr. J. Puzinas reiškėsi kaip visuomenininkas ir kultūrininkas.

Philadelphijos lietuvių visuomenė spalio 23 d. gražiai pagerbė mūsų žymų mokslininką — proistorės tyrinėtoją, kultūrininką ir visuomenininką prof. Joną Puziną jo 60 metų sukakties proga. Pagerbtuvėse dalyvavo ne tik daug vietos žmonių, bet buvo ir iš toliau atvykusių. Dr. V. Maciūnas nupasakojo sukaktuvininko darbus ir nueitą mokslinį kelią ir jo nuopelnus mokslui ir lietuvių tautai. Po to buvo gausūs sveikinimai. Į juos atsakė sukaktuvininkas šitokiais žodžiais:

" Sunkoka būtų suvesti šios dienos mano jausmus į kokią nors vieną apibendrinamą sąvoką. Besiklausant kalbų, stebint šio vakaro dalyvių veidus, apskritai, apima malonus jausmas, nes aiškiai matai kiek daug nuoširdumo man reiškiama. Smagu pabūti savųjų tarpe, džiugu sutikti ir iš toli atvykusius. Jaudina, kad prisimenama mano kuklus įnašas Lietuvos praeities mokslui, akademiniam pedagoginiam darbui ir Lietuvių Bendruomenei. Tačiau tuo pačiu metu galvoje perskrieja ir įkyresnės mintys: argi padaryta tiek, kiek būtų reikėję ir būčiau pajėgęs? Ar atiduota pakankama duoklė kraštui, kuris mane išaugino, išmokė ir suteikė plačias darbo galimybes? Ar santykiuose su žmonėmis buvau pakankamai nuoširdus ir pakantus? Aibė tokių minčių sudaro didoką sąžinės sąskaitą. Apima ir didžiulio susirūpinimo jausmas, — ar likusiame gyvenimo tarpsnyje bepajėgsiu bent dalį savo užsimotų darbų bent šiek tiek išlyginti.

Šešios dešimtys metų — ilgokas laiko tarpas žmogaus gyvenime. Jei planingai ir rūpesingai išnaudotas — gali duoti brandžių vaisių. Juk tai pats kūrybingiausias žmogaus amžiaus metas. Tačiau dėl viešų gimtadienio sukakčių minėjimų esu skirtingos nuomonės. Gimtadienis, kad ir apvalesnio metų skaičiaus, yra daugiau asmeniškas, šeimos reikalas. Dažnas žmogus, jei tik sveikata nesutrinka, susilaukia vyresnio amžiaus. Tai nėra koks nuopelnas, kad kiti tą sukaktį minėtų. Be abejo, prisimintinos didžiųjų tautos sūnų ir dukrų šimtmetinės sukaktys, kada peržvelgiami jų darbai iš tolimos perspektyvos. Tai turi ir didelės auklėjamos reikšmės kartoms. Tebegyvenančių žmonių minėtinos jų mokslinio, kūrybinio ar visuomeninio darbo sukaktys. Šie metai galėtų būti laikomi mano spaudos darbo keturiasdešmtmečiu, bet tai tik tarp kita ko. Čia vienas mano kolega nutapė gana spalvingą mano portretą ir įdėjo į gražius rėmus. Labai dėkui. Paveikslas realistinis, neiškraipytas, tik spalvos gal kiek ryškokos.

Kitoks paveikslas būtų buvęs, jei ne antrojo pasaulinio karo audros, išbloškusios mane iš savo krašto ir atskyrusios mane nuo pagrindinio tiriamojo objekto šaltinių — sentėvių milžinkapių, piliakalnių ir kitų Lietuvos praeities paminklų. Be tų šaltinių čia rimtas mokslinis darbas neįmanomas. Nuobiras čia atidaviau Lietuvių Enciklopedijai, stambmenas dar trokščiau apdoroti. Tai būtų mano likusio gyvenimo tikslas — turimiems rankraščiams suteikti užbaigtą formą. Jaučiu pareigą dar kuo nors atsilyginti Lietuvai, nes ji man davė viską: gyvybę, mokslą ir atsakingą padėtį mūsų visuomenėje.

Visuomenės darbuotojai iškėlė mano pastangas Lietuvių Bendruomenėje. Jaučiu prievolę dalyvauti ir visuomeninėje bei kultūrinėje veikloje, nes tai yra kiekvieno sąmoningo lietuvio pareiga, ypač šiais sunkiais Lietuvos laisvės sūtemų laikais. Lietuvių Bendruomenę laikau pačiu reikšmingiausiu veiksniu laisvojo pasaulio lietuviškame gyvenime. Neneigiu ir mūsų politinių ar ideologinių organizacijų, nes ir jos prisideda prie lietuvybės stiprinimo ir Lietuvos laisvės bylos palaikymo, bet Lietuvių Bendruomenė telkia visus laisvuosius lietuvius į vieną bandrą šeimą, kurioje dirbama palikus partinius pažymėjimus savo dokumentų archyve. Lietuvių Bendruomenė yra pagrindinis mūsų santaikos ir sandraugos židinys, kurio poveikyje išsilygina partiniai ar ideologiniai kampuotumai. Lietuvių Bendruomenės svoris mūsų bendram darbui visu ryškumu iškils artimoje ateityje. Todėl darbas Lietuvių Bendruomenėje yra prasmingas ir neturėtume jo vengti. Visi galime bendruomenę stiprinti: vieni įsijungdami į organizacinį ar kultūrinį darbą, kiti paremdami mūsų siekimus.

Šis minėjimas kai kuriais požiūriais turi ir platesnės reikšmės. Šiandie pagerbdami mane, kaip vieną iš daugelio kuklių lietuviškojo baro darbininkų, tuo pačiu pagerbiate ir kitus, besisielojančius mūsų tautinės kultūros ūgiu. Man ypačiai džiugu, kad šio minėjimo pelnas bus skiriams Lietuvių Fondui, *) kuris pasiryžęs surinkti milijoną dolerių lietuvių kultūros stiprinimui ir palaikymui.

Širdingas dėkui visiems atsilankiusiems, kai kuriems nepabūgusiems net tolimo kelio..."

Pagerbtuvės pravestos su menine programa, kurią atliko vietinės jėgos. O. Šalčiūnienė padainavo keletą dainelių, jai akomponavo jauna pažangi muzikoje pianistė A. Kaulinytė. Lietuvių Tautinio ansamblio choras, vadovaujamas L. Kaulinio, padainavo tris dainas — Ant tėvelio dvaro, Pasisėjau žalią rūtą ir Kur girios žaliuoja.

Minėjimą sklandžiai pravedė vietos L. Bendruomenės pirm. inž. J. Ardys.

J. B-lis

*) Šių pagerbtuvių metu pasisekė Lietuvių Fondui surinkti 2.375 dol. — gauta dalis pinigais ir dalis pasižadėjimais.

Dr. J. Puzinas of Philadelphia, Penn., marked recently his 60th birthday anniversary. He is a prominent archaeologist and one of the editors of Lith. Encyclopedia.

Dr. Jonas Puzinas jo 60 metų sukakties proga. Iš kairės: M. Krėvienė, Puzinienė, Puzinas, bendruomenės vald. pirm. inž. J. Ardys.

ANATOLIJUS KAIRYS

Šviesa, kuri užsidegė

Trijų veiksmų tragedijetė

Šis A. Kairio veikalas Čikagos skautų Ramovės surengtame scenos veikalų konkurse laimėjo pirmą premiją.

Pirmame veiksme mirštamai sužeistas partizanas (Vienasužvisus) ir du kovotojai už laisvę (Jis ir Ji) sustoja nakties poilsiui pilies griuvėsiuose. Jiems užmigus, vaidenasi. Atėjusios dvasios išgyvena savo praeities nusikaltimus ir tuo pačiu atskleidžia šių griuvėsių, tada buvusių gražių (laisvės) rūmų, istoriją.

Žemiau duodama ištrauka yra iš II-ro veiksmo, pirmos scenos, saulei nusileidus.

•

SARGYBINIS

Aš saugau švyturį, ar nematai? Užsidegs ir žmones pamatys tavo išdaigas ant sniaus ledo. Geriau tu būtum negimus.

SEKRETORĖ

Mane visi mylėjo. Ant rankų nešiojo. Lepino, kaip aš savo mergytę. Mano mergytės akys švietė kaip du melyni švytulėliai...

SARGYBINIS

Meluoji pati sau. Tu nematei savo mergytės akių, nes į jas nežiūrėjai. Nuodėmės laužo tave. Neieškok užuojautos, kada išganymo nebėr.

SEKRETORĖ

Švyturys!
(Ji puola Sargybinį, bet tuo tarpu Lunatikas uždeda rankas ant jos pečių ir sulaiko.)

LUNATIKAS

Argi mes norime, kad jis užsidegtų?

SEKRETORĖ

(Pikta katė, ginasi ir puola.)
Nesutepk manęs, ministeri! Vidury nakties...

LUNATIKAS

Ramiai, brangioji, ramiai. Neužsigauk pati savęs. Žemė akmenų pilna, susižeisti lengva.

SEKRETORĖ

Brangioji... Niekas nevadino manęs taip gyvos.
(Pravirksta ir prisiglaudžia prie jo krūtinės.)

LUNATIKAS

Politika — išrinktųjų mokslas. Tačiau ir jie paklysta figūrų perstatinėjime. Tik atsidūrę šach-mate pamato savo padėties beviltiškumą.

SEKRETORĖ

Aš perskaičiau visas tavo knygas. Apie žemę, apie maitintoją, apie seserį parsidavusią už brolį.

LUNATIKAS

Naktis išsėdėdavau prie vieno žodžio, ieškodamas pakeist jį geresniu. Bet, atvirai, brangioji, tai buvo melas.

SEKRETORĖ

Melas?! Ar aš žinojau? Kam rašei, kad buvo melas?

LUNATIKAS

Vardan tiesos, kuria tikėjau. Rašiau romanus, noveles, neįtikėtinas istorijas. Tai vis melas, brangiuose rėmuose ir po stiklu. Melas yra menas. Visi gali meluoti, bet ne visi sugeba meluoti meniškai. Aš taip švariai melavau, kad pats Korikas susidomėjo mano kūryba ir pakvietė į savo dvarą.

SEKRETORĖ

Dabar esi oficialus melagis. Profesionalas. Perki pasitikėjimą melu!

LUNATIKAS

Aš meluoju iš įsitikinimo. Aš gyvenau gerai. Turėjau gražią žmoną ir tris sūnus, panašius į ją. Perteklius. Mėsą valgėme kasdien. Lakė pieną šunys ir katės. Tačiau man buvo neramu. Krūtinę plėšė ilgesys audros. Mano smegenis kedeno vienodumas ir nusistovėjimas. Baisus susigyvenimas su vandeniu ir dangumi. Giminystė su daiktais ir gyvuliais. Ir su žeme! Vieną vakarą įsmeigiau į žemę botkotį, ir jis pražydo po trijų dienų! Kraujas užvirė! Išroviau ir nuėjau tarnaut Korikui.

SEKRETORĖ

Sakyk — meluot. Ir suvedžiot. Aš patikėjau gražiais tavo žodžiais. Knygine tiesa. Iš to džiaugsmo nežinojau kas daryt ir... Ar aš galėjau padaryti ką bloga tokiais mažais pirštelais? Mūsų namų sienos buvo nusagstytos šventųjų paveikslais. Tavo pažadai! Tavo melas! Tavo knygos nužudė mano dukrytę!

LUNATIKAS

Tyliau, brangioji, tyliau...
(Užima jai burną ranka ir nusiveda.)

DEPUTATĖ

Sargybini! Ei, Sargybini, ar girdi? Padėk man akmenį nuristi — aš ieškau savo motinos. Noriu su ja atsisveikinti.

SARGYBINIS

Palik savo motiną ramybėj, nešvarus skudure. Parašyk eilėraštį savo ponui, gal jis pasakys, kur ją padėjo.

DEPUTATĖ

Ją išvežė į kapines. Su orkestru ir muzika.

SARGYBINIS

Tu gerai žinai į kokias kapines ją išvežė. Ir kokia muzika ją palydėjo. Pati parašei gaidas laidotuvių maršui ir pati pasirašei lydraštį.

DEPUTATĖ

Pasitrauk nuo švyturio, jei esi drąsus ir išmintingas. Ar ne mano motinos atminimą saugai? Ji sėdėjo čia ir akmenys ją užgriuvo nelauktai. Aš pastatysiu kryžių. Tegu visi mato, kur mano motina guli.
(Iškelia du pagaliukus ir sukryžiuoja.)

SARGYBINIS

Kad tu esi ragana, visi žino. Bet kad tu išeisi iš proto ir imsi kapstytis savo pačios mėšlyne — nesitikėjo nė didžiausi optimistai. Man tavęs negaila — pasirašei, tai ir skaityk.

DEPUTATĖ

Nebūk sugedusio patefono zirzynė — aš žinau, ką aš pasirašiau. Bet tu ar žinai, ką saugai?

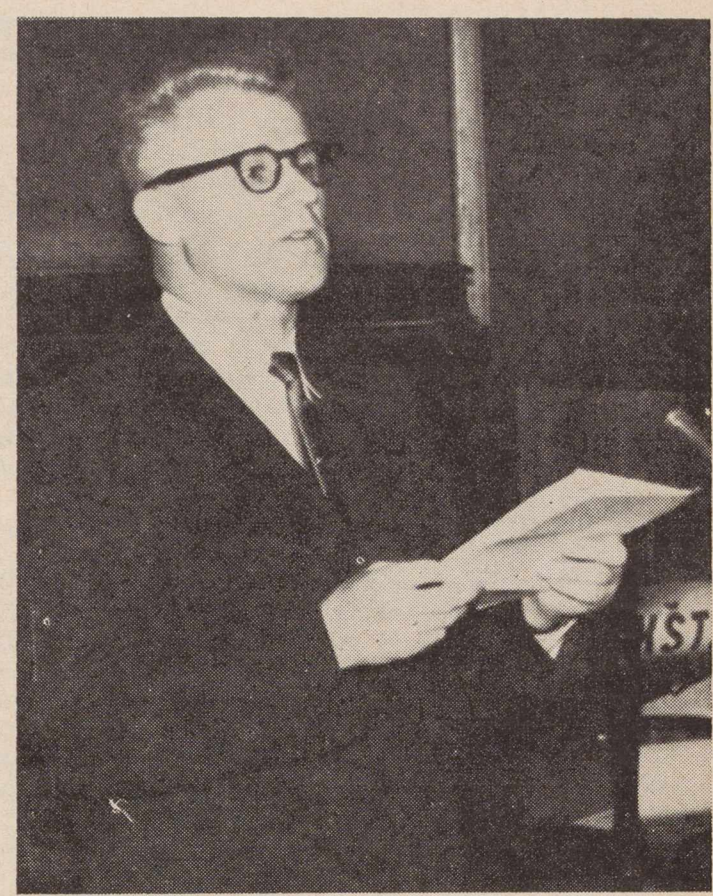

Rašytojas Anatolijus Kairys kalba dramos premijų įteikimo vakare š. m. spalio 2 d. Čikagoje.

Premijų įteikimo šventėje spalio 2 d. Iš kairės: Bendruomenės pirm. J. Jasaitis, V. Šimkus, gen. konsulas dr. P. Daužvardis, akt. Zita Kevalaitienė-Vosockienė, Anatolijus Kairys.

Author A. Kairys of Chicago, Ill., makes some remarks after having received a prize for his works.

Atkelta iš 6 psl.

tuose Vakarų kraštuose. Ko trūksta prancūzų dramaturgams? Nieko. Kaip jaustis alkanam, kada esi sotus? Kaip jaustis pavergtam, kada esi laisvas? Kaip jaustis svetimam, kada esi namie? Štai kur glūdi absurdo šaknys. Jie visko turi per akis. Suprantama, kada nebėra ko siekti, gyvenimas darosi nepakeliamas, nereikalingas, beprasmis, taigi ir absurdiškas. Bet mes neturime, ką turi prancūzas ar amerikietis. Todėl ir mūsų kūrybinis credo nėra toks pat, kaip prancūzo ar amerikiečio: kas tinka jiems, netinka mums.

Mes žinom, ko mes norim! Mes žinom, ko mes siekiam! Mes žinom, kam mes gyvenam! Mūsų gyvenimas yra prasmingas, nes kenčianti mūsų tėvynė jį įprasmina. Mūsų gyvenimas yra prasmingas, nes tiesos ir laisvės troškulys jį įprasmina. Mūsų gyvenimas yra prasmingas, nes į mus yra nukreiptos pavergtųjų akys ir viltys.

Tai yra mano kūrybos credo ir, manau, neapsirinku, ir kiekvieno iš jūsų. Aš žinau, ką aš rašau ir kodėl, ir jūs, skautai, žinote, ką jūs darote ir kodėl. Va, šisai tylus ir mistinis kraujo degimas ir yra toji, šalkauskį prisiminus, gyvoji dvasia, kuri šimtmečiais rodė mūsų tautai kelią ir kuri teberodo dabar. Todėl, nors ir svetinga žeme eidami, nerinkime svetimų dievų, kada savų mūsų rankos pilnos! Iš namų išeinant vedė mus tūkstančiai kelių, bet į namus sugrįžti — yra tik vienas.

Pranas Visvydas

Ledynuose palaidotos pilys

PRANAS VISVYDAS nėra visai naujas vardas mūsų poetinėje literatūroje. Savo eilėraščių jis yra spausdinęs Lietuvių Dienų žurnale, Aidų žurnale ir Draugo kultūriniame priede. Jo eilėraščiai pasižymi išraiškos naujumu; nors jis vaizduoja visiems mums žinomą aplinkos pasaulį, bet jo neretame sakiny sutviska netikėta mintis, stebinanti skaitytoją stagmeniškumu. Iš čia kyla jo stiliaus savitumas, o tai kaip tik yra vienas iš svarbiausių bet kokio poeto bruožų.

Visvydas turi parengęs spaudai bent trejetą savo poezijos rinkinių.

VALTELĖS

Tyliame uoste dvi lieknos valtelės
Ilgėjos plazdėjimo burių baltų.
Saulėlydis kartą atskleidė kelią,
Vilojantį plaukt nuo žemyno krantų.

Ir jos, lyg undinės, panūdo plaukti
Šviesiuoju plačiuoju saulės keliu.
Atrodė, akiračiuos lobiai jų laukia,
Ir toliai žada kraitį žodžių meilių.

Ir taip žaismingai jos supos jaunatvėj,
Mylimos vėjo ir girdomos marių puta.
Pavasariai nyko. Tamsėjo naktys,
Ir plito skliauto vienatvė šalta.

O šiandien, kai plauksit pro uosto molus,
Nerasit valtelių dviejų ant vandens.
Kažkur vandenyne, už rausvo atolo,
Jos miega apglėbtos koralų pradmens.

DIENA

Diena išdidžiai nuėjo
Naujos nakties kryptimi.
Meiliai namai ją palydėjo,
Lyg brangų kūdikį.

Dienoje liko akys,
Žiūrėjusios mėlynai.
Prie ausų karojo kekės.
Degė saulės linai.

Diena mėgino pavėsio
Saują nunešti ateitin,
Bet karo degėsiai
Staiga pabiro širdin —
Su siauro lango veidais,
Su nuvytusiais žiedais.

VIDURNAKČIAI

Dar vidurnakčiai kraujo neišmokė
Elgtis taip, kaip dvasia nori,
Kaip soduos lakštingalos suokia,
Kaip gieda Palestrinos chorai.

Dar vis, kai vakaris lėktuvas
Atsisveikina su miesto dauba,
Mintys žvaigždynuos pražūva,
Ir trykšta pojūčių rasa;

Ir aplinkui tie patys simptomai,
Dėl kurių įkliuvo geismas pragare,
Slepiasi už Dostojevskio tomų,
Ir vidurnakčio akyse yra

Kažkokios nevilties palytėtos
Viso gyvenimo apytuštės klėtys.

NAMAI

Grįžtu prie slenksčio —
Paliečiu lentas.
Geras šuo unksčia,
Kiša letenas šiltas.
Peržengiu slenkstį —
Namuose jauku.
Stalas drobe dengtas,
Ir kvapas sakų.

ONĖ

Aš paveldėjau saulę
Senovinio miesto aikštėje.
Sėdžiu po liepa šimtamete,
Žiūriu, kaip balandžiai vaikšto.
Laukiu Onės grįžimo,
Ieškau jos akių žmonėse.
Jaučiu, kad netrukus
Skliautuose būsim dviese.

MEDIS IR MEILĖ

Sėkloje dygo medis.
Šaknys maitinosi krauju.
Tuo medžiu buvo mano vardas.
Tuo medžiu buvai ir tu.
Viršuje tvaskėjo saulė —
Ne viena, bet su tavim.
Jos vardas buvo mūsų meilė,
Atėjusi medžio žerdin.

VĖLINIŲ SAPNAS

Rodos, moteriškė guli,
Balzgana kaip dūmai,
Ir dainuoja liūliu
Sūnui palaidūnui.

Rodos, penkios žvakės
Tirpsta ir lašėja,
Lyg prieš miegą akys,
Nuolatos mažėja.

Rods, užgeso, rodos,
Paveikslėlis pirštuos.
Eisiu dar į sodą —
Pasiklausiu skirpsto.

Skirpstas jau nukirstas —
Skiedros, nulaužėlės
Ir tik kelios mirtos
Mano motinėlės.

LIETUVA

Volungės nardo akyse.
Tinklas plieninis burnoj.
Laisvė, lyg pamestas raktas,
Skamba dainužėj liūdnoj.

Uosių alėjoj, už gaubto
Liepto, pranyksta piemuo.
Kupiškio gatvės smėlis
Rytmečiais šaukia namo.

Budinti motina kaupia
Paslaptį duonos gyvos.
Išryškintą liemenį karklo
Plauna Nevėžio vanduo

Einame dviese į tolį
Pro Aneliutės duris.
Ant slenksčio sėdi Viduolis,
Kojų netekęs karys.

Kaitrą atneša vėjas.
Ilsis daržinėj piemuo.
Skuba į pievą melžėjos.
Tvaska Nevėžio vanduo.

Bėga ilgesio naktys
Pro Suvalkijos miškus.
Dėvėdamas raitelio sagtį,
Eina pasenęs žmogus.

Auksą matau jo akyse,
Pamintą gruodą kaktoj.
Noriu šiltai pabučiuoti
Mylimą brolį dainoj.

Minčių kelionė mus jungia,
Lyg kregždes žydras dangus.
Nešu aš jam laisvės siuntą,
Kad būt jo rytojus žavus.

NARVA

Prisimenu Narvos miestą šiaurėje,
Apjuostą karo griuvėsių.
Ankštame denyje vos tilpdami,
Kėlėmės į rusvą Estijos krantą.
Tu buvai tarp jų gražiausia —
Tyvuliuojančio vandens lelija.
Šalia pilies griuvėsių
Ir šautuvų vyrų rankose
Tavo akys stebuklingai švietė
Pavasariu ir taika.
Mes lipome tyliai nuo kelto,
Ir rusvame Estijos krante
Mūsų keliai išsiskyrė.

MOZAMBIKO DAINA

Aš girdjau kartą Mozambiko vyrų dainą.
Aukštupyje, šalia plausto, jie sukūrė laužą.
Ir dainavo niekad negirdėtą džiunglių sakmę
Apie sniegą, tirpstantį žmonių akyse.
Ta daina bylojo man žalios nakties garsais.
Ji dundėjo pralaimėto mūšio dūžiais.
Ir kažkur, už deimantinių ateities kalnynų,
Ant vandens paviršiaus suposi totemų mintys.
Ir kažkur pražilus moteris viena palangėj,
Prie magnolijos baltos sėdėdama, vis laukė
Margaspalvės atvirutės iš atgrąžų kraštų,
Kur prie laužo susibūrę augaloti vyrai
Naktimis dainuoja paslaptingą džiunglių dainą
Apie liūdinčio šiaurės žmogaus akis
Ir ledynuose palaidotas pilis.

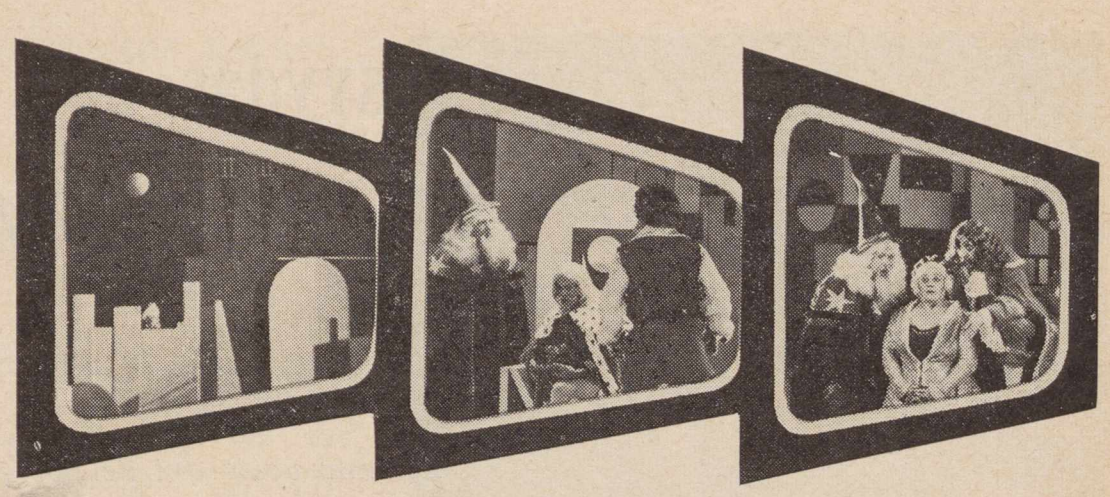

AUKSO ŽĄSIS

Pirmasis lietuviškas spalvotas filmas

Netrukus sulauksime reikšmingo kultūrinio įvykio—pirmo lietuviško spalvoto filmo. "Aukso žasies" premjera numatyta gruodžio 4 ir 5 dienomis Čikagoje, McCormick Place Mažajame Teatre.

Šis lietuviškoms jėgoms didžiulis žygis įvykdytas per trejus metus. "Aukso žąsis" nufilmuota Montrealyje 1963 m., garso įrašymo darbai atlikti New Havene, Yale universiteto studijoje 1964 m., sinkronizacija ir gamybos darbai baigti Los Angeles, Spectra Sound studijoje ir General Films laboratorijose 1965 metais.

★

"Aukso žąsis" susukta pagal to paties vardo Birutės Pūkelevičiūtės scenos veikalą — pasakišką komediją, už kurią autorė 1961 metais P. L. Bendruomenės konkurse laimėjo premiją. Filmas yra dviejų valandų ilgio, lydimas jam specialiai sukomponuotos muzikos. Spalva Ektachrome, juosta — 16 mm.

Filmas truks dvi valandas, o kiek prie jo buvo dirbta, galima spręsti iš to, kad kiekvienos filmo minutės pagaminimui teko dirbti 19 valandų (kuriomis dirbo kartais vienas žmogus, kartais visa grupė). Filmo susukimui sunaudota trylika tūkstančių pėdų filminės medžiagos. Galutinai suredagavus ir geriausias vietas atrinkus, liko beveik trečdalis — 4320 pėdų.

Filme dalyvauja lietuviai dramos aktoriai iš įvairių Šiaurės Amerikos miestų: Stasys Pilka, Zita Kėvalaitytė, Leonas Barauskas, Algimantas Dikinis, Kazys Veselka — iš Čikagos; Kazys Vasiliauskas, Viltis Vaičiūnaitė iš New Yorko; Elena Dauguvietytė iš Hamiltono; Vytautas Sabalys, Ričardas Simaniūkštis, Vincas Skaisgirys, Rūta Barteškaitė, Dalia Sibitytė iš Montrealio ir Algimantas Žemaitaitis iš Los Angeles.

Režisūra ir redakcija Birutės Pūkelevičiūtės (Čikaga); garsas ir sinkronizacija Pauliaus Jasiukonio, talkinant Algimantui Žemaitaičiui (Los Angeles); dekoracijos ir užrašai Romualdo Bukausko (Montrealis); kostiumai Kazio Veselkos (Čikaga); muzika Zigmo Lapino (Montrealis); choreografija Aldonos Valeišaitės (Čikaga); grimas ir perukai Stasio Ilgūno (Rochesteris); garsų efektai Antano Rimavičiaus, animacija Antano Martinkaus (Čikaga).

Svarbesnius filmo kūrėjus remia dar didelė meninė ir techninė talka: platesnės apimties scenoms — Montrealio jaunuomenės būrys, dainininkai, instrumentalistai, siuvėjai, elektrikai, staliai ir t.t.

★

Trumpai surašius "Aukso žąsies" informacines žinias, derėtų tarti bent keletą svetingumo žodžių, pasitinkant ant slenksčio ilgai lauktą ir dar niekad neregėtą svečią, ateinantį į mūsų kultūros rūmus.

Suskaičiuoti lietuviškų filmų pastatymus laisvajame pasaulyje — nereiktų visų vienos rankos pirštų. Iš paskutiniųjų žymesnių darbų paminėtinas P. Šležo diplominis darbas "Velnio bala", susuktas pagal Jurgio Jankaus to paties vardo apysaką. Filmų gaminimo sritis — nepaprastai brangi, be didesnių kapitalų paramos, be savų studijų neįmanoma. Be to, iki šiol neturėjome ir tos srities techniškųjų specialistų. B. Pūkelevičiūtės svajonė išsipildė iš dalies ir dėl to, kad jai pavyko į talką įtraukti neseniai tuos mokslus Los Angelėse baigusį P. Jasiukonį.

★

Nepamatę pačio filmo, nieko negalėtume pasakyti apie naujus "lietuviškosios kinomatografijos" laimėjimus. Tai yra pirmas drąsus, entuziastingas bandymas, ir kaipo toks jis reikia sveikinti visu nuoširdumu. Reikia džiaugtis drauge su dirbusiais pabaigtuvių išvakarėse. Po premjeros firmas bus paleistas per lietuviškas kolonijas, ir tada visi turėsime progos pamatyti, įvertinti ir pagirti ar pakritikuoti.

Prie skripto, aptariant garso įrašymo detales New Havene, kur tuo metu gyveno Povilas Jasiukonis.

Moment when Lithuanian movie "Aukso žąsis" (Golden Goose) was being produced — reading of the script.

Visokių filmų amerikiečiai pastato — už milijonines sumas ir už tik keliasdešimt tūkstančių. Ne visuomet filmos vertė pareina nuo sumos išlaidų. Antai, pernai vienu geriausių filmų kritika pripažino filmą, kuriam pagaminti pakako 50 tūkstančių dolerių. Tiek pat, sakoma, sulesusi dolerių ir "Aukso žąsis". Jos vertė pareis nuo to, kokį kiaušinį ji bus padėjus.

★

Lietuviškas filmas lietuviškajame gyvenime vieniems gali atrodyti būtinybė, kitiems — brangus liuksusas, vistiek negalįs konkuruoti su pasauliniu filmu. Bet šioji meno šaka neturėtų būt palikta nuošaliai, jos visai nekultivuojant, į ją numojant ranka.

Su dideliu lūkesčiu žvelgiame į lietuviško filmo ateitį, kurio užuomazgą padarė entuziastai savomis jėgomis, savomis rankomis, savomis širdimis ir savomis lėšomis.

Kultūrinis, vaidybinis ar dokumentinis filmas—visose srityse teikia daug pažadų, įsijungdamas į lietuvybės darbo barą.

Filmą pirmoje eilėje pasitiks su visu nuoširdumu lituanistinė mokykla. Net trumpa pasakėlė, linksmas pieštinis (ar suvaidintas) nuotykis ar dainelės iliustracija būtų vaikams labai įspūdinga lietuvių kalbos pamoka. Trumpametražinis filmas čia pirmiausia užkariautų sau dirvą.

Iš lietuviško filmo laukiame daug naujų dovanų; jis gali suteikti naują gyvybę rašytojų kūriniams, naują žerėjimą aktoriams, naują vilionę žiūrovams.

★

Bet apie ateitį dar bus laiko pakalbėti. O tuo tarpu teatskrenda "Auksinė žąsis" Kas galime, apsilankykime premjeroje, kas ne — iš tolo pasidžiaukime čia teikiamais margais vaizdeliais ir juostos nuotrupomis ir turėkime kantrybės, iki "Auksinė žąsis" sugagens ir mūsų kolonijoje.

A. D. L.

Scena "Aukso žąsies" filmavimo metu Montrealyje, Kanadoje, kur tuo metu gyveno B. Pūkelevičiūtė.

Moments from the making of a Lithuanian movie "Aukso žąsis" (The Golden Goose).

Abiejuose 10 ir 11 puslapių šonuose — juostos su vaizdais iš "Aukso žąsies" filmo.

On both sides of the pages 10 and 11 — excerpts from a new Lithuanian movie, "Aukso žąsis" (The Golden Goose).

"Aukso žąsis" sinkronizuojama dviem moviolomis Los Angeles mieste, kur iš Chicagos buvo atvykusi veikalo autorė ir režisorė B. Pūkelevičiūtė. Iš kairės į dešinę: P. Jasiukonis, B. Pūkelevičiūtė, A. Žemaitaitis.

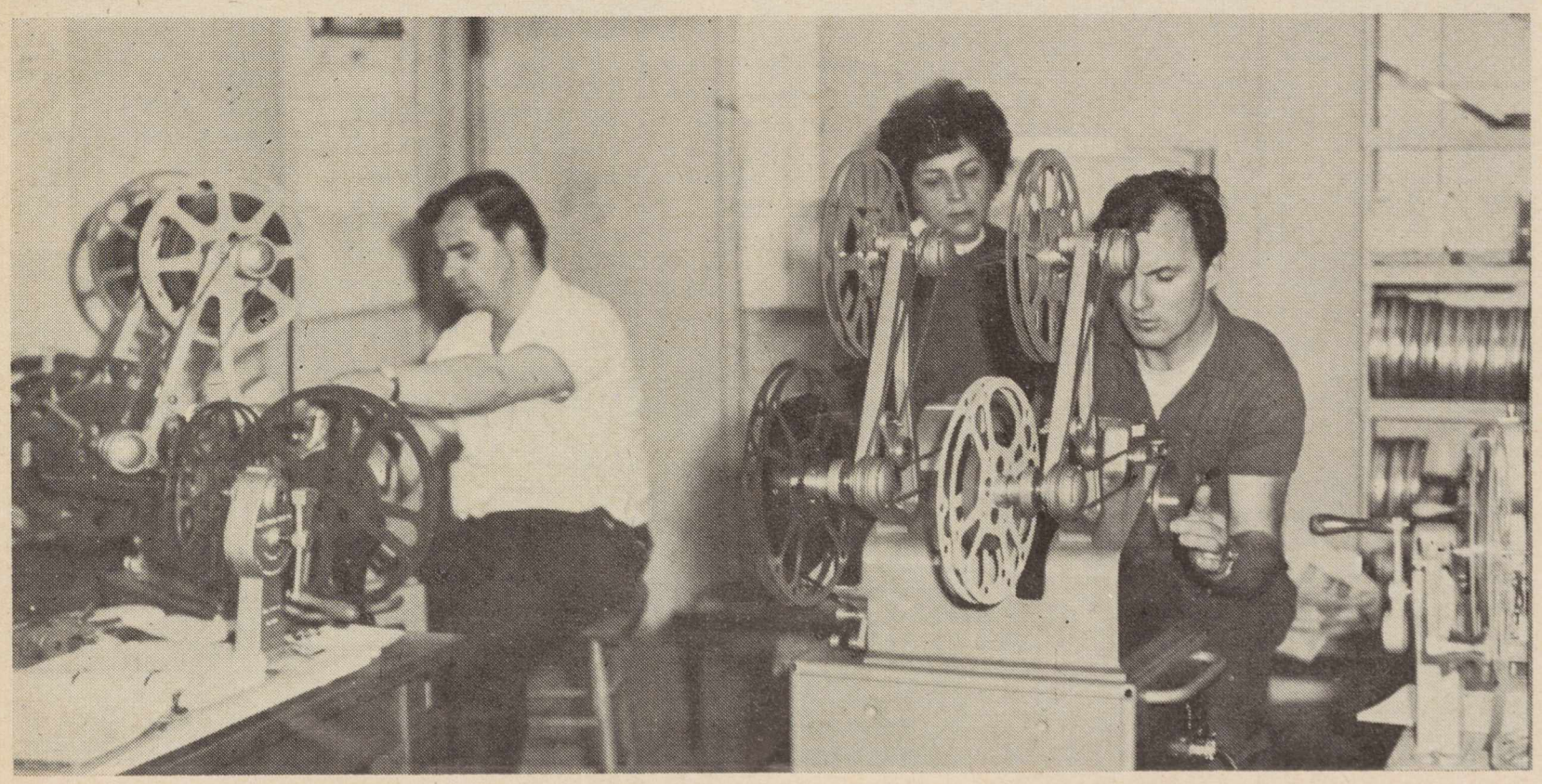

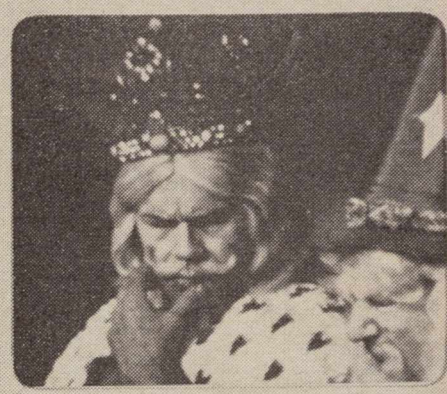

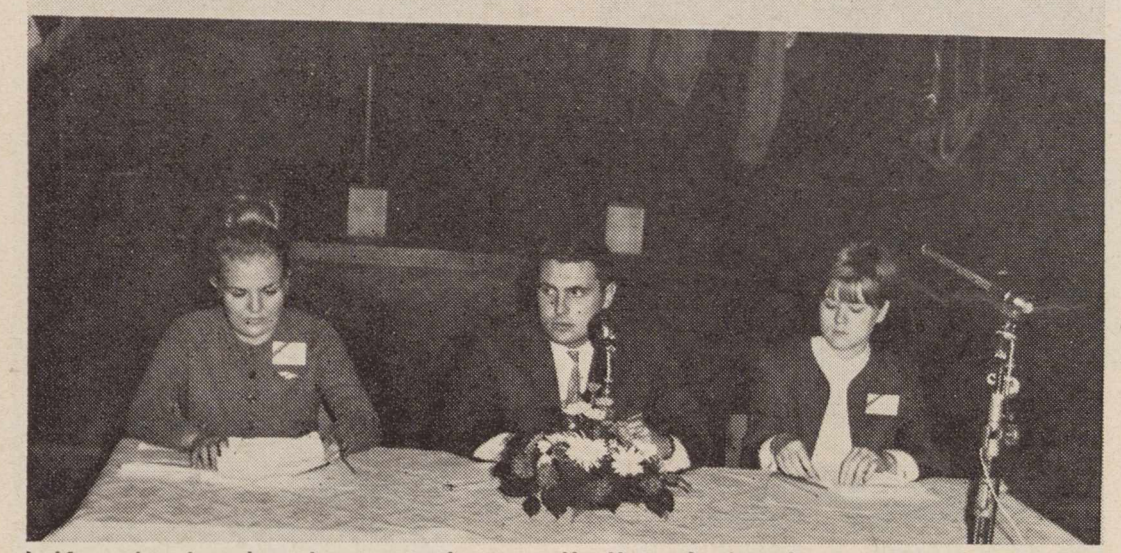

I. Kanados jaunimo kongreso ir pasaulio lietuvių jaunimo metų atidarymas.. II. Kongreso prezidiumas: G. Rinkūnaitė, S. Masionis ir A. Bušinskaitė.
Moments from a recent Youth Congress that was held in Toronto, Ont., Canada.

KANADOS LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESAS

Pasaulio Lietuvių Jaunimo Metus, paskelbtus Pasaulio Lietuvių Bendruomenės, pradėjo Kanados lietuvių jaunimas savo kongresu Toronte spalio 9-10 dienomis. Kongresas paties jaunimo organizuotas, planuotas, pravestas ir jo programa jaunimo atlikta. Vyresnieji šiuo kartu buvo tik jaunimo darbų stebėtojai, vertintojai ir talkininkai.

Iškilmingas kongreso atidarymas įvyko spalio 9 d. Prisikėlimo parapijos salėje kongresui rengti komiteto pirm. stud. A. Šileikos žodžiu. Po to iškilmingai įnešamos Lietuvos, Kanados ir 7 ateitininkų bei skautų vėliavos. Kun. J. Stankevičius kalba invokaciją. Visa salė sugieda Lietuvos himną. PLB-nės vicepirm. Stasys Barzdukas perskaito Jaunimo metų deklaraciją.

Sudaromas prezidiumas. Jin įeina: studentai A. Bušinskaitė, G. Rinkūnaitė ir S. Masionis. Vyksta kongreso sveikinimai. žodžiu sveikina eilė garbės svečių: gen. konsulas dr. J. žmuidzinas, Vliko pirm. V. Sidzikauskas, Kanados Liet. Bendruomenės krašto valdybos pirm. dr. P. Lukoševičius, JAV-bių LM centro val. Lietuvių Jaunimo Metų komiteto valdybos pirm. J. Jasaitis, Pasaulio pirm. A. Zaparackas ir KLB Toronto apylinkės pirm. Aug. Kuolas.

Kanados lietuvių jaunimo deklaraciją, skirtą viso pasaulio lietuvių jaunimui, perskaitė stud A. Bušinskaitė. Deklaracijoje skelbiama, kad "...Kanados lietuvių jaunimas... viešai pareiškia savo ištikimybę lietuvių tautai, savo susirūpinimą lietuviškos kultūros likimu ir savo senosios tėvynės Lietuvos ateitimi... Lietuviais esame mes gimę, lietuviais ir liekame, didžiuodamiesi, kad esame tos tautos vaikai... Šią iškilmingą valandą mūsų mintys krypsta ypač į pavergtą Lietuvą, reikšdamos mūsų jauniesiems broliams ir sesėms anapus geležinės uždangos padrąsinimą, meilę ir viltį."

Pagrindinę kongreso paskaitą "Kūrybiškas kultūros keitimas" skaitė jaunas (30 metų) Peterboro, Ont. universiteto profesorius Romas Vaštokas. Prelegentas akcentavo, kad lietuviškos kultūros perdavimas jaunai kartai yra galimas, jei jis vykdomas kūrybiškai, o ne mechanišku būdu.

Po paskaitos sekęs simpoziumas naujesnių idėjų neiškėlė.

Dailės parodą atidarė Kanados Lietuvių Fondo sekretorė dr. I. Gražytė. Savo darbus daugiausia buvo išstatęs studijuojantis jaunimas: R. Astrauskas, R. Juknevičius, R. Pauliukonis, V. Malkauskas, J. Grabošius, D. Aneliūnaitė, R. Piešina, M. Jaškus, A. Vekterytė, J. Stonkus, K. Gužas, K. Vilčinskas, R. Renkauskaitė, S. Dilkus, R. Barteškaitė, G. Vazalinskas, J. Batūraitė.

Meninė piešinių vertė nevienoda — vieni stipresni, kiti silpnesni, tačiau nemažas paveikslų skaičius liudijo jų autorių dėmesio vertą talentą.

Talentų popietė, pavadinta "Trys valandos su jaunimu", sutraukė gausią žiūrovų auditoriją. Popietę pravedė J. Batūraitė. Įdomi, įvairi ir gerai paruošta programa žiūrovų šiltai buvo sutikta. Pasirodė 8 apylinkės: Torontas su A. Landsbergio farsu "Barzda" (režisorius R. Vaštokas) ir tautinių šokių grupė; Windsorą atstovavo mergaičių vokalinis trio, Montrealį — pianinu skambinęs R. Piešina, poezijos skaitęs K. Barteška, tautinių šokių grupė ir operos solistės E. Kardelienės mokiniai; Sudburį — akordeonistas A. Kusinskis ir kanklininkų grupė; Delhi — melodeklamatorių grupė (R. Augustinavičiūtė, S. Steigvila, B. Augaitytė); Londoną — Rodney choras, ved. kun. B. Pacevičiaus; Hamiltoną — garsioji tautinių šokių grupė, vadovaujama B. Brechmanienės.

Sekmadienio pamaldos (spalio 10) atlaikytos abiejose lietuvių parapijose. Centrinės pamaldos vyko Prisikėlimo parapijos bažnyčioje. Sumą laikė kun. J. Staškevičius, pamokslą pasakė kun. A. Simonavičius, OFM. Evangelikams pamaldas laikė kun. A. žilinskas.

Visose bažnyčiose dalyvavo daug žmonių.

Kongreso koncerto programą atliko garsėjanti operos solistė L. Šukytė, akmponuojant D. Skrinskaitei ir pianistas T. Gurevičius. L. Šukytė padainavo Mocarto, Šuberto, Brahmso, Bethoveno, Poulenco, Šopeno, Puccini, Br. Markaičio ir Vl. Jakubėno kūrinių lietuvių, italų, vokiečių ir prancūzų kalbomis. Solistę publika sutiko entuziastingai. Pianistas T. Gurevičius paskambino ilgokus Bethoveno ir Šopeno kūrinius. (Lietuvių kompozitorių jo programoje nebuvo).

Užbaigiamajame bankete įspūdingą kalbą pasakė Vliko pirmininkas Vcl. Sidzikauskas. Jo kalbos tema: "Tauta be jaunimo — tauta be ateities". Buvo ir daugiau sveikinimų žodžiu ir raštu.

Banketui vadovavo stud. G. Rinkūnaitė. Baigiamąją kalbą pasakė kongresui rengti komiteto pirm. stud. A. Šileika.

Kongresas turėjo iškilių momentų, turėjo ir tūkumų. Jį turėtų gerai išanalizuoti Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso organizatoriai, kad Jaunimo metų viršūnė — pasaulio lietuvių jaunimo kongresas 1966 m. birželio 30 — liepos 3 dienomis būtų galinga laisvojo pasaulio lietuvių jaunimo manifestacija.

Kongreso proga išleistas 52 puslapių leidinys, suredaguotas A. Bušinskaitės. Jame telpa straipsnių, pasisakymų, poezijos, jaunimo veikvos aprašymų, informacinės medžiagos. (J. J.)

Sveikinimų klausosi Kanados L. Bendruomenės pirm. Rinkūnas (iš kairės), kongresui rengti komiteto pirm. A. Šileika ir kongreso dalyviai.
Some of the delegates and guests to a recent Lithuanian youth congress that was held in Toronto, Canada.

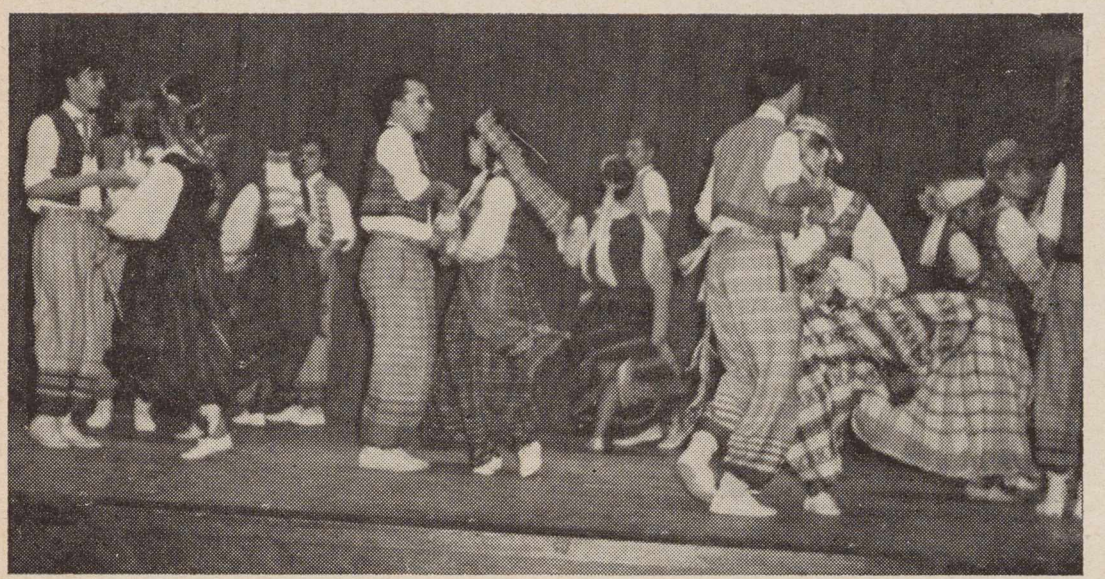

Londono lietuvių jaunimo choras, vadovaujamas kun. B. Pacevičiaus, dalyvavęs kongreso programoje. Hamiltono taut. šokių grupė "Gyvataras".
Moments of a musical program that was given during a recent youth congress in Toront, Canada.

Solistė Valentina Kojelienė, sopranas, Chicago, Ill. Jos koncertas Los Angeles mieste, Wilshire Ebell teatre įvyksta š. m. lapkr. 28 d.
V. Kojelis, Lithuanian soprano, will have her recital in Los Angeles, in the Wilshire Ebell Theater, November 28th, under the auspices of the Huttenback Artist Bureau. The program will be highlighted by a group of Lithuanian songs by K. V. Banaitis (Vandens lelija, Tulpės...)

PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO METŲ PROGRAMA

PL Bendruomenė 1966 metus skelbia Pasaulio Lietuvių Jaunimo metais.

Jaunimo metų tikslai yra: apžvelgti dabartinę lietuvių jaunimo padėtį, įtraukti jaunimą į lietuvišką gyvenimą, išryškinti jaunimo pasiektus laimėjimus, uždegti jaunimo dvasią naujiems darbams, kelti tarpusavio nuotaikas ir sukviesti jaunimą į Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresą Chicagoje, JAS-se, 1966 m. birželio 30 — liepos 3 dienomis.

Pasaulio Lietuvių Jaunimo Metų šūkis: **Mūsų jėgos, mūsų žinios / Laisvai Lietuvai Tėvynei!**

Jaunimo metais norima išryškinti eilę momentų. Kiekvieną mėnesį skirtinas dėmesys vienam jaunimo klausimui. Pasaulio Liet. Jaunimo Kongreso Komitetas pasiūlė ir PL Bendruomenė patvirtino šią kiekv. mėnesio programą:

SAUSIS —
keliama jaunimo metų prasmė, tikslai ir svarba. Ruošiamasi pasaulio lietuvių jaunimo kongresui. Keliamos įvairios jaunimo problemos. Jaunimas traukiamas į aktyvesnį lietuvišką gyvenimą.

VASARIS —
Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo minėjimus Vasario 16 proga rengia jaunoji karta, skatinama ir talkinama vyresniųjų. Minėjimus praveda visuose kraštuose jaunimas. Pagrindiniais kalbėtojais kviečiami jaunosios kartos žmonės.

KOVAS —
Jaunimas ir vyresnieji aktyviai įsijungia į jaunimo kongreso lėšų telkimo vajų. Kovo 6 diena — vajaus diena visame pasaulyje sutelkti lėšas kongresui (parodoms, posėdžiams, stipendijoms kitų kraštų jaunimui atvažiuoti, leidiniams ir t. t.).

BALANDIS —
Lietuviškos spaudos svarba jaunimui. Skatinama laikraščių ir žurnalų prenumerata, knygų skaitytymas ir parama spaudai. Jaunimas traukiamas į skaitytojų ir bendradarbių eiles. Keliama jaunimo spauda.

GEGUŽIS —
Susipratusios lietuviškos jaunos šeimos svarba, lietuviškų šeimų kūrimas, gerai pasiruošusios jaunos lietuvės motinos reikšmė tautiškumui lietuviškoje šeimoje.

BIRŽELIS —
Prisimenamos lietuvių partizanų kovos už Lietuvos laisvę. Tos laisvės kovos tęsimo pareiga jaunimui. Visi lietuviai renkasi į Chicagą — į pas. lietuvių jaunimo kongresą parodyti savo vienybę ir norą siekti Lietuvai laisvės.

LIEPA —
Kongresas baigiamas III-ja JAV ir Kanados Lietuvių Dainų Šventė liepos 3. Po kongreso vienos savaitės studijų stovykla kitų kraštų jaunimui; viešėjimas lietuvių šeimose JAV ir Kanadoje iš kitur atvykusiems.

RUGPJŪTIS —
Jaunimo organizacijų stovyklų reikšmė; jaunų šeimų bendras atostogavimas.

RUGSĖJIS —
Lituanistinių mokyklų svarba. Lituanistinių studijų reikšmė. Liet. Bendruomenės ir liet. organizacijų reikalingumas.

SPALIS —
Mokslo, ypatingai aukštojo, reikšmė jaunimui; jo siekimas.

LAPKRITIS —
Jaunimo organizacijų reikšmė. Jaunimas skatinamas į jas stoti.

GRUODIS —
Tarpusavio ryšių palaikymas tarp pasaulio lietuvių Kalėdų proga.

SOLISTĖ VALENTINA KOJELIENĖ

Juozas Žilevičius, Chicago, Illinois

Valentinos Kojelienės pavardė lietuviškoje spaudoje rečiau linksniuojama negu daugelio kitų mūsų solistų, ir tai yra todėl, kad jos koncertiniai pasirodymai, palyginamai, nėra labai dažni. Šalia koncertų lietuvių visuomenei sol. V. Kojelienė (ir tai, turbūt, vienintelė iš JAV-bių lietuvių dainininkų) su profesiniais rečitaliais pastoviai išeina ir į didžiąją amerikiečių sceną. Garsiojoje New Yorko Town Hall salėje ji debiutavo 1960 m. ir vėl jon buvo sugrįžusi 1961; Studebaker teatre Chicagoje pasirodė 1963; Bostono Jordan Hall koncertų salėje koncertavo 1964. Š. m. lapkr. 28 jos koncertas įvyksta Los Angeles Wilshire Ebell teatre. Visi šie koncertai organizuojami amerikiečių muzikos agentūrų.

Visa eilė lietuvių muzikų ir muzikos kritikų apie sol. V. Kojelienės dainavimą yra paskelbę labai palankų atsiliepimų. Iš jų paminėtini: E. Vasyliūnienė, I. Vasyliūnas, A. Nakas, S. Santvaras, J. Bertulis, J. Gliauda, A. Kalvaitis ir kt. Prie šios eilės prisijungiu ir aš.

Savo retai plačios apimties ypatingomis savybėmis apdovanoto lyriniai koloratūrinio soprano sol. V. Kojelienė šiuo metu išeivijoje yra viena iš pajėgiausių atlikti tokias sudėtingas programas, su kokiomis ji pasirodo savo rečitaliuose. Jei kas dėl perdidelio skepticizmo ar kitų priežasčių kartais nepasitiki savais kritikais, sol. V. Kojelienės atveju gali atsikreipti į didžiąją amerikiečių spaudą ir čia vėl ras mūsų gerų solistės vertinimų. Reibūtų dalykų. Šio krašto kritikai mažai žinomiems svetimtaučiams palankesnio žodžio ypatingai gaili. Sol. V. Kojelienė sąžiningu muzikos veikalų paruošimu ir tobulu atlikimu atkreipė pačių žymiųjų amerikiečių muzikos kritikų dėmesį ir susilaukė labai palankių recenzijų.

Po debiutinio koncerto New Yorko William Flanagan "New York Herald Tribune" (1960.I.25) rašė:

"Valentina Kojelienė, lietuvė sopranas, sekmadienio popietę Town Hall turėjusi savo JAV-se debiutą, turi gražų balsą. Jis yra labai specialios kokybės — nepaprastai sultingas lyrinei koloratūrai; iš tikrųjų jos lyrinės koloratūros skalė yra ypatingai plačios apimties. Kadangi p. Kojelienė visai nėra varžoma aukštiesiems sopranams tipiško skalės apribojimo, ji gali žemus tonus išdainuoti tokiu pat lengvumu ir rezonansu, kaip ir aukštuosius-brilijantinius. Jos programą reprezentavo skirtingi stiliai (čia recenzentas aptaria programą... J. Ž.) ...ir tas viskas nesudarė jai jokios problemos..."

"New York Times" tą pačią dieną kritikas John Briggs rašė:

"Nuoširdžia laikysena scenoje ir giliu įsijautimu į programos muziką p. Kojelienė padarė malonų įspūdį. Buvo aišku, kad rečitalis buvo paruoštas rūpestingai su pilnu muzikos pažinimu. P. Kojelienės balsas yra malonus, patraukiančio skambėjimo... Nepaprastai ekspresyvūs momentai, pavyzdžiui, buvo prancūzų kūrinių grupėje.

Taip pat gerai rašė "Musical America", "The Boston Globe" ir kitų laikraščių kritikai. Šitokio įvertinimo susilaukusia soliste visi pagrįstai galime didžiuotis.

G. Grigaravičiūtė-Johnstone STONELEIGH PARKAS ŽIEMĄ Stoneleigh Park, Warwickchire — Winter

G. Grigalavičiūtė-Johnson prie savo paveikslų parodoje.
Artist G. Johnson and her works.

Dail. Genovaitė Grigalavičiūtė (pirmam vyrui Jonelynui mirus dabar ištekėjusi už Johnstono) gyvena Coventry mieste Anglijoje, kur dalyvauja dailės gyvenime.

Genovaitė gimė 1909 m. Parankavos kaime, Aukštadvario vls., Trakų apskrityje, ūkininko šeimoje. Dailės mokėsi prof. J. Vienožinskio studijoje. Ją baigusi, reiškėsi kaip dailininkė, priklausė Lietuvių Dailininkų Sąjungai ir dalyvavo dailės parodose — 1939 V-je Rudens Dailės parodoje ir kt. iki 1944 metų, kada pasitraukė iš Lietuvos.

1947 iš Vokietijos emigravo į Angliją, čia apie ketverius metus studijavo Meno kolegijoje ir jau 12 metų priklauso Britų Dailininkų Sąjungai. Reguliariai dalyvauja meno parodose Coventry ir kitur. Prieš porą metų buvo suruošusi savo darbų parodą Londone per Vasario 16-tos minėjimą Lietuvių Namuose ir vėliau — Lietuvių Sodyboje.

Šiuo metu turi savo privačią dailės studiją Coventryje ir duoda piešimo pamokas Royal Leamington Spa. galerijoje. (P. U.)

IŠ DAILĖS PARODŲ

Dail. B. Vilkutaitytė-Gedvilienė yra "vyresniosios" kartos viena "jauniausių" meno atstovių. Dalyvavusi bendrose parodose tėvynėje ir svetur su individualia savo darbų paroda pasirodo bene pirmą kartą.

Ji yra perėjusi tris savo kūrybos laikotarpius.

Pirmasis jos kelias, kaip ir daugelio dailininkų, buvo visiškai realus ir atitiko jos profesialinei grafikos sričiai.

Antrasis — naujų kelių ieškojimo etapas. Čia ji buvo smarkiai pasinešusi į abstraktą, nors jos abstraktuose buvo galima įžūrėti ir tam tikras idėjos pravedimas ir darnus kompozicijos nėrinys, kurį sudarė grafiškų linijų ir švelnių spalvų niuansai.

Šios rūšies darbų buvo ir šioje parodoje. Kai kurie jų, kaip "XX a. žmogus" "Velnio senelė" ar "Nusiplaunu rankas", darė įspūdį, kėlė tam tikrą nuotaiką ir susimąstymą.

Trečio laikotarpio paveikslai parodoje sudarė daugumą — jie rodė dailininkę "suradusią save".

Nors dailininkė mene nėra "jaunutė", bet tapyboje tai buvo jos "pirmieji žiedeliai", pražydę gražiai ir patraukliai. Paveikslai Auštant, Tyla, Sapnas, Gėlės, Naktis — rodo jos kelią į plačius tapybos laukus.

Nors kai kuriuose darbuose per ryškus baltos spalvos dominavimas meta mažutį šešėlį tapybai, bet nekenkia bendrai paveikslų kokybei. Dailininkė, kaip grafikė, sugebėjo darniai ir sumaniai panaudoti grafiškas linijas teptuko pagelba, tuo duodama lyg naują toną, net formą, tapybai.

Parduota 15 paveikslų — New Yorke suruoštoj parodoj yra didelė staigmena, kuria vargu kam teko džiaugtis anksčiau surengusiems savo parodas.

Jurgis Juodis

Birutė Vilkutaitytė-Gedvilienė
I wash my hands

NUSIPLAUNU RANKAS
Foto P. Ąžuolas

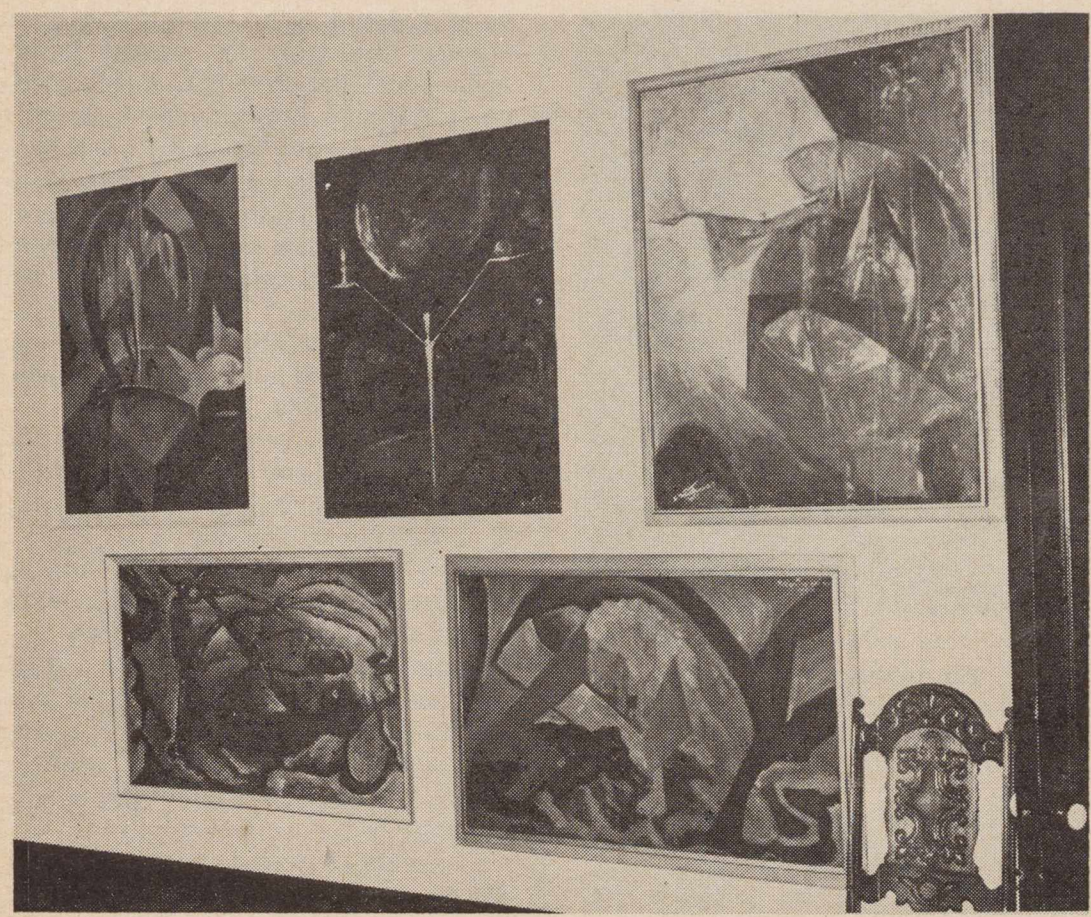

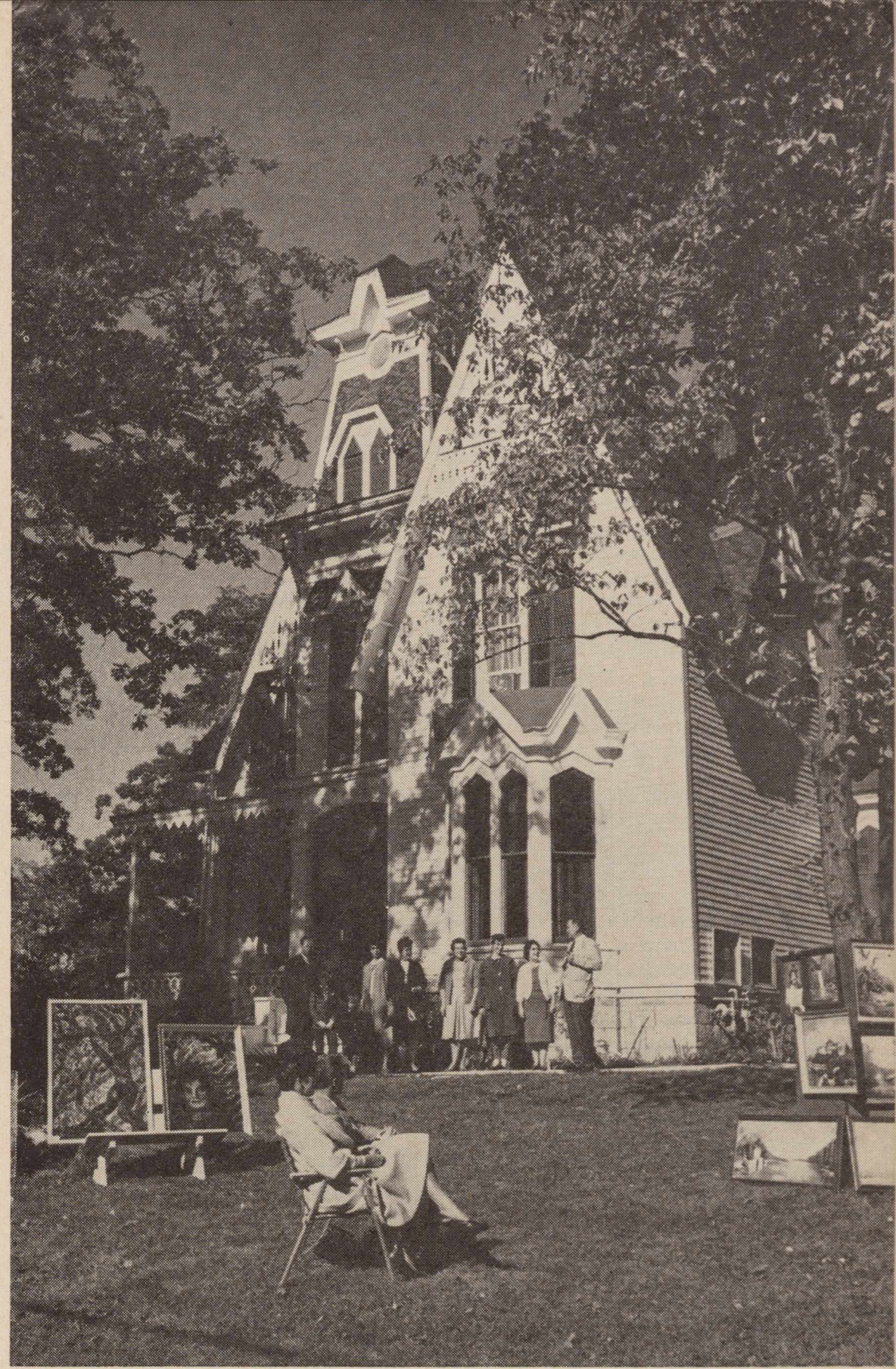

MENO DIENOS WILLOW SPRINGS

Š. m. spalio 2 ir 3 dienomis dail. V. Vaitiekūno namo kieme, Willow Springs, Ill., įvyko angliškai pavadintas Southwest Suburban Fine Art Festival.

Festivalyje dalyvavo 18 dailininkų su daugiau kaip 160 tapybos, keremikos, skulptūros ir grafiniais kūriniais.

Be šios apylinkės kitataučių dailininkų parodoje dalyvavo lietuviai dailininkai—M. Ivanauskas, R. Mazoliauskas, J. Mieliulis, J. Pautieniius, A. Petrikonis, A. Rūkštelė, V. Vaičaitis ir V. Vaitiekūnas.

Daugiau kaip 600 svečių aplankė parodą.

Šis namas buvo statytas apie 1873 metus pilietinio karo pulk. Dietrich. Prieš kelerius metus jį apleistą ir neprižiūrėtą, pirko ir perremontavo dail. V. Vaitiekūnas; jis taip pat praturtino įspūdingus kambarius gražiais istoriniais baldais. Sienas išpuošė, pakabindamas savo paveikslų.

C. V. B.

Viršuj ir apačioj, kairėje: dail. V. Vaitiekūno paveikslai jo namo viduje.
Viršuj ir apačioj, dešinėje: meno festivalio dalyvių darbai namų kieme.
Some of the works of artist V. Vaitiekūnas and other artists in Willow Springs, Ill. Vaitiekūnas residence.

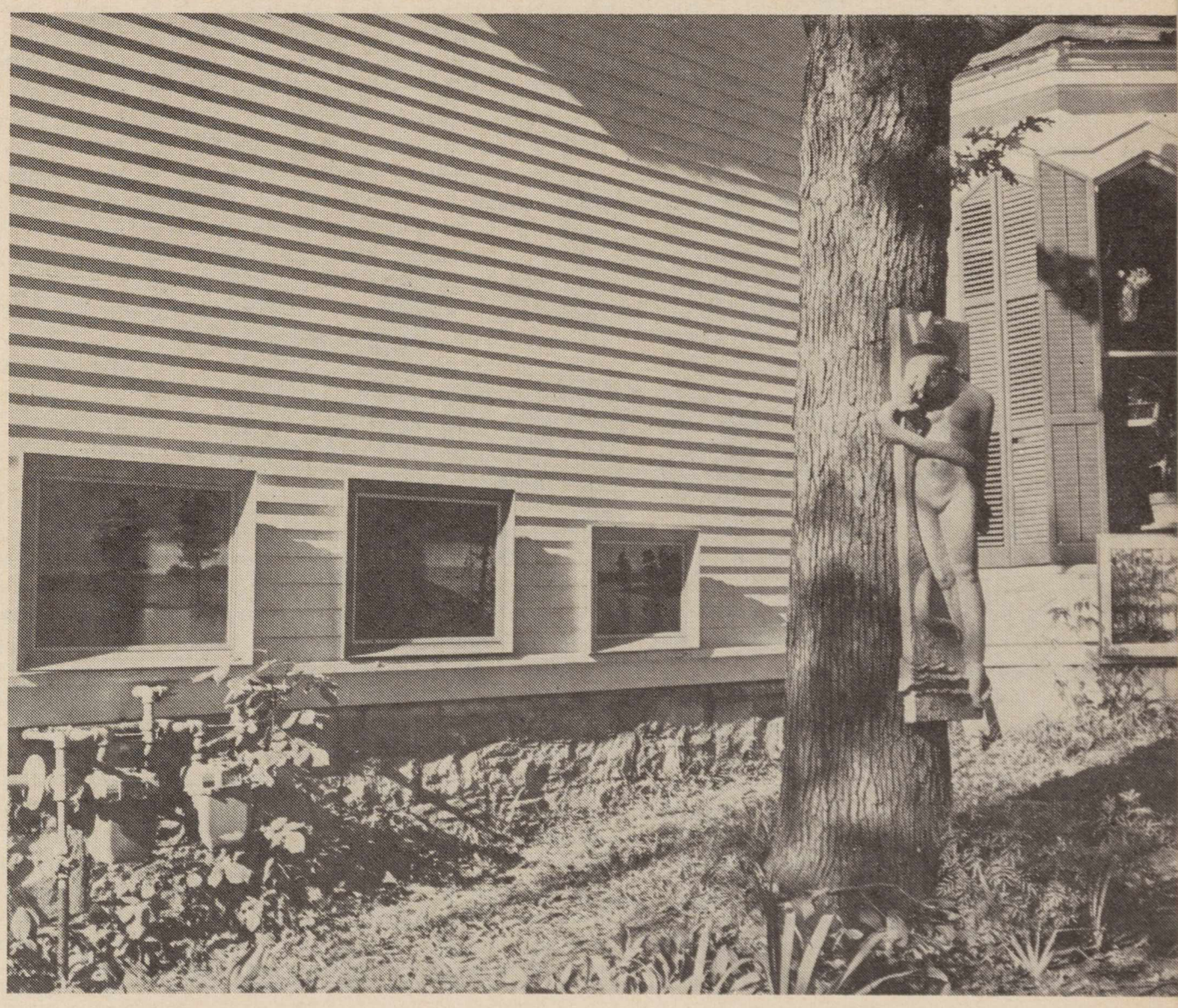

KNYGOS IR AUTORIAI

KOKIA BUS LITUANISTIKOS ENCIKLOPEDIJA ANGLIŠKAI?

Pokalbis su J. Kapočium, Lietuvių Enciklopedijos leidėju

— Anksčiau spaudoje skaitėme užuominas, kad norima leisti lituanistikos enciklopediją anglų kalba, o dabar turime jau aiškų pasisakymą bei kvietimą ją prenumeruoti. Ar tai jau galutinai nutarta tokią enciklopediją leisti?

— Mintis sena, net beveik pasenusi. Ir kai kyla pagunda, tai atsiranda ir gundytojų. Taigi ir buvo susigundyta. Norint patirti nuotaikas, išėjome kitų gundyti. Visi, su kuo buvo kalbėtasi, pritarė. Pritarė ir spauda. Kaip prisimenate, pritarė ir skatino Kultūros Kongresas,Vyčių Seimas, Tautinės Sąjungos Seimas. Toks, galima sakyti, spontaniškas pritarimas parodė, kad tokia enciklopedija yra būtinai reikalinga. Pritarimas yra, bet nėra pinigo. Tai kur jo ieškoti? Pirmiausia laišku kreipėmės į Lietuvių Encklopedijos ir kitų leidyklos knygų prenumeratorius (kitų lietuvių adresų dar neturime), prašydami pritarimo jau nebe žodžiu, o prenumerata. Kartu ieškome kelių ir būdų pasiekti visus lietuvius, nes talka ir parama prenumerata bus reikalinga plati. Vėliau, kai išleisime I-jį tomą, numtome paruošti gražų prospektą ir su juo kreiptis į svetimuosius. Manome sulaukti ir svetimųjų prenumeratų.

— Laiškai jau išsiųsti, įdomu, koks atgarsis?

— Pirmas įspūdis labai geras. Laiškus išsiutinėjome rugsėjo 16 d., o rugsėjo 20 dieną jau sulaukėme per 50 atsakymų su prenumerata, o kai kurie net visą prenumeratos sumą prisiuntė. Kitomis dienomis užsakymų gavome kiek mažiau, bet vis po 30-40.

Kartoju — įspūdis labai geras, bet tokių sėkmingų dienų reikia dar labai daug, kad susidarytų pats mažiausias užsisakančių skaičius, kurie įglintų darbą pradėti. Vėliau, tikimės, talka išsiplės, kaip išsiplėtė Lietuvių Enciklopediją pradėjus leisti. Taigi, sumanytos enciklopedijos leidimas ar neleidinmas priklausys nuo visų lietuvių talkos.

— Ar galėtumėte pasakyti, kokio amžiaus žmonės ją užsisako?

— Patikėkite, kad per keliolika metų gerai pažinome mielus LE talkininkus. Lituanistinę Enciklopediją anglų kalba užsisakytojų pavardės tos pačios, bet vardai dažnai visai nauji. Dalį užsakymų patikrinome ir radome, kad tėvai ją užsako vaikams, kartais, vos vienerių-dvejų metų. Atsiliepė ir studentai.

— Ar galima jau ką sužinoti apie redagavimą?

— Kai sulauksime reikiamo minimalaus pritarimo — prenumeratų, tik tada bus galutinai sutarta redakcija: redaktoriai, vertėjai, kalbos lygintojas-stilistas. Dalis rašys jau angliškai, bet kas rašys lietuviškai, tai reikės išversti į anglų kalbą. Todėl tos enciklopedijos leidimo išlaidos bus žymiai didesnės.

— Aiškinote, kad anglų kalba enciklopedijos išleidimas brangiau atsieis, negu Lietuvių Enciklopedija. Kai kam atrodo, kad dabar išleidus Lietuvių Enciklopediją, bus galima tiesiog straipsnius išversti, tagi šlaidos turėtų būti mažesnės?

— Klausimas įdomus, deja, ne toks paprastas praktikoje. Kadangi enciklopedija kreipsis į kitą visuomenę, tai ir reikės viską ne tik atrinkus išversti, bet ir atitinkamai perredaguoti. Pagaliau, gyvenimas nestovi vietoje. Nauji tyrinėjimai, pvz., Vatikano, Jėzuitų ordeno ir kt. archyvai, įnešė daug nauja į Lietuvos praeitį ir jos kultūrą. Naujų duomenų surasta ir lietuvių literatūrai. Todėl reikės beveik viską iš naujo perrašyti-perredaguoti.

— Kaip numatote techniškai apipavidalinti?

— Formatas bus panašus į Lietuvių Enciklopedijos; kiekvienas tomas turės 600-640 psl. labai gero popieriaus, kietais viršeliais ir gražiai įrištas.

— Koku pagrindu nustatėte kainą?

— Bus 6 tomai. Visų tomų kaina $90.00 Pagrindu ėmėme mažiausią prenumeratorių skaičių ir pačias mažiausias išlaidas. Reikės labai spaustis, taupant laiką ir pinigą, kad būtų galima su tokiomis pajamomis išsiversti.

Taip pat noriu pasakyti, kad labai dažnas prenumeratorius lapelyje prirašė savo pastabų: sveikina sumanymą, linki sėkėms ir ištvermės. Pasisakė keli ir dėl kainos. Pora tokių prašė sumažinti bent pora dolerių už tomą, bet daugiau buvo tokių, kurie siūlė kainą pakelti, kad tik būtų turinys gerai paruoštas ir kad leidinys būtų gražiai apipavidalintas. Paskelbtą kainą noriu palyginti su kaina kitų enciklopedijų, pvz., ukrainiečiai pasiskelbė, kad 1964 m. pabaigoje išleisią ukrainiečių enciklopediją anglų kalba I-jį tomą, kurio kaina bus $37.50. Taigi daugiau negu dvigubai brangesnė.

Tokią, palyginti, žemą kainą galėjome nustatyti dar ir dėl to, kad turime savo spaustuvę su visomis techniškomis priemonėmis bei patyrusiu personalu.

— Skelbiate, kad Lituanistinės Enciklopedijos anglų kalba bus šeši tomai. Daugelis mano, kad perdaug. Skaitytojų jūs teiraujatės, ar užsiprenumeruos, ar nevertėtų kokiuo nors būdu atsiklausti gal sakysim intelektualų, kiek LE tomų leisti? Juo mažiau tomų, tuo daugiau ją užsisakytų bibliotekos. Baisiai nepatogios yra kelių tomų informacinės knygos.

— Lit. anglų enciklopedijai pagrindu yra Lietuvių Enciklopedijoje skelbti dalykai. Viską — atskiras temas — reikės perredaguoti. Įvertinus atskiras temas bei LE-je paskelbtą medžiagą, mums darosi aišku, kad susidarys 6 tomai. Leidžiant mažiau tomų, reikėtų gerokai temas trumpinti. Manome, kad geriau ir naudingiau būtų temas plačiau išryškinti. Juk bus tai vienkartinis leidinys, ir ne vien šiai dienai.

J. Kapočius prie LE ir Vinco Krėvės Raštų tomų.

J. Kapočius, Publisher of Lithuanian Encyclopedia.

— Kiek gausiai manote Lit. E-ją iliustruoti? Tiek pat, kiek šią, ar gausiau? Šioje, ypač į galą, pasigedome gausesnio dailininkų kūrybos iliustravimo. Kalbėti apie dailininką ir nedėti jo kūrybos pavyzdžių, tai kaip ir visai jo nevertinti. Lituanistinėje Enciklopedijoje angliškai iliustracinė pusė ypatingai turėtų būti sustiprinta.

— Bus gausiai iliustruota. Iliustracijų gausą nulems atskiros temos.

— Ar tikitės sulaukti reikiamo prenumeratorių skaičiaus, kad galėtumėte sumanymą vykdyti?

— Aš tikiu į kiekvieną pradėtą darbą. Bet kas iš to mano nusiteikimo, kad reikia visų pritarimo. Taip buvo sumanius leisti Lietuvių Enciklopediją: pradžia buvo labai sunki, bet ilgainiui pasitaisė, nes, sulaukta platoko pritarimo. Žinau, kad ir dabar pradžia bus nelengva, bet mano viltis žadina pirmieji pritarimai-užsakymai bei labai palankios pastabos, linkėjimai. Ir iš tikrųjų pritarimas, rodos, turėtų būti didelis, nes gi norime svetimiesiems parodyti savo tautą, valstybę ir savo siekimus.

— Kaip manote plačiau paskleisti ją savųjų tarpe?

— Kaip sakiau, pirmiausia kreipėmės į LE prenumeratorius. Tarėmės su jaunimo ir kitų organizacijų atstovais. Pritarimas yra, bet vis dar maža. Reikės daugiau asmeniško ryšio. Todėl, be kitų būdų, norėsiu aplankyti visas lietuvių bendruomenes, pasitarti su organizacijų vadovybėmis bei atskirais veikėjais, prašant talkos, ypač su čia gimusiais ankstesnės kartos lietuviais. Dails jųjų lietuviškai aju nebemoka, arba kad ir moka šiek tiek, bet lengviau skaito knygas anglų kalba, o apie savo kilmės kraštą — Lietuvą nori žinoti. Jau tariausi su visa eile organizacijų vadovų bei atskirais veikėjais, visi mielai pritarė ir pagalbą pažadėjo.

— Pranešėte, kad LE leidimą numatote užbaigti 1966 metais. Prieš kelis mėnesius "Draugo" kultūriniam priede buvo išspausdintas straipsnis apie skolininkus. Jame buvo rašoma apie nuolatinius sunkumus laikraščių ir knygų leidėjams dėl nesąžiningų skaitytojų, kurie nemoka prenumeratos mokesčio. Buvo nurodyta, kad ir LS prenumeratorių skolos siekiančios apie 40 tūkstančių dolerių. Įdomu būtų žinoti, kodėl tiek daug nesumokėjusių susidarė ir kaip manote tas sumas gauti?

— Taip, paskutinį tomą numatoma išleisti 1966 m., taip pat ir praleistąjį XV tomą.

Minėtame straipsnyje iškeltieji reikalai tokie yra ne tik LE leidykloje, bet, kiek žinau, visose knygų ir laikraščių leidyklose.

LS leidyklai skolingieji ar to straipsnio neskaitė, arba nenorėjo baigti skaityti, nes tik vos pora tuojau pat atsiuntė savo skolą. Kiti visai negirdomis praleido. Kaip net ir kitų laikraščių redakcijos: nepastebėjome, kad kuris nors laikraštis būtų reagavęs, komentavęs, tarsi tokių bėdų nė neturėtų.

Tiek daug skolų susidarė vien dėl to, kad pasitikėjome žmonėmis ir knygas siuntėme kreditan, nereikalaudami tuojau pat visų skolų mokėti dalimis. Gal nepatikėsite, jog turime ir tokių, kurie dar nei cento nėra mokėję. Knygas, jei jos pasiųstos ne išperkamuoju mokesčiu, priima, vis pakartodami pažadus mokėti. Kai jau priėjome pereitų metų rudenį "liepto galą", nutraukėme tolimesnių tomų siuntinėjimą apie 300 prenumeratorių ir visiems pasiuntėme skolos ištraukas-pranešimus, prašydami per mėnesį atsiliepti ir skolas išlyginti. Labai nedaug atsiliepė, sumokėdami iš karto, arba pasižadėdami mokėti dalimis. Bet arti 90% visų skolininkų visai nereagavo. Buvo net ir tokių, kurie mus piktai išbarė dėl mokėjimo termino. Kągi, ačiū ir už tai: patys parašė savo atestacijąs tiems, kurie kada nors rašys LE leidimo istoriją.

Pasinaudodamas šia malonia proga, aš kreipiuosi į visus, kurie yra skolingi LE leidyklai už knygas, nieko nelaukiant atsiliepti. Kas neišsigali vienu kartu visos skolos sumokėti, tegu moka dalimis. Laiko nebe daug beliko, bet dar pakankamai daug, kad be didelio vargo galėtų ir dalimis skolas išlyginti.

Jei šiandien leidykla turėtų tas sumas savo einamojoje sąskaitoje, būtų daug lengviau sprendžiamas lituanistinės enciklopedijos anglų kalba leidimas.

— Turėjote posėdį-pasitarimą su vietos spaudos žmonėmis. Kokie to pasitarimo įspūdžiai ir konkretūs daviniai?

—Pasikalbėjimas buvo labai nuoširdus. Buvo plačiai aptarti visi klausimai. Visi spaudos atstovai nuoširdžiai pritarė sumanymui ir pažadėjo visokeriopą talką. Spauda yra viena didžiausių būdų ir priemonių nagrinėti bendruosius mūsų reikalus. Padėkojau spaudos atstovams ne tik už žadamą talką, bet ir už visą laiką — keliolika metų — rodytą prielankumą ir talką leidžiant LE-ją. Prašiau mano nuoširdžiausią padėką perduoti jų atstovaujamiems laikraščiams.

— Dar vienas klausimas. Leidžiate Broniaus Kviklio parengtą "Mūsų Lietuvą". Kokį tiražą spausdina-

te ir kiek turite prenumeratorių?

— Spausdiname 2500 egz. Iki dabar prenumeratorių turime 1700. Palyginti su kitomis knygomis, prenumeratorių skaičius nėra mažas. Tačiau lyginant su lietuvių skaičiumi vien Amerikoje, tiražas ir toks prenumeratorių skaičius be galo mažas. Toje "Mūsų Lietuvoje" tikrai yra visa Lietuva: istorija, geografija, tūkstančiai fotografijų. Rodos, ji turėtų būti kiekvienoje šeimoje, kaip kelrodis į savo ir savo tėvų gimtąjį kraštą.

Skelbiama, kad vien JAV-se esama lietuvių visas milijonas! Kas ten su milijonų, tegu būna ir kokie trys šimtai tūkstančių, bet kyla klausimas: kur, kokiuose vandenyse paskendo tie šimtai ir dešimtys tūkstančių, kad savo tautos, savo krašto klausimais tesidomi tik tūkstantis, du ar trys? Pasakys kiti, kad knygos brangios. Taip, jos nepigios, nes tiražai labai mažyčiai. Jei, sakysime, tokios "Mūsų Lietuvos" tiražas būtų kokie 5 tūkstančiai, josios kaina būtų žymiai mažesnė. Vadinasi, knygos kaina priklauso nuo mūsų pačių, nuo perkančiųjų skaičiaus.

Dėl tos priežasties labai daug raštų, svarbių mūsų kultūrai, tebeguli pas autorius: niekas nesiima leisti, nes įdėti pinigai nebesugrįžta.

— Pradėdami leisti "Mūsų Lietuvą", skelbėte būsiant tris tomus, o dabar, rodos, vieną žadate pridėti; ar tai tiesa? Ir kaip bus su tais prenumeratoriais, kurie visus tomus užsisakė iš anksto ir iš anksto sumokėjo pinigus? Ar jiems reiks primokėti?

— Taip, buvome paskelbę, kad bus 3 tomai. Baigiant rengti IIjį tomą, pradėjo aiškėti, kad turimoji medžiaga nebesutilps į 3 tomus, ypač kai radosi medžiagos bei raginimų kaip galima plačiau aprašyti Prūsų žemes - vietoves.

Kai prenumeratoriams buvo pasiūlyta 3 tomai (visa Lietuva) už $30.00, tai turėjome atsiklausti prenumeratorių, ar jie pritartų IV-jam tomui ir ar sutiktų mokėti už IV-tą tomą dar $10.00. Autorius Bronius Kviklys ir leidėjas bendru laišku kreipėmės į visus ML prenumeratorius, paaiškindami susidariusią padėtį ir prašydami pritarimo. Tuo laiku turėjome 1600 prenumeratorių — iš jų tik 15 nepritarė IV-to tomo leidimui.

NAUJOS KNYGOS

Atsiųsta paminėti

Juozas Eretas, **Tremties lietuvis idėjų sūkuryje.** Išleido "Šaltinis" ,21 The Oval, Hackney Rd., London E. 2, Great Britain. 1965. 16 psl. Kaina 2 šil. (30 c). Tai lyg ir tęsinys pernai išleistos brošiūros "Tremtis — prakeikimas ar uždavinys?".

Su trispalve, Mintys, ilustracijos, eilėraščiai ir žaidimai vaikams. Sudarė A. Saulaitis. Vaikų žurnalo "Eglutės" priedas. 34 puslapiai. Gaunama: Eglutė, Immaculate Conception Convent, RFD 2, Putnam, Conn. 06260.

R. Spalis, **Tarp dangaus ir žemės.** Feljetonai. 144 psl. Išleido Nida, 1965. Kaina $1.00.

Mykolas Vaitkus, **Šiaurės žvaigždė.** Atsiminimai. III. 298 psl. Išlaido Nida, 1965. Adr. 1-2 Ladbroke Gardens, London, W 11. Kaina $2.00.

DIVIDENDAI MOKAMI KAS 90 DIENŲ ANT VISŲ TAUPYMO SĄSKAITŲ

TAIP

TAUPYDAMI PAS MUS, JŪS GALITE PASIRINKTI TAUPYMO RŪŠĮ, KURI JUMS PATOGIAUSIA... TAI NEDELSDAMI PASIŲSKITE ČEKĮ DABAR.

4½% DIVIDENDAI PASIUNČIAMI KAS ¼ METŲ UŽ INVESTMENTUS

TAUPYMO SĄSKAITOS IKI $10,000 APDRAUSTOS F.S.L.I. ĮSTAIGOSE.

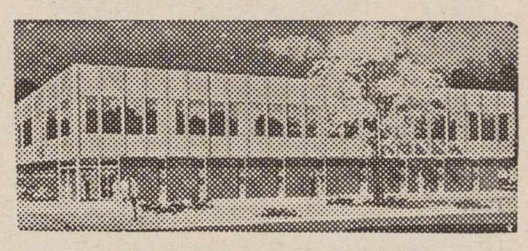

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court

Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUSKAS
sekretorius

Tel.: 656-6330 ir 242-4395

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President

2555 W. 47 th St., Chicago 32, Ill.

P. V. RAULINAITIS

Real Estate-Insurance-Tax Returns

Notaro darbai; namų ir automobilių apdraudos; mokesčių apskaičiavimas; tarpininkavimas namus perkant ir parduodant; dokumentų vertimas.

NO 2-5433, Los Angeles 27, Calif.
Res.: 1972½ N. Commonvealth Ave.

Atvykus į Kaliforniją, kviečiame į

BEACON MOTOR HOTEL

Arti prie
Beach, Westwood, Beverly Hills & Hollywood

3020 Wilshire Blvd. Santa Monica, California

EXbruck 4-9144 EX 4-2986

Mrs. A. Lukšis — Owner and Mgr.

KAS TIK TURI GERĄ SKONĮ,

VISKĄ PERKA PAS LIEPONĮ.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Furniture Center, Inc.

Vietinių ir importuotų baldų prekyba.

Baldai siunčiami į visą Ameriką ir už jos ribų.

MARQUETTE PARKE

6211-6219 So. Western Ave. PRospect 8-5875

CHICAGO, ILLINOIS

Edward Bros. Colonial Mortuary

1000 Venice Blvd. ● RIchmond 9-8281

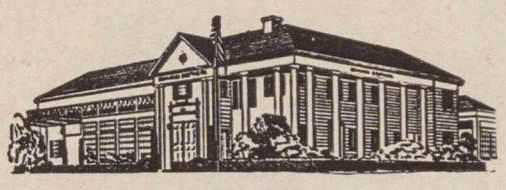

Lietuvis Laidotuvių Patarėjas
ADOLPH CASPER

Namų Telefonas
284 - 6489

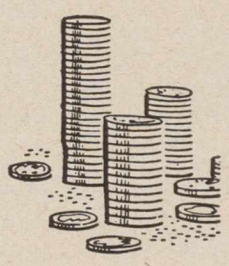

PLANINGAS TAUPYMAS

moka gerus dividendus

PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN!

Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokamvisas pašto persiuntimo išlaidas.

Dabartinis dividendas 4½ % išmokamas du kart per metus.

TIKIMĖS, kad turėsime progos Jus pamatyti ir patarnauti Jums ir Jūsų namiškiams

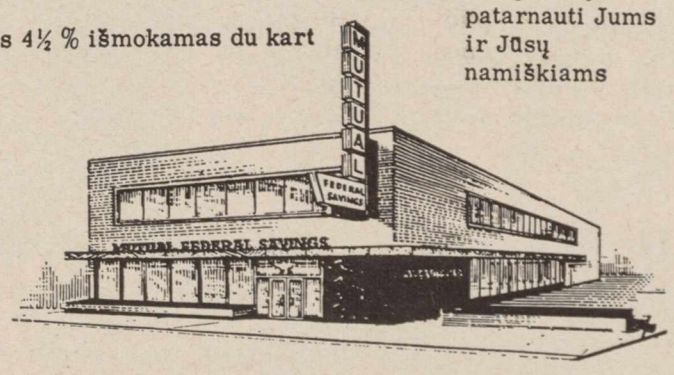

MUTUAL Federal SAVINGS LOAN ASSOCIATION

Pirmadienį, antradienį ir penktadienį nuo 9 val. ryto iki 4 val. po pietų.
Ketvirtadienį nuo 9 val. ryto iki 8 v. vak.
Šeštadienį nuo 9 val. ryto iki 1 val. po pietų
Trečiadienį uždaryta visą dieną.

Chartered and Supervised by the United States Government
2212 W. CERMAK ROAD ● CHICAGO 8, ILLINOIS

Phone VIrginia 7-7747 John J. Kazanauskas, Pres.

AUTOMOBILIAMS VIETA GRĘTA MŪSŲ ĮSTAIGOS

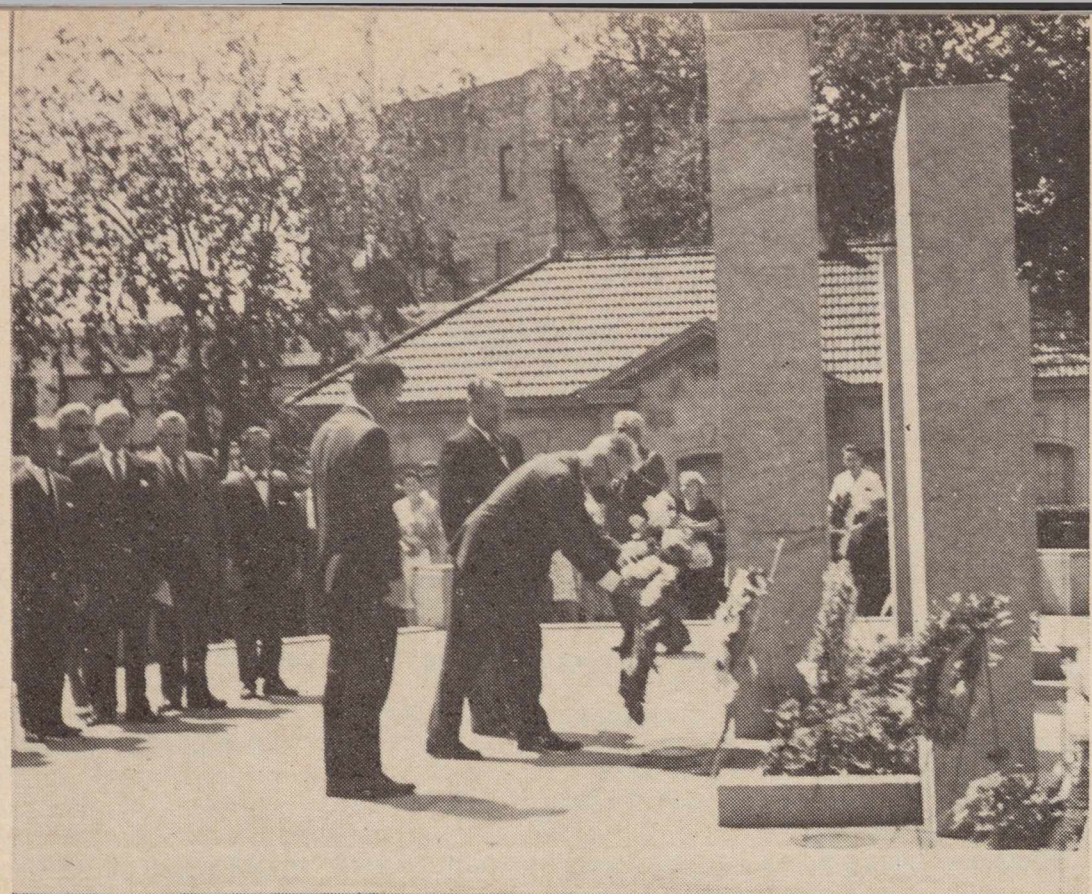

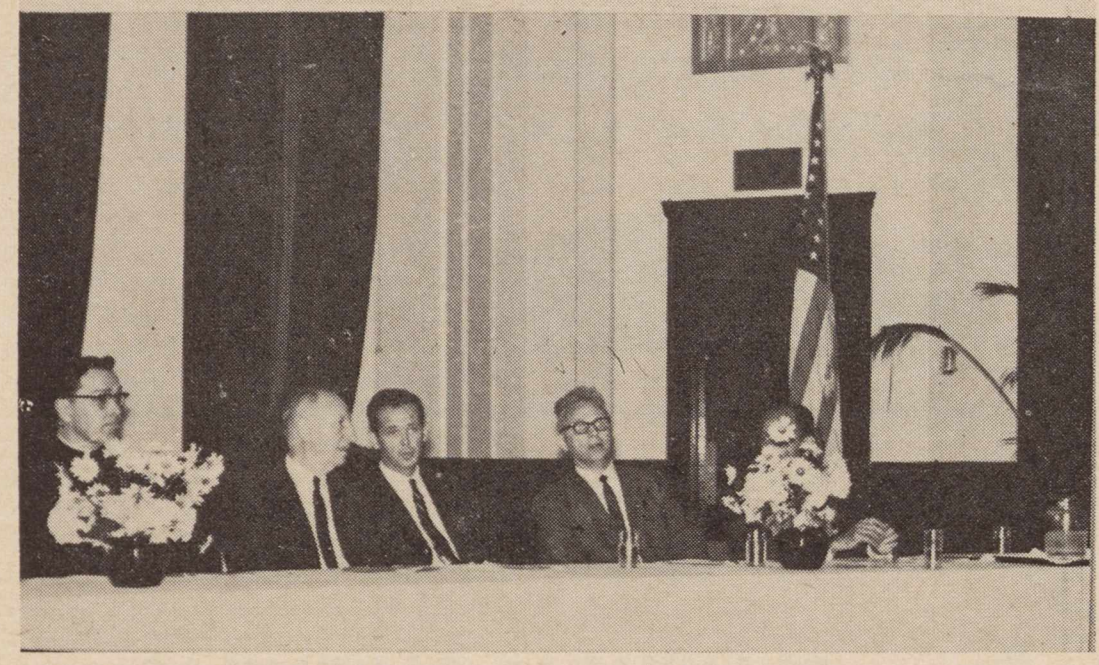

VIRŠUJE — Iš Pavergtų Tautų savaitės minėjimo Grand Rapids, Mich. LB Grand Rapids apyl. pirm. dr. S. K. Balys padeda vainiką prie JAV-bių žuvusių karių paminklo. Kartu su dr. Baliu yra kiti lietuvių, latvių ir kitų tautų grupių atstovai.

ŽEMAI — Pavergtų Tautų savaitės minėjimo prezidiumas Grand Rapids mieste. Iš kairės: prel. Ch. Popell, Grand Rapids miesto burmistro pavad. Dean, Michigan gub. pavad. R. Milliken, programos ved. dr. S. K. Balys.

Both pictures above dipict two moments from the Captive Nations' Week ceremonies in Grand Rapids, Mich.

Viršuj, dešinėj: **Iš Pavergtų Tautų savaitės minėjimo Grand Rapids, Mich., mieste Kalba valst. senatorius R. Vander. Nuotraukoje matyti dalis minėjimo dalyvių ir minėjimo pareigūnai bei garbės svečiai.**

Above, right — From the Captive Nations' Week ceremonies and mass meeting in Grand Rapids, Mich.

Iš neseniai įvykusios madų parodos Jaunimo Centre, Čikagoj. Iš kairės: N. Vingrienė, D. Tamulaitytė, N. Manelienė, S. Tamulaitienė, R. Augiūtė-Bialik, S. Olšauskienė, D. Miežielienė ir parodos komentatorė E. Blandytė.

Parodos pelnas paskirtas Putnamo seselių statomiems senelių namams paremti.

From a recent fashion show that was held at the Youth Center, in Chicago, Ill. Foto V. Račkauskas

VEIDAI IR VAIZDAI

(ILIUSTRUOTA KRONIKA)

Kairėje — **Grupė Vasario 16-sios gimnazijos (Vokietijoje) mokinių su mokytojais.**

Left — A group of pupils with their teachers of Lithuanian high school in West Germany.

VIRŠUJE — Antanas ir Kotryna Stokai iš Detroito, neseniai atšventę 40 metų vedybinio gyvenimo sukaktį. Abu gimę, augę ir mokslus baigę JAV-se, aktyviai dalyvauja Detroito lietuvių veikloje, yra seni LD žurnalo skaitytojai.

Mr. and Mrs. Anthony Stokes of Detroit, Michigan, marking their 40th wedding anniversary.

The both were born in the U.S. and received here their College education. Mr. and Mirs. Stokes are active in various Lithuanian-American organizations in Detroit, Mich.

Lietuvių Fondo valdybos ir vajaus komiteto nariai. Sėdi iš kairės: dr. Z. Ašoklis, A. Reklaitis, V. Baliukienė, LF valdybos pirm. dr. A. Razma, dr. B. Balšaitytė ir dr. G. Balukas; stovi — dr. V. Šimaitis, dr. F. Kaunas, J. Arštikys ir S. Rauckinas. Foto V. Noreika

Members of the Executive Committee of the Lithuanian Foundation, Inc. Presently this nation-wide organization is being headed by Anthony Razma, M. D., of Wilmington, Illinois.

Dail. J. Bagdonas (kairėje), **spalio mėn. Bostone surengęs savo kūrinių parodą, kurią aplankė daug lietuvių, ypač jaunimo. Čia jis susitinka su dail. V. Vizgirda, gyvenančiu Bostone.**

Artists J. Bagdonas and V. Vizgirda meet in Boston, at Bagdonas' art exhibit. Foto B. Kerbelienė

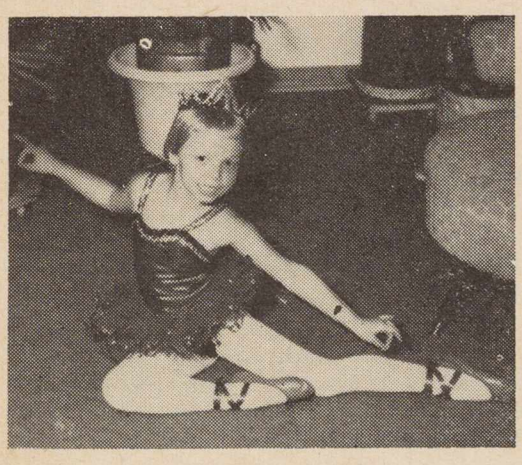

Irutė Gieciutė, Chicago, Ill., kurios plokštelė "Trijų metų Irutė" išėjo prieš keletą metų; dabar ji turi 6 metus ir mėgsta šokti baletą.

Miss Irutė Giecius, Chicago, Ill., 6-year-old ballet dancer and singer.

Neo-Lithuania korporacijos naujai išrinkta vyriausioji valdyba: pirm. R. Stasiūnas, kiti vald. nariai: E. Kavaliūnaitė, D. Rukaitė, A. Saulis ir U. Juodvalkis.

Members of the Executive Committee of the Neo-Lithuania fraternity.

ŽMONĖS, DATOS IR DARBAI

LIETUVIŲ DIENOS

Lapkričio mėn. 1965

— Šio LD nr. redakcijai talkino **L. Valiukas** ir **J. Kojelis.**

— Angliškai išverstą rašinį "Lithuanian Wedding Customs", spausdinamą anglų dalyje, 23 psl., mums parūpino **Ona Kajackienė**, Lietuvos Atstovo Washingtone žmona (Rašinys išverstas iš dr. J. Balio knygos "Lietuvių tautosakos skaitymai", II tomas). Lietuviškų vestuvių (lėlių) parodai New Yorko pasaulinėje parodoje, Better Living paviljone pavaizduoti daug foto ir informacinės medžiagos parūpino V. Kulber, taip pat foto gavome iš P. Ąžuolo, K. Genewich, C. Binkins. Visoms ir visiems ačiū!

— **Kun. P. Butkus,** Sydnėjaus lietuvių kapelionas, grįždamas iš kelionių į Australiją, buvo sustojęs Los Angeles lietuvių kolonijoje, kur prel. J. Kučingio globoje praleido daugiau kaip tris savaites. Buvę Sydnėjuje ir kitur Australijoje kun. P. Butkaus parapijiečiai, dabar gyveną Los Angelėse, kvietėsi jį pas save į namus, vežiojo po įdomesnes Kalifornijos apylinkes ir surengė išleistuves ir pagerbtuves, kuriose dalyvavo per šimtą lietuvių.

Svečia aplankė LD žurnalo leidyklą ir redakciją ir pasidallino lietuviškos spaudos mintimis.

— Solistė **Birutė Kemėžaitė** iš Čikagos atliko dainų ir arijų programą Los Angeles Birutininkių baliuje, susilaukdama gražaus pasisekimo. Solistė aplankė LD leidykla ir domėjosi spaudos darbais.

— **Dail.ininkė Irena Petraitienė,** kurios paveikslas pavergto Vilniaus tema puošė Karo Muziejų Kaune, o kitas — Valstybės foje, jau kuris laikas gyvena Los Angelėse. Ji ir čia, pragyvenimui dirbdama kitą darbą, nepadėjo teptuko ir turi nupiešusi nemaža paveikslų — daugiausia kraštovaizdžio: ežerų, vandenyno pakraščių su uolomis ir kt. Yra ir portretų, iš kurių ypač krinta į akį didingas portretas, vaizduojąs Laimą Pulkauninkaitę tautiniais drabužiais. Dailininkė rengiasi netrukus suruošti savo parodą ir tikisi, kad jos mokiniai ir mokinės, kurių čia netrūksta, jai padės.

— **J. Gliaudos** 2 veiksmų komedija "Kaukių balius", skelbta praėjusiame LD nr., nebuvo suvaidinta dėl vieno aktoriaus tėvo (J. Gilio) mirties ir nukelta į lapkričio 27 d. Veikalą režisuoja D. Mackialienė, dekoracijos A. Žaliūno, vaidina Los Angeles Dramos sambūris, vakarą rengia Balfas.

— **Dr. A. Avižienis,** UCLA profesorius, dalyvavo Pan American elektros ir mechanikos inžinierių kongrese Meksikos sostinėje Mexico City, kur gavo aukso medalį už geriausią mokslo darbą elektroninių skaičiavimo mašinų srity. Pavasario semestrui jis pakviestas dėstyti matematikos kursą Mexico City institute.

— **Rasa Arbaitė,** pradžios mokyklos mokinė, Santa Monica, Calif., išstatė Redondo Beach festivalyje savo paveikslą "Motina ir sūnus", už kurį jai mėgėjų grupėje paskirta premija kaip už geriausią vandeniniais dažais pieštą darbą. Mūsų spaudoje rašoma, kad "teisėjų komisija, skirdama premiją, nežinojo paveikslo autorės nei amžiaus, nei profesinio pasiruošimo, tad šis sprendimas vėliau sukėlė tam tikrą sensaciją".

Parodai buvo pristatyta keli tūkstančiai profesionalų ir meno mėgėjų darbų; įdomu, kad, kiek mums žinoma, dviejų gerai žinomų lietuvių dailininkų paveikslai buvo atmesti, kaip netinkami.

— **J. A. Jūragis,** Melbourne, pakviestas redaguoti literatūros skyrių Australijos lietuvių laikraštyje "Tėviškės Aiduose". Laikraščio redaktorium yra kun. J Vaseris.

— Rašytojui **Mariui Katiliškiui** Čikagoje, minint jo 50 metų amžiaus sukaktį, Santara-Šviesa įteikė 2500 dol. pavadintą kūrybinę stipendiją. Panašios stipendijos amerikiečiuose yra plačiai praktikuojamos — jas teikia institutai, organizacijos, draugijos, fondai. Jos duodamos rašytojams, poetams, dailininkams. Poetas, pavyzdžiui, gavęs kūrybinę stipendiją, po tam tikro laiko turi pristatyti mažiausia 3 eilėraščius.

— Lapkričio 19 pasirodė solistės **Aldonos Stempužienės** plokštelė, kurios vienoje pusėje įdainuota 12 liadies dainų ciklas, o kitoje — 10 lietuvių kompozitorių dainų —J. Gruodžio, S. Šimkaus, V. K. Banaičio, V. Jakubėno, A. Račiūno ir D. Lapinsko. Pritaria Stuttgarto simfoninis orkestras, diriguojant D. Lapinskui. Plokštelę spausdino RCA Victor bendrovė. Albumo įrašai, paaiškinimai ir dainų teksta atspausti lietuvių ir anglų kalbomis. Viršelį piešė dail. ž. Mikšys.

Kaina: mono — $6, stereo — $7, plus persiuntimo išlaidos. Platintojams 25% nuolaidos. Užsisakyti adresas: Fine Music Records c/o J. Stempužis, 4259 Lambert Road, Cleveland, Ohio 44121.

Sekantį kartą parašysime daugiau.

— **Čiurlionio ansamblio** 25 metų veiklai atžymėti Clevelande įsisteigęs komitetas išleidžia Čiurlionio ansamblio monografiją. Norintieji veikalą įsigyti, kviečiami būti garbės rėmėjais (aukoję ne mažiau kaip $50), rėmėjai (nemažiau $25) ir prenumeratoriai — $5. Užsisakiusiųjų organizacijų ir asmenų vardai bus paskelbti leidinyje. Komiteto pirmininku yra F. Eidimtas, Monografijos komisijos pirm. — rašytojas K. S. Karpius. Adresas: Čiurlionio ansamblis, 10908 Magnolia Dri., Cleveland, Ohio 44106.

AUKOMIS PARĖMĖ LD LEIDIMĄ

$20.00 — S. Stempužis, Cleveland, Ohio

$5.00 — J. Bertulis atsiuntė mirusios savo seres M. Paliejienės jos žadėtą LD prenumeratą. Dėkojame ir reiškiame muz. J. Bertuliui užuojautą.

$4.00 — P. Kudulis, Elizabeth, N. J.

$2.00 — J. Andrašūnas, Calif., A. Andrulis, Mich., J. Juodvalkis, Ill., P. Kudulis, N. J.

$1.00— A. O. Jaugelis, DDS, Canada, E. Silgalis, MD.

LD ŽURNALO RĖMĖJAI

Šie asmenys parėmė LD leidimą, įsigydami laimėjimo bilietų:

ALASKA

$3.00 — A. Čelkis.

ARIZONA

$6.00 — E. Josen.

$3.00 — J V. Sinkus, Vyšniauskas.

CALIFORNIA

$10.00 — Rev. V. Pavalkis.

$5.00 — J. J. Kwiatek.

$3.00 — E. Arbas, J. Augis, Victor Augus, L. Bagdonas, J. Baltran, I. Bartkus,Dr. Biruta Barviks, A. Brazas, Brazauskas, M. Bonatas,J. V. Butkus, M. Cchesna, D. Čibas, B. Čiurlionis, A. ir A. Dičius, M. S. Fabian, B. Francas, Br Gieda, A. Galdikas, A. Giedraitis, A. Glodenis, B. Graužinis, W. Grigaliūnas, T. Ivanauskas, B. Janulis, Eleonora Jasinski, J. Jusionis, MD, J. Jurgilas, MD, S. B. Kalvaitis, A. Keršis, J. Kukanauza, S. Kungys, A. Lapinskas, A. Logucki, A. Lutenske, V. Usas, S. V. Tuskenis, C. Kalowes, L. Kančauskas, S. Katilius, F. B. Kaunas,OSJ, J. Kniuipys, M. Kregždė, F. Kudirka, E. Kulikauskas, A A. Kulnys, Pr. Lembertas, Mr. Mrs. F. J. Lubin, Antanina Lukšys, Leo Lumas, Wasili Makarchuk, A. Markevičius, S. Makarevičius, A. Malkauskas, Ig. Medziukas, T. Mickus, J. Miliunas, W. P. Mission, Mr. Mrs. J. V. Mockus, N N., A. Narbutienė, L. E. Oksas, A. E. Paxton, J Polikaitis, P Petkus, A. Pinkus, Prokuratas, A. Pranys, V. Prižgintas, V. N. Phillips, P. Pranis, G. W. Radvenis, P. V. Raulinaitis, J. Ramonis, G. Rukšėnas, L. Reivydas, A. Sajus, V. Sakalauskas, J. Salys, A. Schattner, Mrs. Fr. Sirutis, E. Spirauskas, A. L. Stanavage, M. Stark, O. Stropus, Vl. Surkus, A. Telyčėnas, J. M. Vaičiai, D. Vailokaitis, A. Valiulis, F. Valuskis, K. VecZemelis, G. H. Whitney, Mr. Mrs. V. P. Vidugiris, C. Yodelis, B Žemaitaitis, Mr Mrs. J. E. Zichwic, Stasys Žymantas.

$2.00 — O. Orlowich, J. Prakapas, A. Remeikis, E. Sepikas.

$1.50 — L. Jasiukonis.

$1.00 — A. Aras, M Barniškis, M E. Gedgaudas, A. Krisčiunas, Mrs. M. Margis, Mrs. H. Rotl, J B Sidas, A. E. Stisulis, J. Oksas ir J. Valenta — po 50 c.

CONNECTICUT

$5.00 — Rev. P. Sabulis.

$300 — A Banys, A E. Bartininkas, J. Bernotas, A. R. Igaunis, P Karosas, G. Kazlauskas, J. Leonaitis, A. Liutkevičius, Lith. American Citizen's Club of Hartford, K. Seliokas, Miss J. Sidlauskas.

$1.00 — G. Kuprevičius, A. Saulaitis.

DISTRICT OF COLUMBIA

$3.00 — J. Aistis, J. L. Babrys, P. Baltakis, L. Kačinskas, A. Petrutis.

$1.00 — Mrs. E. Pakulis.

FLORIDA

$5.00 — St. Būdavas.

$3.00 — A. A. Tulys; $1.00—T. A. Levi.

ILLINOIS

$$6.00 — M. Parokas.

$4.00 — M. Klikna.

$3.00 — J. Bagdanavičius, J. Bertulis, Baly's Radio and TV, J. Ignatonis, Rev. B. Chomskis, Lucia Jakubauskas, J. J. Dagys, J. J. Dėdinas, Rt. Rev. A. Deksnys, Draugas, Lith. Daily, M Edelis, V. Gavelis, Pr. Gedvila, Alf. Gerčys, Mother M. Immaculata, J. Jakubonis, K. Jameikienė, A. Kairys, F. V. Kaunas, B. A. Kasakaitis MD, P. Kisielius, MD, W. J. Klemka, K. Klinauskas, Raminta Lampsatytė, Al. Lapinskas, B. Lintakas, J. Macėnas, A. Milauckas, Dr. A. Milius, K. Narscius, MD, V. Petrauskas, B. R. Pietkiewic, V. Ploplys, V. Pocius, V. Ramonas, J. Rapsys, Dr. A. Razma, K. Razma, M. Reklaitis, K. Rožanskas, Aldona K. Rugis, P. S., J. Sadunas, Dr. J. Salna, V. Sinkevičius, B. Skorupskis, A. Skridulis, P. Šliteris, J. Strimaitis, J. Svabas, A. Tamasauskas, V. Urbonas, J. Vedegys, St. Visockas, J. Yla, A. D. Yuknis, Prof J. Žilevičius, G. K. Žirgulis.

$2.00 — V. Musinskas, A. Repšys, A. Orvidas.

$1.00 — E. Gimžauskas, V. Sabalis, V. Senda, M. M. Rauba, B Rymantas, Ad. Viliušis, J. Pakalka, O. Zailskas.

$0.50 — U. Lipčienė.

INDIANA

$3.00 — J. Mikeliūnas (ir $1 auka).

MARYLAND

$3.00 — Rev. A. Dranginis, Pr. Machulis, Christina Mickelaitis, Julia M. Rastenis, C. I. Stokes,

$1.00 — D. Buračas, J. Mikuckis, A. Sužiedėlis.

MASSACHUSETTS

$5.00 — A. Daukantas.

$3.00 — A. Adams, Rev. J. T. Bakanas, Mrs. Jane Budreika, Vl Gedmintas, Dz. Giedraitis, E. Grušienė, K. Hanfman, Ona Ivaska, A. J. Jacobson, Rev. C. Jutt, Petras Miksys, P. Pauliukonis, G. Penney, A. Puzinauskas, J. J. Roman, K. Šeštokas, A. Stapulionis, Kun. J. Steponaitis, A. Sužiedėlienė, Kun. J. Švagždys, Iz. Vasyliūnas, A. Vilčinskas.

$1.50 — S. Barnatavičius, $1.00 — V. Dabrila.

Daugiau kitame nr.

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE

INSURANCE

Kreipkitės telefonu NO 4-2919

arba įstaigoje

4366 Sunset Blvd., Hollywood 29, Calif.

CLEM'S POLSKIE DELI

★ Specializing in home made fresh and Smoked Polish Sausage, fancy groceries and choice meats.

★ Featuring Imported Polish hams, beer, wine and groceries.

NOW

Daily from our own new BAKERY-KITCHEN

a variety of Polish pastries and other home made delicacies.

IT's CLEM'S

3002 W. Florence Ave., Los Angeles

759-5058

Dar galima gauti anksčiau išleistas

Bernardo Brazdžionio

poezijos rinkinys

VIDUDIENIO SODAI

Už šį rinkinį paskirta "Aidų" literatūros premija.

Dail. T. Valiaus pieštas viršelis.

Kaina 4 dol.

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

HELEN MOCKUS-MOTUŠIS

5265 Fountain Ave.

HOLLYWOOD California

Telephone: NOrmandy 5-3351

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS
NOVEMBER / LAPKRITIS 1965

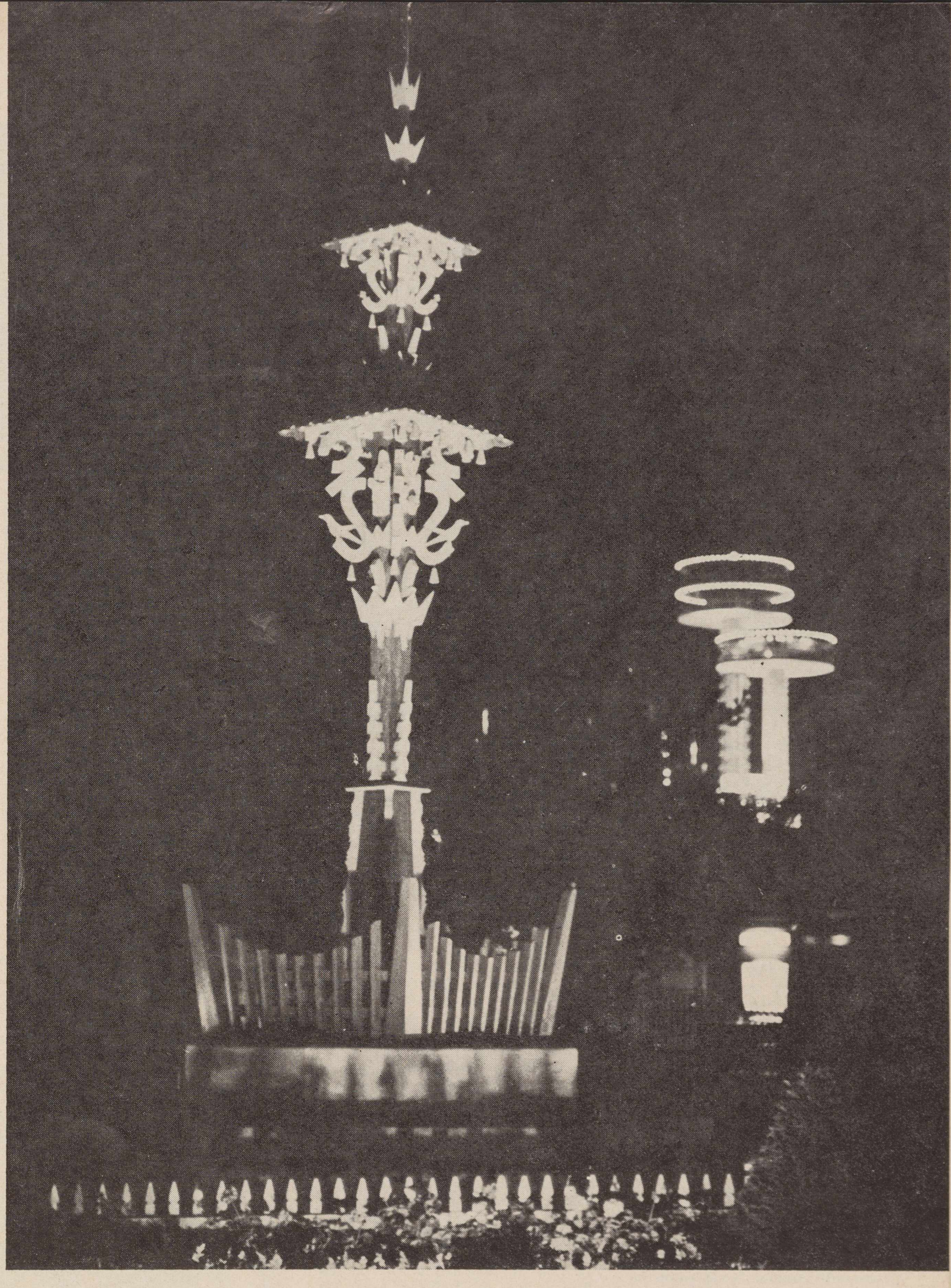

Lithuanian Cross on the World's Fair ground in New York.

Lietuviškas kryžius Pasaulinės parodoj New Yorke. Toliau matyti New Yorko paviljonas.

Kryžius parodoje buvo labai populiarus — jį nuolat lankė turistai ir fotografavo; ties juo sustodavo traukinėlis, vežąs lankytojus per parodos aikštę — "Lithuanian Cross",— pranešdavo sustojimo vietą vairuotojas.

Kryžius lieka šioje vietoje ir parodai pasibaigus.

Foto P. Ąžuolas

Lithuanian Encyclopedia in English

We have already a thirty-four-volume Lithuanian encyclopedia. All of us should commend Mr. Juozas Kapočius of Boston, Publisher of this encyclopedia, and all the Editors and Contributing Editors for a job well done. It took almost fifteen years to do that.

Now Mr. Juozas Kapočius plans to put out a six-volume Lithuanian encyclopedia in English. According to Mr. Kapočius' plans the first volume of this encyclopedia will be off press late in 1966. It will take, as Mr. Kapočius recently announced, five years to do that. The price of this six-volume Lithuanian encyclopedia will be $90.00.

We have needed desperately this type of a reference work on Lithuania in English for many years. Without question, all of us should be delighted to hear that Mr. Kapočius has definite plans along the aforesaid line. We should give to Mr. Kapočius all the possible help and assistance in this big project that he is undertaking. All of us should subscribe immediately to this encyclopedia; all the organizations, clubs and groups that we we belong to should buy subscription to this reference work for all college, university and public libraries in our communities. The Publisher's address is as follows: Lithuanian Encyclopedia, 361 West Broadway, South Boston, Massachusetts, 02127.

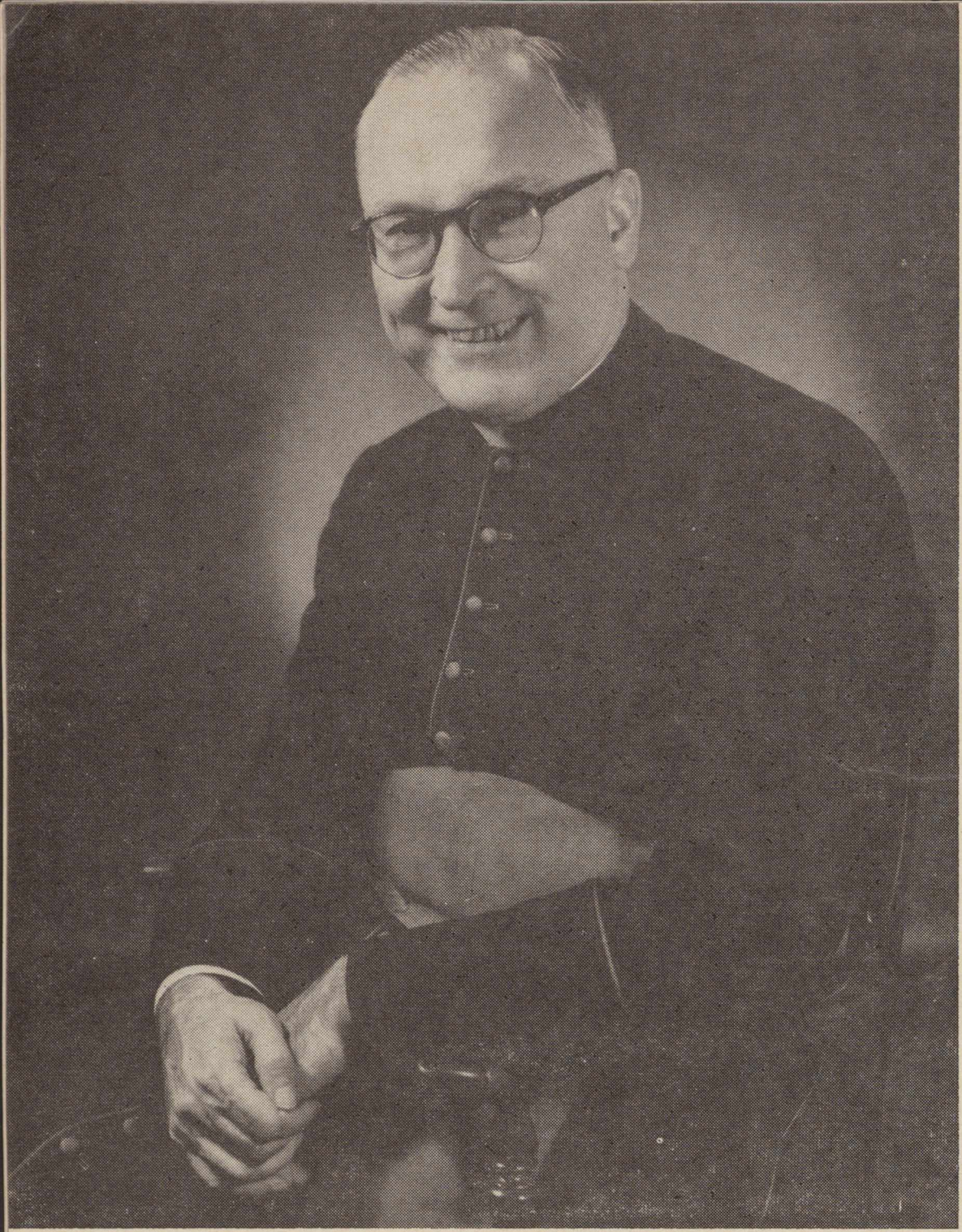

Right Rev. Monsignor John Balkūnas, Maspeth, N. Y., Pastor of the Transfiguration Roman Catholic Lithuanian Parish, one of the leading Lithuanian- American functionaries in the country. For more about the Rt. Rev. Msgr. J. Balkūnas, read a write-up that appears on this page.

Prel. J. Balkūnas, Maspeth, N. Y., Viešpaties J. Atsimainymo lietuvių par. klebonas, vienas iš žymiųjų JAV-bių lietuvių veikėjų. Plačiau apie jį— šiame puslapyje spausdinamame straipsnyje. Foto V. Maželis

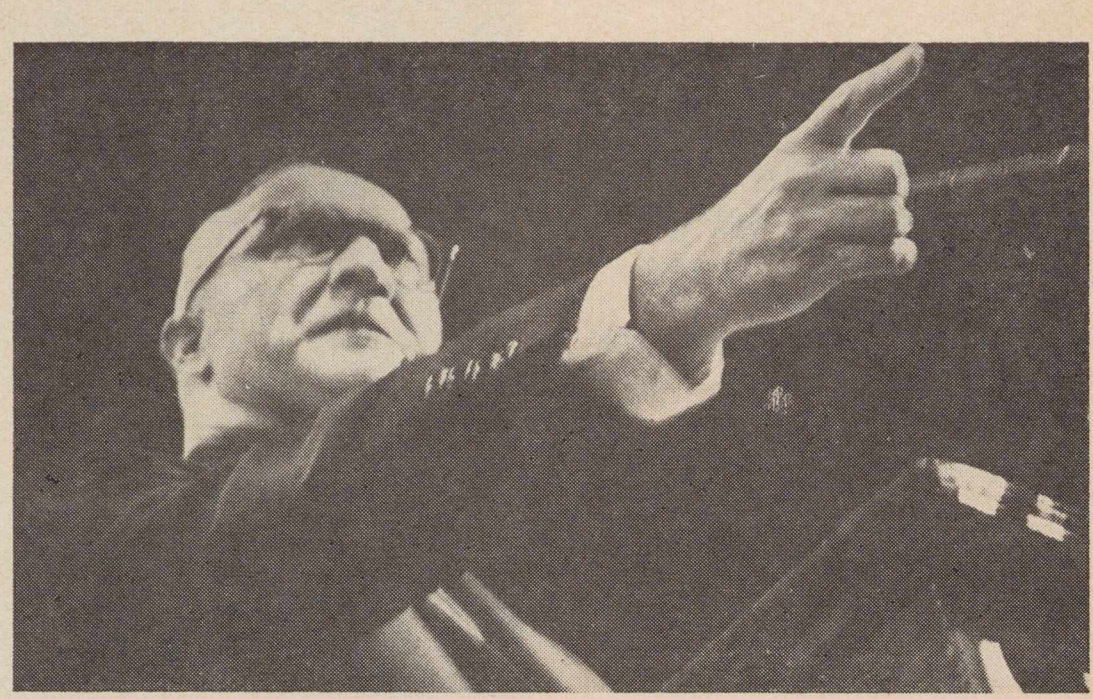

FIRST-RATE SPEAKER — Rt. Rev. Msgr. John Balkūnas, Maspeth, N. Y., is one of the best speakers in the country. Msgr. Balkūnas is pictured here speaking at one of the freedom rallies in New York City, demanding the Soviet withdrawal from the Baltic States.

Prel. Jonas Balkūnas yra puikus kalbėtojas lietuvių ir amerikiečių tarpe. Šioje nuotraukoje momentas iš kalbos, kurioje jis reikalauja sovietus pasitraukti iš Lietuvos, Latvijs ir Estijos. Foto V. Maželis

Personality of the Month:

MONSIGNOR JOHN BALKŪNAS

One of the Lithuanians who is known among all of those throughout the free world who are fighting for freedom for Lithuania and other enslaved countries by the Kremlin Communists is The Right Reverend Monsignor John Balkūnas of Maspeth, New York, Pastor of the Transfiguration Roman Catholic Lithuanian Parish. He is a great priest, a solid American, a valiant fighter against communism, and a persistent crusader for freedom for the enslaved nations that are suffering in the Bolshevik captivity.

A native American

Msgr. John Balkūnas was born on October 21, 1902, in Moltby, Pennsylvania, where he received his grammar school education. He received his high school education in Lithuania and attended a priests' seminary for several years there. In 1922 he returned to the United States and he finished here his studies for priesthood. From 1926 to 1933 he served as Assistant Pastor at various Catholic churches in New York City, and since 1933 he has been Pastor of the Transfiguration Roman Catholic Lithuanian Parish of Maspeth, N. Y.

A great Leader

Msgr. John Balkūnas is not only a great spiritual leader but also one of the top Lithuanian-American functionaries in the country. During the last thirty years he held top offices in almost each and every leading Lithuanian-American organinzation. Currently he is a member of the Board of Directors of all the central Lithuanian-American organizations: Supreme Committee for Liberation of Lithuania; Lithuanian-American Council; United Lithuanian Relief Fund of America; Ateitis Federation; and others. But this is not all. In addition to all his activities among the Lithuanian-Americans, he is also very active in good number of American religious and civic organizations.

Supporter of freedom movements

Since 1961 two nationwide movements — Americans for Congres-

Continued on page23

LEFT — Rt. Rev. Msgr. John Balkūnas, representing Bishop Vincent Brizgys, presents an award, Pro Ecclesia E Pontifice, **of the Catholic Church to Mrs. Šlepetytė-Venckus. Others in the picture include: Mrs. M. Galdikas, Mrs. A. Dumbrys, Mrs. T. Šlepetys, Mrs. A. Radzivanas, Dr. A. Šlepetys, and J. Šlepetys.**

Prel. J. Balkūnas, vyskupo Brizgio įgaliotas, įteikia New Yorke B. Šlepetytei-Venckuvienei, Pasaulio Katalikių Moterų Unijos Biuro narei, šv. Sosto ordina **Pro Ecclesia e Pontifice** už tarptautinę katalikišką veiklą.

Church of the Transfiguration Roman Catholic Lithuanian Parish, Maspeth, N. Y., headed by Rt. Rev. Msgr. John Balkūnas. It was built by Msgr. John Balkūnas and it is one of the most beautiful Cath. churches in the country.

Viešpaties Jėzaus Atsimainymo liet. par. bažnyčia Maspeth, N. Y., kuriai vadovauja prel. J. Balkūnas. Tai viena iš puikiausių liet. bažnyčių JAV-se. Bažnyčia pastatyta prieš keletą metų prel. Balkūno pastangomis ir triūsu. Projektuota ir dekoruota lietuvių menininkų. Foto V. Maželis

LITHUANIAN WEDDING CUSTOMS

(See Pages 3, 26 and Back Cover)

A wedding is a great event in the life of the villige community. Not only do the two families about to enter into marriage ties take an active part, but also the neighbors, in other words, the entire village, young and old, including also the children. In former times, wedding lasted for a whole week; wedding ceremonies were rather complicated; there was much feasting and marrymaking. This, of course, depended a great deal on the financial standing of the young pair and of their respective families.

The manifold and varied wedding ceremonies are practiced not only for amusement, but also because they have a deeper meaning. They attempt to show that the bride is leaving the parental family group and is entering the groom's family, and, besides, that both bride and groom are leaving the single state and are entering the married state; therefore, an important change in their lives is taking place. This is a critical period of transition in human life, similar to birth and death; such transitory periods are always celebrated by special ceremonies.

After the period of matchmaking and a get-acquainted meeting, where both parties agree upon marriage, the bethrotal takes place. Prior to this, the matchmaker asks the girl or her mother for a sign that the future bride is really resolved to marry the young man. A bunch of rue wrapped in a handkerchief is presented to him, which he takes to the young man. Then the young man and the matchmaker arrive for the betrothal ceremonies, the most important of which are the following: (1) Exchange of gifts (the girl gives a bunch of rue and a handkerchief, the young man gives her some money and a ring); (2) drinking to each other's health from the same cup; (3) clasping of hands, and a public embrace. The acceptance of money by the girl signifies the plighting of her world; if she later changes her mind and does not wish to marry him, then she returns this money. This, of course, does not mean that the girl is being "bought".

Before the wedding day, the so-called "maiden-evening" takes place. The future bride and groom, each one separately in his or her home, take leave of friends.

On the wedding day, gifts are exchanged; the groom generally gives the bride a pair of shoes, and she gives to the groom a shirt which she has made herself, sometimes also a "juosta" (woven sash) and a pair of gloves. Before going to the church, the bride and groom, each one in his own house, walk around the table followed by his or her attendants. In ancient times, the bride was led three time around the hearth, which was then in the middle of the room. That is a ceremony signifying separation from the parental roof. Later, when a stove in the corner of the room took place of the open hearth, and it was not possible to walk around it, it became customary to go around the table.

The groom and his party, arriving at the bride's home on the morning of the wedding, are often met in a supposedly unfriendly manner. They are held to be strangers, unknown persons; are not allowed through the gates and into the house; and are asked all sorts of questions to which witty answers must be given. The same thing occurs when the bride, with her attendants later reaches the groom's house; they are also met in an unfriendly way, like strangers, and are not permitted to enter the yard. This is a ceremony associated with the acceptance of a strange member into the family community. The stranger must be thoroughly examined and the family must become well acquainted with him before he is solemnly proclaimed to be a member of the group.

While returning from the church, the newlyweds often meet with obstacles in the road. The wedding party must pay their way through, giving money, drink, and food to those who have set the obstacles. Often,straw is scattered in the road and set afire; although the horses shy at it, the pair must drive through, since fire supposedly protects the newly-married couple from evil spells. This is called "witch-burning".

At the bride's home, the young pair is ceremoniously met with bread, salt, and drink — either beer or mead. The young people sing:

"Give bread and salt,
so that she will be a good housewife."

Upon entering the house, the pair is either covered with furs (usually sheepskin), or the furs are laid on the threshold, as "furs mean prosperity"; therefore, the ceremony is to assure them a prosperous life. The newlyweds are also showered with grain so that their harvest may always be a good one. The parents rub honey on the lips of the pair, in order that their life may be sweet. They are seated at the head of the table on a pillow, as a mark of special honor. Before leaving for the groom's home, a ceremony called the "ransoming of the bride" takes place. The bride asks her parents and all her relatives to free her, or to ransom her. They all put money into a plate. The groom's relatives also put money in, exclaiming: "Our daughter-in-law", competing with the bride's relatives, who shout: "Our sister!" Finally, the groom places the largest sum of all on the plate, and the bride is held to be "bought". This is like a competition where two family communities are showing how much they value the bride; one group wishes to retain her for itself, the other wishes to win her. This is a ceremony signifying separation from one family group and entering into another.

Upon arriving at the groom's home, the newlyweds are again ceremoniously greeted. The next morning, they are wakened with noise and music. All sorts of farm implements are piled next to the "klėtis" (a building usually situated in the orchard, used for storage and for sleeping-rooms); the newlyweds must walk over these implements, then they will be successful in farming. A "wedding-mill" is constructed which aplashes the pair with water. At the table, a little boy is seated on the bride's lap, so that the first-bornchild will be a son.

On the morning after the wedding, a series of important ceremonies take place. The most important one is the "veiling" of the bride — her acceptance into the married state. The wreath of rue worn by her is removed and a "nuometas" — headdress of the married woman — is put on her head. The young pair are usually also made the heads of the sousehold and entrusted with the management of the farm. Finally, the bride is accepted into the new family group by a ceremonious "dance of the daughter-in-law", performed in the middle of a circle formed by the wedding party, who hold lighted candles in their hands.

On the second or the third day after the wedding, the bride returns to her parents' home, and brings back with her a lighted brand from the parents' hearth, given her by her mother. With this fire, she begins her housekeeping, cooking the first meal and baking the first bread.

In the wedding ceremonies, their direct participants — the bride and groom — do not show much activity. The role of their respective parents is also small. The chief actors are: the matchmaker (piršlys) and the "svotas" — a sort of best man who acts as master of ceremonies — on the side of the groom; the chief bridesmaid and the "svočia" — matron of honor — on the side of the bride. Other active members are the "kvieslys" — the herald, or messanger who summons guests to the wedding; the "maršalka" — marshal of nonor; and the persons who bring the "kraitis" — the trousseau. The brother of the bride also plays an important role as the defender of his sister and the representative of her interest.

Many customs dating from ancient times remain in the wedding ceremonies, some of which were known to the ancient Aryans, which proves their antiquity. Such customs, for example, are:

1. Leading the bride around the hearth;
2. Tasting food or drink from the same dish;
3. Pelting of the young pair with grain and splashing with water;
4. Presentation by the bride to the groom of a shirt made by her;
5. The seating of a boy on the lap of the bride;
6. Weeping and lamenting of the bride upon leaving her parents' home;
7. Changing the bride's headdress to that of a married woman.

Still other customs are very ancient, known to nearly all European nations; for example: (1) The important role of the matchmaker; (2) exchange of gifts at the betrothal, clasping of hands, and the public embrace; (3) attempting, at the wedding, to tread upon each other's foot — the one who does it first will rule the family; (4) the placing of a cap or married woman's headdress on the head at the time of the veiling.

The following customs are very characteristic of Lithuanian weddings:

1. The laments of the bride, expressing unwillingness to leave the parents' home, and criticizing the groom's family;
2. The great number of wedding songs, wherein the life of the young girl in her parents' home is pleasingly depicted and the married woman's fate is gloomily painted in a purposely-exaggerated and depressing light;
3. Unfriendly meeting of the groom and his attendants, the supposed unvillingness of the bride to leave her parents' home and the efforts of her family to "free their sister";
4. Frequent symbolic use of fire and greenery (rue);
5. Great significance of the "trousseau", made by the bride herself;
6. Ceremonial "dance of the daughter-in-law".

The greater part of the wedding customs, in more or less similar forms, are to be found among nearly all European nations. However, the Lithuanians have often retained very ancient forms. Later, some customs were borrowed from neighboring nations; for example, the "kvieslys" — herald — from the Germans; the "pyragas" — fine wheaten cake — from the Slavs, who, in their turn, borrowed it from the Greeks. However, every nation gives its own specific form to the customs. In this way, every nation expresses its individuality in its customs, which reflect the historic destiny of the nation as well as its relations with its neighbors.

Translated from the Lithuanian: Dr. J. Balys, Lithuanian Folk-lore Readings.

MONSIGNOR JOHN BALKŪNAS

Continued from page 22

sional Action to Free the Baltic States; and Committee to Restore Lithuania's Independence — have appeared on the American scene which are crusading for freedom for the Baltic States. Msgr. John Balkūnas is a stanch supporter of the first movement and Honorary Chairman of the second one.

Msgr. John Balkūnas is really an indispensable man as far as the Lithuanian - Americans are concerned. L .V.

On August1, 1920, in the Territory of Klaipėda (Memel) there were released series of new stamps: the old German stamps, overprinted with a new name MEMELGEBIET. — Prancūzams užėmus Klaipėdos kraštą, 1920 m. rugpiūčio 1 d. buvo išleisti nauji pašto ženklai, būtent, senieji vokiečių pašto ženklai, perspausdinti pavadinimu MEMELGEBIET.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

By ANTANAS BERNOTAS

Part LXXXI

Now we shall return to the past and see, what happened to Lithuania Minor (the Territory of Klaipėda - Memel).

As we know, after signing the Peace Treaty of Melno-Lake in 1422, entire Lithuania Minor was left in the hands of the weakening German Teutonic Order, disregarding the wishes of Vytautas the Great, to annex this province to Lithuania proper.

When the Order's reign ended, and the province became a vassal of the Kingdom of Lithuania-Poland, the Lithuanians had much influence over the province, although the government remained in the hands of Germans. After the Treaty of Oliva (near Danzig, signed in 1660), the entire territory of Lithuania Minor went into the hands of the Hohenzollern dynasty of Brandenburg.

Speaking about the province of Klaipėda-Memel, north of the river of Nemunas, the Germanization grip was mostly felt in towns like Klaipėda (Memel) and Šilutė (Heydekrug), where Germans made up the majority of the population, while the peasants were mostly Lithuanians. The Germans had in their hands most of the trade and industry, which at this time was very insignificant, while Lithuanians remained exclusively farmers. While the province of Klaipėda remained a remote place of Eastern Prussia, Germans paid little attention to Germanization and economical growth of this province, and therefore it saved its specific and characteristic Lithuanian face. The port of Klaipėda was small and unimportant for centuries, while the ports of Karaliaučius (Koenigsberg, Eastern Prussia) and Libau (Liepoja, now in Latvia), rivals of Klaipėda, flourished.

For the Lithuanian population in Lithuania Minor the German government in 1736 established an office in Gumbinė (E. Prussia) , called "Koeniglich - Preussisch - Litauische Regierung" (The Royal Government of Prussian-Lithuania), which took all affairs of the province. Klaipėda's province was administrated by the above agency. Lithuanians could usetheir own language in some of the offices, could pray in churches and publish their own newspapers and books. In the Prussian army there were some units formed of local recruits and called "Prusso-Lithuanian" regiments. Before World War I Lithuanians sent their delegates to the Reichstag in Berlin. The seat of all Lithuanian activities then was the town of Tilžė (Tilsit, East Prussia). Lithuanians had their societies, choirs, churches, theaters, their newspapers, printing shops and publishers. The mostly of newspapers and books during the press-oppression period of 40 years in Lithuania under Russian czars were published in Tilžė.

After Germany had lost World War I and was sliced into pieces, Lithuanian delegation appeared at the Paris Peace Conference and on March 24, 1919 expressed its wish, that Lithuania Minor, as historically and ethnographically belonging to Lithuania, should be attached to Lithuania proper. When the Allied Powers gathered together in Versailles to draft the treaty, Lithuanian delegates were on hand again and renewed their wishes. Even the Polish delegation, so called "Commission des Affaires Polonaises", supporetd the Lithuanian demands. The Council of Allied Powers considered this question and found that the territory south of the Nemunas River was too much Germanized and therefore should remain within the German Reich, while the part north of the river, as entirely Lithuanian, must be attached to Lithuania.

But, until this will be done, because Lithuania was not a stable state yet, the detached territory — which from now on received a new name — The Territory of Memel, until further notice remains under the control of the Commission of Allied Powers, namely under the responsibility of Francę.

The German Reich started to evacuate the province, and in February, 1920, the last unit of its army left Klaipėda. Several days later French General Odry arrived with a batallion of his soldiers and started the province's occupation.

(To be continued)

THE FOREST OF ANYKŠČIAI

Poema

(Su liet. originalu)

Angliškai išvertė Nadas Rastenis

Lietuviškąjį tekstą red. J. Tininis

J. Kuzminskio medžio raižiniai

Kaina $2.00

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif.

LEADING AMERICANS DEMAND SOVIET WITHDRAWAL FROM LITHUANIA

A nationwide movement, **The Committee to Restore Lithuania's Independence,** carried an one-page appeal to the conscience of the United Nations in theNovember 7, 1965, issue of **The New York Times** that was signed by more than one hundred leading Americans. Just to mention a few who signed the aforesaid appeal: **Richard M. Nixon, Adm. Arthur W. Radford, Richard J. Daley,** Mayor of Chicago, **William F. Knowland,** Editor of the Oakland Tribune, **Mark O. Hatfield,** Governor of Oregon, **George Romney,** Governor of Michigan, and others.

Following are several excerpts from the appeal that appeared in **The New York Times:**

"During its short history, the United Nations has expanded from 51 members to the present 114 member nations. Many of the newest members have only recently been freed from their status as colonies and welcomed as fully independent member nations. Ironically, as Western colonialism is ceasing to exist, colonialism under the guise of Communism has expanded ruthlesly.

"The Baltic Nations of Estonia, Latvia, and Lithuania were member states of the League of Nations. These countries (four times the area of Denmark and roughly equivalent in population to Ireland, Israel and Sicily) were accorded ful international recognition and diplomatic representation. During their independence these countries were prosperous and progressive members of the world community of nations...

"While the attention of the world was absorbed in the struggles of World War II, the Soviet Union enforced its "sphere of influence." In June 1940, troops and tanks of the Red Army poured into Estonia, Latvia and Lithuania. Moscow hastily set up "liberation" governments. A single list of representatives handpicked by the Communists, was proposed to the "liberated" countries. To insure the elections of the Communist candidates, tens of thousands of people were arrested on the eve of the "elections" as a threat to those who might protest by their refusal to vote. The decisions of the "elected representatives" to to "request" incorporation of the three Baltic Ctates into the Soviet Union of Socialist Republics were prepared in Moscow and carried out by the occupying Red Army...

An Appeal to the Members States of the United Nations

"We appeal to the conscience of the member states of the United Nations Organization to schedule, for discussion in the General Assembly, the Baltic Question. We deny that the forced annexation of the Baltic States is an internal affair of the U. S. S. R.

"We appeal to the United Nations Committee of 24 to Investigate Colonialism to schedule for discussion and action the incessant Russification of Estonia, Latvia and Lithuania. The Baltic States have a right to preserve their own languages, customs and traditions which are separate and distinct from those of Russia. Soviet colonization has imposed tens of thousands of foreign settlers to erase all traces of indigenous civilization in the Baltics and to assimilate the people into an alien Russian culture.

"We appeal to the United Nations to nudertake the restoration of full independence to Estonia, Latvia and Lithuania..."

Mr. P. Vainauskas accepts medal and citation for Mr. L. Šimutis, who was honored by the European Captive Nations' Assembly.

Europos Pavergtų Tautų prezidiumas tarp kitų apdovanojo L. Šimutį, ilgametį Alto pirmininką, už pasidarbavimą. Jo medalį ir pažymėjimą paima perduoti P. Vainauskas.

LITHUANIANS MAKE NEWS

● **Miss Ruta Lee - Kilmonis,** Hollywood, California, Lithuanian-American motion picture and television actress, will be in Salt Lake City this Christmas to do a production of **Peter Pan.** She recently finished a two-week stint in a production of **South Pacific** at San Bernardino Calif. According to a recent article about Ruta by Hal Humphrey in the November 8, 1965, issue of the "Los Angeles Times", she has been featured in 10 movies and appeared in approximately 600 TV shows.

● **Darius Lapinskas,** Stuttgart, W. Germany, a young Lithuanian composer and orchestra conductor, is on a visit to the United States. Two concerts (in New York and in Chicago, Ill.) of his works were recently given in the United States. Darius Lapinskas received his musical education in the U. S. and in West Germany. Currently he is employed by the Stuttgart Opera Company (More about D. Lapinskas see last year's May issue of LD magazine).

● **Miss Birutė Pūkelevičiūtė,** Chicago, Ill., an authoress and actress, produced a Lithuanian movie **The Golden Goose** (Aukso žąsis), of which the premiere showing will take place in December of this year in Chicago, Ill. the "capital city" of Lithuanians in the free world. The movie will be shown later in all Lithuanian communities in the United States and other parts of the world. The movie is based on a book, "Aukso žąsis", written by Miss Birutė Pūkelevičiūtė.

● **Miss Nelida Jukna (Juknaitė),** Buenos Aires, Argentina, was chosen this year (1965) as **Miss Argentina.** Miss Nelida Jukna is pictured at one of the Lithuanian gathering in Buenos Aires. In addition to Miss Nelida Jukna, also the following are shown in the picture: A. Keveza (presenting a scroll to Miss Nelida Jukna), P. Alaskevičius, P. Verbickas, J. Kanapinskas, P. Siliunas, and others.

● **Miss E. Jurgēla,** Washington, D. C., and other representatives of the Baltic-American communities in the United States (See the picture on this Page.) visited recently all of those legislators in our nation's capital who are instrumental in getting the passage by the United States Congress of **H. Con. Res. 416,** passed by the House in June of 1965, that calls for freedom for Lithuania, Latvia, and Estonia, to thank them for their joining a crusade to free the Baltic States. Pictured on the steps of the U. S. capitol building in Washington, D.C. (from left to right): Mrs. M. Tamm (Estonian), Miss E. Jurgēla, Congressman Edward J. Derwinski (R. — Ill.), Miss R. Karulis and R. D. Paegle, M.D. (both Latvian).

Congressman Edward J. Derwinski and friends.

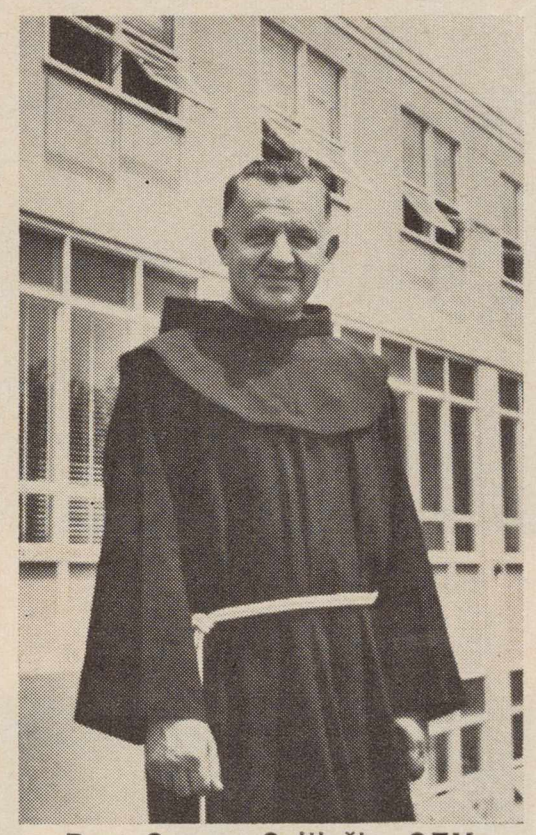

Rev. George Gailiušis, OFM

● **Rev. George Gailiušis,** OFM, Kennebunk Port, Maine, marked recently his 25th anniversary of the holy priesthood. Rev. G. Gailiušis, OFM, was born in Lithuania, and received his education in Lithuania, Italy and Germany. For a number of years he was the head of Lithuanian-American Franciscan Fathers in the United States. And while heading the Franciscan Fathers, he established a high school for Lithuanian-American boys in Kennebunk Port, Maine. This is one and only Lithuanian high school for boys in the country. The Marian Fathers maintain a high school for boys in the State of Connecticut but the majority pupils there are not of the Lithuanian descent.

● **The Most Reverend Monsignor Paul C. Marcinkus,** Cicero, Illinois, (presently of Rome, Italy), was the right hand man to Pope Paul VI on the pope's history making one day visit to the United States. Msgr. P. C. Marcinkus is currently a secretary in the Vatican's secretariat, or secretary of state's office. Msgr. Marcinkus, many noted, stood at Pope Paul's right and was often consulted by the prelate during the day, apparently in matters concerning protocol and interpretation.

Msgr. Marcinkus received his education in the United States and Rome, Italy (a doctorate in canon law). In 1955 he was named secretary to the papal nuncio in Bolivia and, later, to a similar position in Canada. After serving the papal nuncio of Canada for three years he was attached to the Vatican's secretariat as a secretary in 1955, a position he now holds. The son of immigrant parents from Lithuania, Msgr. Marcinkus was born in Civero in 1922.

● **V. Galvydis,** Chicago, Ill., was recently elected as President of the Executive Committee of the **Friends of the Lithuanian Front,** embracing all chapters and units of this organization in the United States as well as in Canada. The Friends of the Lithuanian Front is a political organization, and other members of the central executive committee include: V. Aušrotas, V. Būtėnas, R. Šliažas, Miss V. Baleišis, A. Salys, S. Daunys and R. Rudys.

● **Dr. Remigijus Gaška,** Midland, Michigan, recently won the National Award of the American Institute of Chemical Engineers. This award was presented to Dr. R. Gaška at this year's national convention of the aforeseaid institute that was held in September in Minneapolis, Minnesota. R. Gaška received his doctorate in chemistry from the Pennsylvania State University in 1959. Dr. R. Gaška is very active in various Lithuanian - American sports organizations.

Miss Nelida Juknaitė, Miss Argentina of 1965, and friends.

RENEW YOUR SUBSCRIPTION TO THE LITHUANIAN DAYS MAGAZINE

Lietuviškos kaimo vestuvės — lėlių grupė, kuri šią vasarą buvo išstatyta New Yorko pasaulinėje parodoje, Better Living paviljone. Šalia stovi dail. E. Vyziutė-Kulbokienė, komiteto vicepirmininkė.

Lithuanian Village Wedding Exhibit at New York's Word's Fair 1965. At left — Mrs. Helen V. Kulber, Co-Chairman of the Lithuanian Doll Exhibit, Vice President of the Lith. Committee for the World's Fair 1965, and Chairman of Lith. Day at the New York World's Fair in 1940.

Foto C. Binkins

LIETUVIŠKOS VESTUVĖS PASAULINĖJ PARODOJ

Lietuvos Atstovas Washingtone J. Kajeckas su ponia prie lietuviškų lėlių vestvuvių grupės. Kairėj: H. V. Kulber ir Aldona Savicunienė.

J. Kajeckas, Lithuanian Charge D'Affaires and Mme. Kajeckas, who loaned the Village Wedding Exhibit from the Lithuanian Legation in Washington, where it was displayed after the Pavilion of Free Lithuania at the New York World's Fair of 1939 was closed due to the Communist occupation. Left — Mrs. H. V. Kplber and Mrs. Aldona Savicunas, who also worked at the Lithuanian Pavilion at the N. Y. World's Fair in 1939.

Spalio 10 d. baigta lietuviškų lėlių paroda. Pabaigtuvėse, kuriose dalyvavo apie 200 žmonių, paskelbta loterijos (tuo būdu surinkta lėšų parodos išlaidoms padengti) rezultatai. Iškabinti paveikslai: M. Žukauskienės Trakų pilis, A. Merker-Vitkauskaitės Lietuvaitė pina kasas ir W. Witkaus Beržai.

Contributions from ogranizations and individuals ,and proceeds from oil paintings donated by three Lith. artists covered the expenses of this exhibit. L to R: Mrs. Alexandra Merker and her portrait of "Lithuanian Girl Braiding Her Hair" which was won by Isabella Mitalo; Dr. Marija Žukauskas at the left of her "Castle Trakai", won by Robert Novak; and "Birches" by William Witkus (not present), won by Eglė Vaičiūnas; Helen Jaeger and Helen Venis.

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis".

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D. C. rGirdima sekmadieniais 10 — 11 val. ryto per FM radijo stotč WFMM 93,1 mgcl.
Programos vedėjai: **Albertas Juškus,** 4515 Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md., Phone: Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave., Baltimore 27, Md. Phone: Circle 2-1779

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS

Naujosios Anglijos Lietuvių kultūrinė Radijo Programa
Sekmadieniais — 8–9 val. rytą.
AM bangomis 1190 kilociklų; FM bangomis 105.7 megaciklų iš WKOX, Framingham, Mass.
P. Viščinis, programos vedėjas, 173 Arthur Street, Brockton 18, Mass. Tel. JUniper 6-7209.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. Radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų,** girdima nauju laiku
Sekmadieniais nuo 1:00 iki 1:30.
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass. Tel.: AN 8-0489

Lietuvių Radijo valanda
Sekmadieniais nuo 11:00 iki 12:00 val.
WHIL — 1430 banga, Medford 55, Mass.
Jonas J. Romanas, vedėjas
170 H Street, South Boston 27, Mass.
Tel. ANdrew 8-7635

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS

RADIJO ŠEIMOS PROGRAMOS

Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio 10:00 — 11:00.
Šeštadienį is sekmadienį 8:00—9:30.
"Vakaruškos" pirmadienio vak. 7:00-8:00.
Visos programos iš WOPA Stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill.
Tel.: HEmlock 4-2413.

MARGUTIS

Seniausia ir populiariausia radijo programa Chicagoje.
Nuo šių metų kovo mėn. 15 d. transliuojama iš naujos ir galingos radijo stoties WXRT — radijo banga FM — 93,1.
Kas dieną nuo 7 val. vakaro (išskyrus šeštadienius ir sekmadienius)
Programos vedėjas **Henrikas Žemelis.**
Adresas: MARGUTIS, 6755 S. Western Ave. Chicago, Ill. 60636. tel GRovehill 6-2242.

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo programa
TĖVYNĖS GARSAI
penktadieniais 8—9 val. vakaro per WXEN-FM stotį 106,5 mc
Vedėjas — **Juozas Stempužis.**
4249 Lambert Rd., Cleveland 21, Ohio
Tel. 382-9268

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
kiekviena vakarą 20:15 - 20:30 Liet. laiku.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas.**
Adresas:
Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

Detroit, Mich.

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė
girdima kiekv. šeštadienį 8:45—945 p.p. iš Detroito stoties WJLB — 1400 kil.
Pranešėjai: **Patricia Brandza ir Algis Zaparackas**
Vedėjas **Ralph Valatka.**
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone: BRoadway 3-2224

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE
WORS — FM 105.1 MC — Sekmadieniais 8:30—9 A. M.
Programos reikalais kreiptis: Jonas Krišči-ūnas — 846-4245; Kazys Gogelis — VE 7-4258; Stasys Garliauskas—TA 611385; Antanas Januzis — VE 5-8317.

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"
Connecticut valstybės kultūrinė valandėlė
WBMI — FM 95.7 mc.
Kiekvieną sekmadienį 12:00 — 1:00 p. p.
Programos vedėjas **A. Dragūnevičius,**
273 Victoria Rd., Hartford, Tel. CH 9-4502

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"
Radijo valanda girdima
kiekvieną šeštadienį 5:00—6:00 val. p. p. iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kilv. ir 97.9 meg. (FM).
Direktorius **Jokubas J. Stukas,**
1016 Schleifer Rr., Hillside, N. J. 07205.
Tel: 289-6878 (Code 201)

Kultūrinė liet. radijo valanda anglų kalba

per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM pirmadienio vakarais 9:30. 89.5 meg.
Vedėjas **J. J. Stukas.**

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS
Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šeštadieniais nuo 1:30 iki 2:30 p. p.
Kultūrinės apžvalgos, žinios, vietos kronika, muzika ir skelbimai.
Programas tvarko ir praveda redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas",
1203 Green St., Phila., Pa. 19123
Telef. PO 5-0932

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles.
Sekmadieniais 12:30—1:00 p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai.
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Rochester, N. Y.

Kultūrinė lietuviška valandėlė
Sekmadienio rytą 9:35—10:00 per WHEC 1460 klc.
Išleiko Lietuvių Radijo Klubas
Klubo valdyba: Pr. Puidokas, pirm., 580 Wilkins St., (14521); A. Cieminis, vicep.; R. Kirsteinas, sekr. 229 Nester St. (14621); V. Žmuidzinas, ižd.; E. Karklienė, narė.
Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai: O. Adomaitienė, A. Dziakonas, St. Ilgūnas, Br. Krokys, B. Sedlickaitė ir D. Šiurlienė.

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS
Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku, 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius.**
Circonvallazione NOMENTANA 162

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA
WBRY, Waterbury, 1590 Kilocycles
Kiekvieną šeštadienio vakarą
6:10 iki 7:00 p. m.
Programos vedėjas ir direktorius,
John D. Adams (Adomaitis)
5 Harriet Ave., Waterbury, Conn. 06708
Telefonas: 753-8898

WASHINGTON, D. C.

Voice of America — Amerikos Balsas
Voice of America, Washington 25, D. C.
Pirmoji (pusės vaandos) **laida** duodama kasdien Lietuvos laiku 20 valandą trumpomis 13, 16, 19, 31, 41 ir 49 metrų bangomis. Ji **kartojama** 21 val. 30 min. — 19, 25, 31, 41 ir 49 mtr. bangomis.
Antroji (rytinė, 4-tos val.) **laida** Lietuvos laiku duodamas 6 val. 30 min. ryto — 31, 41 ir 49 metrų bangomis.
JAV-se standartiniu žiemos laiku laidos JAV-se stand. žiemos laiku laidos girdėti **New Yorke** 12 val. dieną, 1:30 p.p. ir 10:30 val. vak.; **Chicagoje** — viena val. anksčiau; Los Angeles trim val. anksčiau.
Argentinoj, Brazilijoj, Columbijoj: 2 val. p.p., 3:30 ir 12:30 val. naktį; Venezueloj — pusantros valandos anksčiau.
Australijoj: Sidney, Melbourne, Tasmanijoj — 3 val. ryto, 4:30 ryto ir 1:30 v. p.p. Adelaidėje — pusvalandžiu anksčiau; Perthe — 1 val. naktį, 2:30 ryto ir 11:30 dieną.
Vokietijoj, Prancūzijoj, Ispanijoj — 6 v. vak., 7:30 v. vak. ir 4:30 ryto.

WILKES-BARRE, PA.

Liet. Bendruomenės sk. Radijo programa
Sekmadieniais 3—3.30 val. p. p.
Stotis WPTS, 1.000 W. Ch.. 1540 Pittston, Pa.
Radijo komisija: V. Paulauskas, kun. B. Danis, dr. B. Kaslas, N. Bajorienė ir Vacl. Romanas. Pranešėja N. Bajorienė.

Montrealis, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną šestadienį 5 val. 30 min. pp.
CFMB stotis — Banga 1410.
Programos vedėjas **L. Stankevičius.**
1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada
Tel: 669-8834

Toronto, Ont, Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Kiekvieną sekmadienį nuo 1 iki 2 pp.
WHLD stotis, Niagara Falls, N. Y. Banga 1270. Programos ved. **J. R. Simanavičius,** 974 College St., Toronto 4, Ont., Canada.
Telef.: LE 4-1274 — Daina Co.

Madrid, Espana

VYKDOMOSIOS VLIKO TARYBOS RADIJO BIURAS MADRIDE
TAUTINIS ISPANIJOS RADIJAS
transliuoja lietuviškai 21:30 — 21:55 Lietuvos laiku (arba 19:35—1955 Vid. Europos laiku) 25 ir 42 metrų bangomis. (Kartojama kitos dienos rytą 8:25 Lietuvos laiku [6:10—6:25 Vid. Eur. laiku] 42 metrų banga) ir nuo 17:40 iki 17:55 val. 42metrų banga (9.370 kl.).

LIETUVIŲ DIE
žurnalo ir knygų
PLATINTOJAI

JUNGT. AMERIKOS VALST.:

Baltimore, Md. — A. Česonis.
Brooklyn, N. Y. — DARBININKAS; J. Pašukonis.
So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, S. Mikus,
Chicago, Ill. — K. Babickas; Balys Brazdžionis; DRAUGAS; J. Karveis; MARGINIAI; H. Naujoks; B. Pakštas; I. Sakalas, A. Semėnas; B. Stangenbergas; P. Švelnys; TERRA.
Cicero, Ill. — J. Memenas, E. Stangenbergas.
Cleveland, Ohio — Dirva, V. Rociūnas.
Detroit, Mich. — Gaiva, Neringa, St. Anthony's Parish Library.
Elizabeth, N. J. — P. Kudulis, A. Rudzitas.
E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus.
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Newark, N. J. — K. Trečiokas.
Omaha, Nebr. — E. Ribokienė, kun. L. Musteikis.
Philadelphia, Pa. — J. Karaška, B. Raugas, V. Karalius.
Pittsburgh, Pa. — F. Žilionis.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — J. Gaidys, Spauda.
Waukegan, Ill. — V. Petrauskas.
Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas.

ITALIJOJE:
Rome — Kun. V. Mincevičius.

ISPANIJOJE:
Madrid — Kun. K. Patalavičius.

NAUJ. ZELANDIJOJE:
Auckland — G. Procuta.

VENECUELOJE:
Rev. A. Perkumas. Z. Domeika

ANGLIJOJE:
London — D. Daunoraitė.

KANADOJE:
Toronto Ont. — A. Kuolas J. Smolskis Time Cigar Store, V. Aušrotas.
Hamilton, Ont. — S. Bakšys; J. Pleinys.
St. Catherines, Ont. — K. Kudukis.
Montreal, Que. — P. Rudinskas (Parish Library.
Winnipeg, Man. — Br Bujokienė.
W. Lorne, Ont. — A. Kojelaitis.

AUSTRALIJOJE:
Melbourne — A. Vingis, B. Zumeris.
Canberra — V. Balsys.
N. Geelong — L. Bertašius.
St. Kida — N. Butkūnas.
Sydney — Kun. P. Butkus.
Adelaide, Edwardstown, — A. Kubilius.
Rivervale, W. Australia — Kun. L. Kemėšis.
Williamstown — Kun. L. Vaseris.
Cabramatta — J. Skirka.
Brisbane — K. Stankūnas.

SKAITYKITE "LIET. DIENŲ" LEIDYKLOS IŠLEISTAS KNYGAS

Pakeitę adresą, tuojau praneškite, kad nesusitrukdytų žurnalo siuntimas.

"LIETUVIŠKOS VESTUVĖS" PASAULINĖJ PARADOJ NEW YORKE.

LIETUVIŲ
DIENOS